

UKE 11 14. MARS 2025 kr 99

REISE

MED BUSS GJENNOM EUROPA:
10 CHARTERPERLER

Arbeidsinnvandrere reiser hjem, flyktninger blir

DEN NORSKE INNVAANDRINGS- FLOPPEN

+ Grafikk: Så mye bruker Russland på Forsvaret

**Regjeringskvartalet:
Konsulentenes
pengebinge**

**Sløseriombuds-
mannen**

Terroristene har
ingen skrupler

**FRYKT FOR MER
BIOLOGISK TERROR**

Alkoholens historie

**George Washingtons
legendariske rotbløyte**

KLASSIKER

1977 VOLVO 244 DL

INNHold

REPORTASJER

6 Makaløs skattejakt

På 75 meters dyp i Østersjøen ligger vraket av det som en gang var verdens største krigsskip, svenske «Mars Makalös».

12 Fremmedfloppen

Voldelige flyktninger skaper frykt – og trøbbel for arbeidsinnvandrerne som Norge er avhengig av.

24 Dødelig gass

Terrorforskere mener det er flere angrep i vente med biologiske og kjemiske våpen.

32 Der jorden brenner

Ikke engang en scene fra en apokalyptisk Hollywood-produksjon om jordens undergang kan overgå virkeligheten og hverdagen til kullarbeiderne i India, forteller Johnny Haglund etter sitt besøk i området der kullet har brent siden 1916.

42 Skandale-ekspedisjonen

Antarktis-ekspedisjonen var preget av fiendskap, sabotasje og mytteri – og to nordmenn havnet midt oppi krangelen.

52 Kidnappet øl-kongen

Ølbrygger Freddy Heineken, Nederlands rikeste mann, gikk ut av kontorbygningen og kikket rett inn i en pistolmunning. Kidnappingen på åpen gate innledet tre ukers klappjakt på gjerningsmenn som virket proffe – og fullstendig amatørøse.

64 Klasserom i Nord-Atlanteren

Heftig videreutdanning for fremtidige ubåtsjefer.

66 Bilklassikeren: Volvo 244

Sune har rånebil med stil.

74 Reise: Ti praktfulle bussturer

På jakt etter spennende reiser, men klar for å overlate planleggingen til andre? Da kan organisert busstur være løsningen.

I DENNE UKENS VI MENN ...

... kan du lese om hvordan medfølelse og vilje til å hjelpe andre har satt Norge og Europa på hodet. I vår del av verden har det vært selvsagt at folk som blir forfulgt for sine meninger i sine hjemland, kan søke beskyttelse hos oss.

Men respekten for asyl-instituttet viser seg å være varierende: Mens vi holder retten til å søke beskyttelse høyt, har andre lav terskel for å utnytte muligheten. Dette spriket har gjort

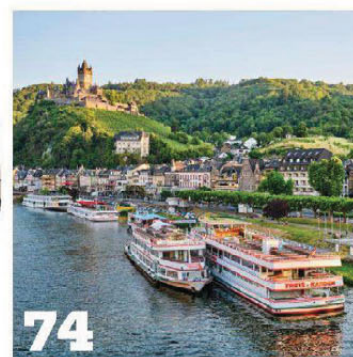
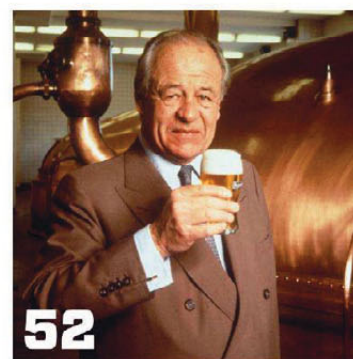
innvandring til et velegnet våpen for å destabilisere vestlige samfunn, så som Norge. Vår del av verden har ikke klart å løse floken: Hvordan klare å løse fremtiden med storstilt innvandring? Og hvordan skal vi klare oss uten?

Takk for at du leser Vi Menn!

Lars-Erik Nygaard

« Brannene gjør hele dette området til en dødsfelle. Du vet aldri når bakken kollapser og sluker både deg, huset ditt og hele familien din.

NYHET!

SEALION 7 4X4

BYD

byd.no

Den perfekte norske familiebilen fra verdens største elbilprodusent

502km WLTP rekkevidde • 1500kg hengervekt

75kg takvekt • Høyt utstyrsnivå

578 l bagasjerom

**MÅ SES OG
PRØVES!**

Lanseringskampanje kun

469.900,-

Begrenset antall

Excellence-utstyrspakke inkludert – spar 129.000,-

91,3 kWh Blade batteri • Firehjulstrekk • Panoramatak med elektrisk solskjerm • 20 tommer Michelin Pilot Sport • Fjernlysassistent
Apple Carplay og Android Auto • Dynaudio lydsystem med 12 høyttalere • 360 panorama kamera • Flerfarget atmosfærelys
Vehicle-to-Load (V2L) funksjon + V2L kabel • Stemmestyring • 15,6 tommer roterbar skjerm • Cloud Service BYD App
Trådløs mobillading med kjøling • Sportsseter med oppvarming og ventilering • Head-Up Display med navi. Les mer på byd.no

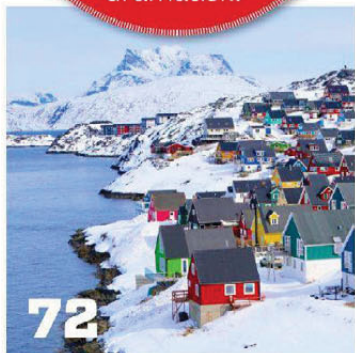
INNHold

FASTE SIDER

- 10 Sløseriombudsmannen**
Konsulentene boltrer seg i Regjeringskvartalet.
- 20 Blinkskudd**
Geysir i nordlys.
- 22 Yans 10 på topp**
Målfarlige nordmenn i England.
- 23 Skjenkens historie**
Drakk grunnloven inn.
- 30 Grafikk**
Russerne pøser inn krigspenger.
- 40 Ny viten**
Livet er best om morgenen.
- 48 Quiz**
Vi Menns spesialquiz med tolv nye spørsmål og svar.
- 49 Kryssord**
Vinn én million – med litt flax.
- 50 Sudoku**
Ukens hjernetrim.
- 60 Kule sider**
Vitser, Lunch, Pondus, Radio Gaga, Rutetid, Absurdgalleriet m.fl.
- 64 TimeOut**
Skråblikk på verden.
- 72 Reisemix**
Lettere å komme seg til Grønland – og Nashville.
- 82 Neste uke**

10

Status er at det ennå ikke er blitt levert et eneste datasystem. Samtidig er andelen eksterne konsulenter i programmet økt dramatisk.

LEDER

Yt etter evne

I ukens aktualitetsreportasje (side 12) kan du lese om den knipen en liberal innvandringspolitikk har satt oss i: Mange av arbeidsinnvandrerne reiser tilbake til sine hjemland, mens flyktninger blir, selv etter at det er trygt å returnere.

Vi vet at borgere født i Somalia og Irak har lav sysselsettingsgrad (og at barna, født i Norge, er høyt plassert på statistikken over kriminalitet). Husk at de aller fleste er lovlidige, og mange ønsker seg jobb, men det strukturelle problemet ligger fortsatt der: Vi klarer ikke å integrere nok, og noen vil heller ikke bli integrert.

Norge er bedre stilt enn Sverige, hvor åpne grenser på 2000-tallet har ført til parallellsamfunn, ukentlige bombetokter, skyhøy kriminalitet og bander som styrer hele bydeler. Men selv om vi ikke gjorde den samme feilen, er det grunn til bekymring.

Vi er et lite land, og vi trenger arbeidskraft, for befolkningen eldes samtidig med at vi har lave fødselstall. Det haster å få på plass en samordnet politikk hvor det å bidra i samfunnsmaskineriet blir et krav. Nordmenn som er i stand til det må kunne norsk, de må avtjene verneplikt og de må betale skatt.

Ellers blir det ingen ytelser å fordele til dem som trenger det.

Redaktør:
Alexander Øystå
alexander.oysta@egmont.com

Story House Egmont er en del av Egmont. Egmont er et av Nordens største mediekonserner med 6300 ansatte og aktivitet i 140 land. Vi er en stiftelse, og Egmont Fondet deler årlig ut over 90 millioner kroner til et bedre liv for barn og unge. Vårt motto «We bring stories to life» har sterke publisistiske verdier. Vi står bak mer enn 700 magasiner, tegneserier, Klubb.no, TV 2, Nordisk Film, kinodrift, samt flere deleide selskaper.

Vi Menn arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale i bladet oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg er et klageorgan som behandler klager mot pressen i presse-etiske spørsmål.

Adresse: PFU, Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo. E post: pfu@presse.no

W REDAKSJONEN

Mats Ulshagen
mats.ulshagen@egmont.com

Lars-Erik Nygaard
lars.erik.nygaard@egmont.com

Martin Jansen
martin.jansen@egmont.com

Jørgen Johannessen Kind
jorgen.kind@egmont.com

Tore Strøm
tore.strom@egmont.com

VIKTIG INFORMASJON OM ABONNEMENT!

Bli abonnent på bladkiosken.no
På minside.egmont.no kan du enkelt se på og administrere ditt abonnement.

KUNDESERVICE:

Tlf. hverdager 08-16: 22 58 52 30
E-postadresse: abo-vm@egmont.com
Fint om du har ditt kundennummer klart ved henvendelse til oss.
Abonnementet løper til du sier det opp.
Abonnementspriser: 1 år kr 2198,- (pristillegg utenfor Norden)

Produksjonsansvarlig:

Ingunn Elise Kristiansen,
ingunn.elise.kristiansen@egmont.com

Markedsansvarlig:

Maria Raza, maria.raza@egmont.com

Ansvarlig redaktør/direktør:

Axel Walø, axel.walo@egmont.com

ANNONSESALG:

Ad.venture AS
christian@ad-venture.no

UTGIVER:

Story House Egmont
ISSN 0042-4951

Besøksadresse redaksjon, markedsavdeling,
annonseavdeling: Nydalsveien 12, Oslo

Postadresse: Vi Menn,
Postboks 4980 Nydalen, 0441 Oslo
Tlf: 22 77 20 00

Redaksjonen overtar intet ansvar for manuskripter og bilder som ikke er bestilt. Vi Menn publiserer også digitalt og betaler i utgangspunktet ikke flere honorarer for samme artikkel. Dette blad må ikke utleies i ervervsmessig øyemed.

TRYKK: Egmont Printing Service

story house
EGMONT

Bli abonnent på Jakt!

5 utgaver til kun kr 279*

Få turøks i gave!

Liten og hendig turøks med godt gripehåndtak i plast. Det ergonomiske håndtaket gjør at den ligger godt i hånden. Med en vekt på bare 720 gram og en lengde på 26 cm er dette en god følgesvenn for den bålglade. Leveres med beskyttelse for eggen. Oransje detaljer på øksa og beskyttelsen gjør dette godt synlig i naturen.
Verdi: 399.-

Bestill her

Send SMS med kodeord JAKT39 til 2205
eller
skann QR-koden med mobilkamera for å komme til bestillingsside

Jakt er proppfullt med gode jakttips, jakt-reportasjer fra hele landet og masse tester av børser, ammunisjon og annet jaktutstyr. For deg som allerede er jeger eller ønsker å bli det. Jakt skrives av jegere, for jegere!

Se hvor mye du sparer!

5 utgaver i butikk	kr 595
Turøks	kr 399
TOTALVERDI	kr 994
Din pris	kr 279
Du sparer	kr 715

+49 kr i porto for gaven

*+ kr 49 i porto for gaven. Abonnementet løper til oppsigelse. Etter introduksjonstilbudet er neste faktura kr 342 for 5 utgaver.

SPØKELSET på havets dyp

På 75 meters dyp i Østersjøen ligger «Mars Makalös», det største krigsskip i sin tid. Vi Menn var med ned i mørket på jakt etter våpen, mynter, gull og hodeskaller

EKSPLODERTE: En mosaikk bestående av 700 bilder gir et unikt oversiktsbilde over det vel bevarte vraket.

Divers get ready – 10 minutes». Dykkelederen roper ut klargjøringsordren gjennom bruset fra motorene og vinden som blåser rett imot båten.

Klokken er tre på natten. 12 dykkere sitter stille og konsentrert i mørket på benkene i forskningsskipet Svanen, et sted i Østersjøen mellom Øland og Gotland. Om ti minutter er de fremme på dykkeplassen. Metodisk går dykkerne gjennom sjekk-listen og kontrollerer de livskritiske rebreatherne – maskinene som gjør avanserte og lange dykk i det kalde vannet mulig å gjennomføre. Snart vil de 12 sveve vektløst over restene av et unikt krigsskip fra 1564 på 75 meters dyp, i absolutt mørke og 4 grader vann.

Umulig å beseire

31. mai 1564 steg tykk, giftig kruttrøyk fra skipene utenfor kysten til den svenske øya Øland. Fra skipenes mannskap hørtes redselsskrikene, lyden fra sverd-klinger som møttes, geværild og kanondrønn. En kanonkule hvinte forbi, traff relingen og fikk tresplinter til å sprute i alle retninger med dødelig kraft. Skipet sto i full fyr og hadde bare noen få minutter igjen å på overflaten av Østersjøen. Slaget var tapt. Den én gang allmektige svenske marinen var i ferd med å miste sitt viktigste skip.

«Mars Makalös» var datidens største krigsskip i den mektige svenske flåten som dominerte Østersjøen. Bestykket med 140 kanoner og 700 mann var skipet ikke bare stort, men også et av de første skipene i historien bygget

for å kjempe med kanoner fremfor bording og nærstrid mann mot mann.

Svenskene hadde gjennom sin taktikk med artilleristrid vunnet flere avgjørende slag mot danskene i den nordiske syvårskrigen som startet i mai 1563. Kampene i Østersjøen førte til en flere århundre lang periode med blodige slag for å sikre den viktige handelen og styrke kongen(e)s makt.

450 år senere vet man lite om skipet og slaget. Få skriftlige beskrivelser av skipet finnes, ingen tegninger av skipet er kjent. Siden 1960 har utallige forsøk på å finne vraket mislyktes. Blant dem som lette uten resultat i mange år, er Anders Franzén, kjent for å ha lokaliserte det kjente regalskipet Vasa. ▷

TOMEK STACHURA

« Let etter hodeskaller, håndvåpen og mynter fra den store gull- og sølvskatten.

Etter 20 års leting fant likevel et team av svenske utforskere og dykkere ledet av Richard og Inge-
mar Lundgren vraket, ca. 10 sjø-
mil øst for Øland.

Vanskelig dykk

På den svenske øya ble et interna-
sjonalt dykkerteam, hentet fra
alle hjørner av verden, samlet for
å gjennomføre en arkeologisk
utforskning av vraket. Alt der
nede var av interesse: Kjeler med
mat kunne fortelle om hvordan
de brødfødde soldatene under de
lange seilasene, våpen kunne
kaste nytt lys over stridsteknikk.
Arbeidsorden fra arkeologene til
dykkerne kunne ikke oppsum-
mere guttedrømmen bedre:

«Let etter hodeskaller, håndvå-
pen og mynter fra den store gull-
og sølvskatten om bord».

I en uke skulle dykkerne holde

SLAG: Maleri av slaget i 1564 hvor Mars ble senket

på gjennom døgnet for å søke
svar på mange av de uløste mys-
teriene rundt vraket som endret
Nordens historie for alltid.

Selve vraket ligger på en dybde
av ca. 75 meter i totalt mørke, og
er spredt utover et stort område.

Temperaturen på bunnen ligger
konstant på 4 grader. En lekkasje
i dykkernes tørrdrakter kunne bli
til et alvorlig problem. Eksplosjo-
nen før skipet sank skapte en
labyrint av tømmerstokker som
stikker opp i alle retninger. Den

minste skrape eller flytting av en
gjenstand ville kunne gjøre uopp-
rettelig skade på en urørt tidskap-
sel og graven til mange hundre
sjeler.

Enorm gravplass

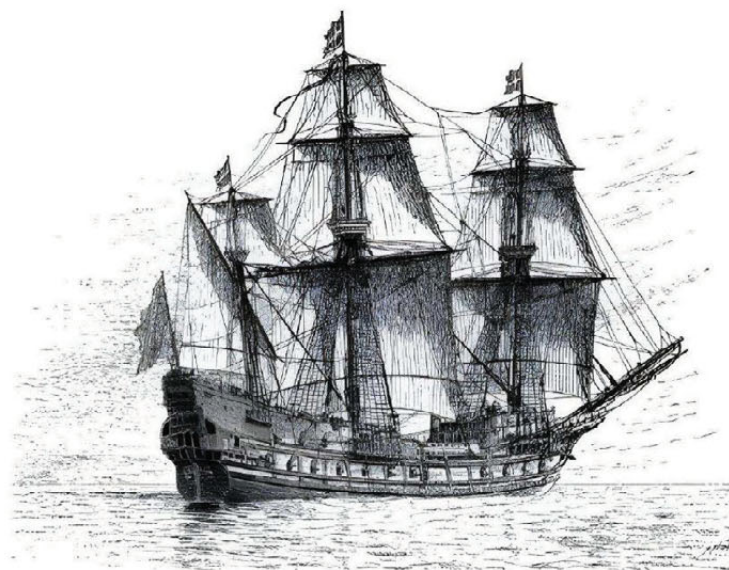
Møtet med skipet blir overvel-
dende, allerede på avstand er
synet imponerende. En enorm
skipsside av tre med åpne kanon-
porter – klare til kamp. Dykkerne
kan tydelig se at skipet eksplo-
derte før det gikk ned. Ikke lenge
etter kan dykkerne også ta de før-
ste kanonene i øyesyn.

Enorme bronsekanoner pak-
ket inn eikebjelker som står i alle
retninger.

Å rive seg løs fra de mektige
synsinntrykkene som møter dyk-
kerne i dypet og fokusere på opp-
gaven de har fått av arkeologene,
skal ikke bli lett.

DYPET: Dykkere i formasjon over vraket under starten på en arbeidsøkt.

KIRILL EGOROV

UKJENT

FÅTALL: En av de få illustrasjonene som eksisterer av Mars Makalös.

KIRILL EGOROV

MARS MAKALÖS

1563: «Mars» ble bygget på Björkenäs skipsverft nord for den svenske byen Kalmar. Skipet var det største krigsskipet i sin tid og et av de aller første skipene bygget for kamp med avfiring av kanoner på avstand.

1564: «Mars» ble senket i det blodige slaget mellom den svenske og dansk-lübiske flåte nord for Øland.

1564–2011: Til tross for utallige forsøk klarte ingen å finne vraket.

2011: Vraket lokalisert av et svensk dykkerteam, Ocean Discovery, ledet av Richard og Ingemar Lundgren. Brødrene hadde da søkt etter vraket i mer enn 20 år.

2013–15: Arkeologisk kartlegging av vraket og vrakplassen.

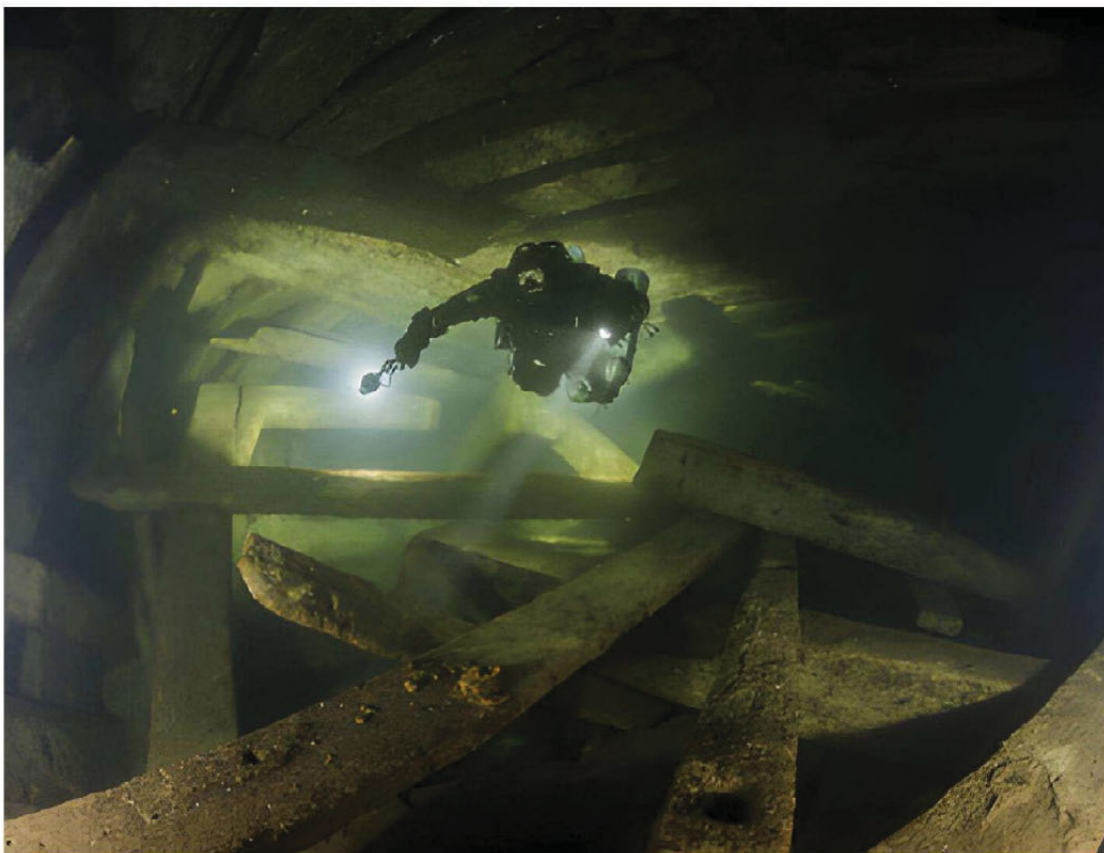
KANON: En av de mange store bronsekanonene på vraket.

BAUGEN: Dykkeren Tomek Stachura inne i baugen på skipet. Det store, grove eiketømmeret ligger spredd over hele vraket.

Lange stenger som kan vitne om våpen for å bekjempe bordingslagene fra fienden ligger mellom bjelkene, sammen med runde objekter som kan minne om hodeskaller. De tause vitnesbyrd fra det voldsomme slaget minner dykkerne på at de svømmer rundt på en gravplass.

Etter 40 minutter i dypet er det på tide å snu. Turen opp til overflaten kan ta over to timer, med gradvis tømming av kroppen for nitrogen for unngå trykkløstsykke. Kulden vil bli merkbar, men med moderne elektrisk undertøy gir et trykk på en bryter den samme følelsen som et varmt bad etter en sur marsj på vidda.

For dykkere som gjennom år har drømt om å få være med på undervannsarkeologi, er møtet med «Mars Makalös» en skjellsettende opplevelse. □

KIRILL EGOROV

Har du ris, ros eller henvendelser til Sløseriombudsmannen? Skriv til redaktør Alexander Øystå: alexander.oysta@egmont.com

Konsulentenes lekeplass

Vi får verdens dyreste regjeringskvartal. Da er det jo passende at IT-systemene også sprenger budsjetter, koster skattemilliarder, og er konsulentenes lekeplass.

DET BUDSJETTSPRENGENDE

og svært kostbare regjeringskvartalet begynner å reise seg i Oslo sentrum. Det er ikke bare de fysiske bygningene og infrastrukturen rundt som koster skattebetalerne milliarder av kroner, det gjelder også IT-systemet som de departementsansatte skal benytte seg av. Utviklingen av den nye IT-plattformen er kraftig forsinket og budsjettet er økt fra 1,4 til 2,2 milliarder kroner.

Det vakte oppsikt da det fremkom at departementene har brukt over 729 millioner skatte kroner på ulike IKT-konsulenter i dette prosjektet de siste tre årene, mens avtale-rammen var på 600 millioner kroner.

TIL TROSS FOR at de beveget seg langt over rammen, og til tross for at Departementenes sikkerhet- og serviceorganisasjon (DSS) mente at dette brøt reglene for offentlige anskaffelser, fortsatte de å leie inn konsulenter. At DSS oppdaget overskridelsen så sent, skyldes at de bare fikk halvårslige oppdateringer fra konsulentmegleren de brukte.

Konsulentmegler! Dette er sannelig en hjemme-alene-fest!

Det har i årevis vært diskusjoner om hva slags dataløsninger de ansatte i departementene skal benytte seg av. Aftenposten omtalte dette første gang for to år siden da «Program Felles IKT-løsning for departementsfellesskapet» kom på banen. Dette var resultatet av en over 15 år (!) lang plan. Årene gikk med til utallige utredninger, endringer i planer, stadig økende utgifter og ikke minst coaching av innleide private konsulenter, noe som har kostet den nette sum av drøyt 100 000 skatte kroner – om dagen.

TANKEN VAR AT alle byråkrater skulle samkjøres på en felles IT-plattform, og man beregnet en kostnadsramme på 1,4 milliarder kroner. Denne plattformen skulle stå ferdig nå i 2025. Status er at det ennå ikke er blitt levert et eneste datasystem. Samtidig er andelen eksterne konsulenter i programmet økt dramatisk. Målsetningen var 50 prosent, men nå er andelen eksterne konsulenter oppe i hele 75 prosent.

84 KRITISKE KONSULENTER

«... departementene er så avhengig av 84 konsulenter at de ikke kunne slutte å bruke dem. En god del av dem jobber for nettopp «Program for Felles IKT», som ligger under Forsvarsdepartementet og Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. Det er dette programmet som er den største konsulent-innleieren, fremgår det av oversikter Aftenposten sitter på.

Programmet hadde som mål å ha 50 prosent innleide konsulenter, men det har de ikke klart. For to år siden var tallet 70 prosent. Da skyldte man blant annet på pandemien. Men i vinter er tallet enda høyere: ca. 75 prosent. Til tross for at rammeavtalen er brukt opp, fikk altså programmet og andre prosjekter rulle videre høsten i fjor. I tillegg har Justis- og beredskapsdepartementet, Utenriksdepartementet og DSS fortsatt å bruke de 84 «kritiske konsulentene».

(Fra aftenposten.no 7. februar 2025)

REGJERINGSKVARTALET: Verdens flotteste og dyreste, og det loves at befolkningen også får glede av investeringen. Det skulle bare mangle. Det er jo de som betaler.

HANNA JOHRE / NTB

NYE MILLIARDER: Departementsråd Frede Hermansen er slett ikke enig i at UD's velfungerende IT-plattform kan videreutvikles til fellesbruk. Her med forsvarssjef Eirik Kristoffersen.

GETTY IMAGES

FØRSTE ARBEIDSDAG: Korrekt antrekk første arbeidsdag i regjeringkvartalet en gang i fremtiden: Galla. Noe annet skulle tatt seg ut. (Illustrasjonsfoto fra The Met Museum)

I løpet av årene med utredninger kom programmet frem til en fristende løsning – at man kunne gjenbruke eksisterende systemer. Men så ble departementene ut-satt for et stort dataangrep. Dette kom brått på utrederne. Her var det bare å snu seg lynraskt rundt, og droppe de billige gjenbruksplanene. Deler av den gamle plattformen var jo nå kompromittert, opplyste Frede Hermansen, departementsråd i Forsvarsdepartementet, til Aftenposten.

SIDEN MAN IKKE kunne basere systemene på noe eksisterende,

var det full gass på pengebruken igjen. Nå skulle man kjøpe inn en helt ny løsning i markedet, til 1,2 milliarder skatte kroner. Kanskje lurt og fornuftig, eller kanskje ikke. Utenriksdepartementet er klart det største departementet i statsapparatet og de ansatte på de ulike utenriksstasjonene utgjør samlet omtrent en firedel av brukerne av IT-systemer.

UDs IKT-plattform ble ikke ut-satt for noen angrep. Mange i UD lurte derfor på hvorfor man ikke kunne utvikle den felles plattformen på deres eksisterende, ukompromitterte system. UD-an-

satte beskriver plattformen som både moderne og velfungerende. Deres egne fagmiljøer beskriver UDs plattform som et system som imøtekommer så og si alle spesifikasjonene som «Program for felles IKT» hadde fastsatt.

Hermansen fra Forsvarsdepartementet er ikke enig i dette, og mener at det vil bli utfordrende å benytte UDs plattform for alle de andre brukerne. Blant annet av sikkerhetshensyn. Nå er ikke jeg noen IKT-ekspert, men det er jo nærliggende å anta at hensynet til sikkerhet i aller høyeste grad også er gjeldende i et

såpass sensitivt departement som Utenriksdepartementet. Men hva vet vel jeg.

DET SOM ER helt sikkert er at taksameteret går for fullt, ingen IKT-systemer er lansert og det finnes ingen konkret plan for når plattformen skal være på plass. Dette vil sannelig ta tid. Akkurat som alt annet som har med dette milliardsluket av et kvartal å gjøre. Det er fortsatt noen år igjen før byråkratene flytter inn. Med den prislappen blir vel antrekket første arbeidsdag galla.

FEIL FOLK FANT FREM

MEDFØLELSE SOM VÅPEN: Først flere år etter flyktningstrømmen over Storskog i 2015 innså Norge at Russland bevisst testet ut om strømmer av migranter kunne destabilisere samfunnet vårt.

Voldelige flyktninger skaper frykt – som igjen skaper trøbbel for arbeidsinnvandrere Norge er avhengig av. Har Norge vært strengere med dem som skal få samfunnet til å gå rundt, enn de som har kommet som flyktninger?

Tekst: Lars-Erik Nygaard

Avkledd nedentil ble den 17 år gamle jenta etterlatt liggende i søle, smeltevann og gjørme bak en stabel rundballer i utkanten av et jorde. Januar-kvelden var sen, mørk og våt. Vestlands-regn silte ned på et herjet lag av snø og is.

Den fem år eldre fremmede mannen var ferdig med å forgripe seg på den døddrukne jenta, nå kunne hans to kamerater overta. «Trekant» kalte de det senere: Den ene voldtok jenta bakfra mens den andre tvang henne til å gjennomføre oralsex.

– Kall meg «daddy», sa han som sto bak mens han holdt et pannebånd stramt om halsen på jenta.

Så forlot de tre jenta – mishandlet og smittet med kjønns sykdom etter overgrep som delvis var filmet av én av de tre.

Brøt ut i latter

«Frivillig sex», sa de tre da de etter hvert innså at de ikke kunne snakke seg bort fra overgrepene. Hvordan de hadde fått forståelse av at de kunne slippe unna på denne måten, er en gåte.

«... ho var nærast medvitslaus av alkoholrus, eller (...) psykisk ute av stand til å etablere nokon motstand medan overgrepa skjedde», konkluderte Sogn og Fjordane tingrett under straffesaken mot de tre.

En episode under rettssaken vakte oppsikt:

De tre mennene fulgte den gråtende jentas forklaring fra et siderom via videolink. Ved flere anledninger brøt de ut i latter og utvekslet «fist-bump» og «low-five». Forklaringen ifølge én av forsvarerne: De tiltalte var ikke klar over at reaksjonene deres ble filmet, rapporterte TV2.no.

Fatalt sammenfall

NRK omtalte de tiltalte som «Tre unge nordfjordinger». Utover at alle de tre bodde i Stryn, manglet en del på hva folk flest kanskje forbinder med «nordfjording».

Mohamed (19) kom fra Somalia i 2017, bor sammen med

familien, sosialklient.

Saeed (21) kom fra Afghanistan 2007–08 med mor og søstre, går på videregående skole.

Abdulkarim (24) kom fra Somalia, arbeidsledig.

Selv etter mange år i Norge kan de ikke språket bedre enn at tolker måtte bistå under rettssaken. Og de forventet trolig å få aksept for at de mente jenta medvirket til overgrepene på seg selv.

Dommen mot de tre mennene bosatt i Sogn- og fjordane kom samme uke som en 24 år gammel afghansk asylsøker kjørte inn i en folkemengde i München og skadde og drepte rundt 30 personer.

Samme uke som en 23 år gammel syrisk asylsøker stakk ned tilfeldige personer og drepte en 14 åring i Villach i Østerrike.

Samme uke som nye bomber rystet svenske boområder.

Samme uke som den amerikanske visepresidenten JD Vance hudflettet europeiske politikere for ikke å ta inn over seg europeiske velgeres raseri over masseinnvandring.

Og to uker før parlamentsvalget i Tyskland der det høyre-radikale og sterkt innvandringskritiske partiet AfD fikk over 20 prosent av stemmene.

De som ut ifra god vilje og raushet har valgt å se bort fra etnisitet og fremmedkulturell bakgrunn når kriminelle handlinger omtales, har havnet i skuddlinjen. Det samme gjelder dem som forklarer overrepresentasjon av lovbrøyttere med utenlandsk bakgrunn med svak integrasjon, trangboddhet og stigmatisering. Valg gjort i beste mening er blitt en udetonert bombe i europeiske samfunn.

Nesten én av fire nordmenn er helt eller nokså enige i påstanden om at innvandrere flest er en kilde til utrygghet i samfunnet, ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) i fjor.

Innvandring har blitt ikke bare ett kjempeproblem, men to:

Våre samfunn tåler ikke masseinnvandring.

Og kan ikke klare seg uten.

Glemte å spørre

Tanken var god, hensikten likeså:

Innenfor våre grenser hadde vi bygget opp frie samfunn der alle hadde samme rettigheter og plik-

POLITIET/SASCHA SCHUERMANN/GETTY IMAGES

SASCHA SCHUERMANN/GETTY IMAGES

ÅSTEDET: Lite innbød til friluftsses på åstedet for gruppevoldtekten av den 17 år gamle jenta fra Nordvestlandet. Tre menn fra Somalia og Afghanistan, bosatt i området, hadde fått det for seg at de kunne slippe unna ved å si at den nesten bevisstløst berusede jenta medvirket. Omfanget var langt større, men utgangspunktet det samme under masse-overgrepene begått av innvandrermenn mot tyske kvinner nyttårsaften i Köln 2015. Episoden snudde godviljen flyktninger hadde nytt godt av.

ter. Grensene skulle ikke være strengere enn at folk utenfra som delte våre idealer og verdier – og derfor ble forfulgt i hjemlandet – skulle få komme til oss.

Her skulle de få beskyttelse og bli en del av vårt samfunn. Vi skulle møte dem med forståelse, varme, tålmodighet og raushet – forutsatt at de lot seg integrere,

utviklet dugnadsånd og kvinnesyn, fikk seg jobb, betale skatt med glede og ellers opptrådte takknemlig. I motsatt fall, skulle de dra hjem igjen.

Yt etter evne, få etter behov.

Tilsynelatende rådet bred enighet, og reglene ble utformet i tråd med verdiene.

Men én gruppe var ikke spurt:

De som ville til Norge først og fremst for å få et nytt og mer behagelig liv i land med rause støtteordninger. De som ikke var like opptatt av tilpasse seg levestilten i sitt nye hjemland, men heller ikke ville reise tilbake til hjemlandene – som heller ikke var så ivrige på å ta dem imot om de ble returnert med tvang. Pengene de sendte hjem fra sine nye hjemland var kjærkomne i skakkjorte økonomier.

På etter evne, yt etter behov. Sagt på en annen måte: Mange av folkene som kom, var feil folk.

Og slik ble en politisk diskusjon rundt fordeling av goder og byrder til et grunnleggende spørsmål om rettferdighet.

JONATHAN NACKSTRAND/AFP PHOTO/NTB

SEAN GALLUP/GETTY IMAGES

TATT IMOT MED ÅPNE ARMER: Flyktninger kom i flokk og følge gjennom et av verdens mest militariserte områder på Kola og inn i Norge.

SEAN GALLUP/GETTY IMAGES

HISSIGE PROTESTER: Allerede høsten 2015 fikk det høyre-radikale partiet AfD i Tyskland stor oppslutning om protester mot masseinnvandringen. I år er partiet blitt en fryktet maktfaktor i Europas største økonomi.

BOMMET GROVT: «Wir schaffen das» – Vi klarer det, sa bundeskansler Angela Merkel, her under selfie-fotografering under et besøk på et flyktningmottak i Berlin i 2015, da hun beordret tyske grenser holdt åpne for titusener av flyktninger høsten 2015. Beslutningen og konsekvensene av den, oppgis å være blant de fremste årsakene til ytre høyre-oppslutningen under et tyske parlamentsvalget i slutten av februar.

Og trygghet.

Avhengig av innvandrere

Ved siste årsskifte bodde snaut 5,6 millioner mennesker i Norge. I 2050 kommer Norge til å ha drøyt 6,1 millioner innbyggere, i 2100 kommer vi til å være drøyt 6,2 millioner mennesker – ifølge befolkningsfremskrivninger SSB har gjennomført.

Om innvandrere ikke bidrar til befolkningsveksten, er utsiktene langt mer dramatiske.

Uten netto innvandring vil Norges befolkning i 2050 være under 5,6 millioner innbyggere, under 4,6 millioner i 2100. Og

verre er: Andelen av befolkningen over 60 år vil være over 52 prosent i 2100, mens andelen i alderen 20–60 vil være under 42 prosent. Årsak: Nordmenn får færre barn enn før og lever lenger.

– Deler av helse- og omsorgssektoren har blitt avhengig av innvandring, skriver SSB i en rapport om arbeidsmarkedet for helsepersonell frem mot 2040. OECDs helsestatistikk for 2022 viser at 44 prosent av alle leger i Norge har studiebakgrunn fra utlandet.

Ifølge Nav er mangelen på kvalifisert arbeidskraft allerede svært merkbar: 13 000 mennesker man-

glet innenfor helse-, pleie- og omsorgssektoren i 2023 – inkludert 4650 sykepleiere. SSB har beregnet at antallet årsverk i helsevesenet mest sannsynlig vil øke med nærmere 50 prosent frem til 2040.

Spansk håp

Høyanger kommune sliter konstant med mangel på sykepleiere. Løsningen kunne være å finne i Spania, trodde kommuneledelsen. Rekrutteringsselskapet Global Working ble tilbudt 100 000 kroner for hver norsktalende sykepleier som gikk inn i en fast stilling. Syv spanjoler, alle

Tok ein «spansk ein» for å løyse sjukepleiarkrisa

Kommuneleinga kallar det ein «boost» at dei har fått tak i sjukepleiarar frå Spania. – Uetisk, seier Sjukepleiarforbundet.

FRAMTID I NOREG: Gonzalo Gutiérrez og Maria Valle Cabezas-Sanchez frå Spania har begge teke med seg familiane for å satse på ei framtid i Noreg.
FOTO: SUNNIVA SKURTVEIT / NRK

under 30, pugget norske gloser i fem måneder på skolebenken for å jobbe to år i Norge. De syv var sjekket av psykologer for å sikre at de ville tåle den kulturelle omstillingen og klare seg gjennom en krevende tid.

Men etter kort tid var alle syv sykepleiere og deres familier reist fra Høyanger.

– Vi har forsøkt å evaluere prosjektet, og fant ulike forklaringer: sykdom hos familie i hjemlandet, ønske om å bo på et større sted, språk, noen trives ikke i Norge, sier kommunedirektør Ørjan Haram i Høyanger til Vi Menn.

– Vi sitter igjen med litt varierende erfaringer, men det er greit å ha prøvd. Vi kommer nok ikke til å gjøre det igjen, sier Haram.

– Vi vet at møtet med Norge kan gi et kultursjokk, sier markedsrådgiver i Global Working,

Miriam Svendsen, på telefon fra sin base i Spania.

– De fleste spanjoler er veldig sosiale. I Høyanger ble tilværelsen litt for ensom, sykepleierne hadde kanskje ikke muligheten til et sosialt liv slik de ønsket.

Universitetet i Sørøst-Norge fant at utenlandske sykepleiere ble satt rett inn i vaktlistene uten noe særlig innføring i hvordan deres kolleger jobbet i Norge. Språkopplæringen viste seg også mangelfull. For hvordan skal man trøste norske sørgende hvis man ikke har lært å snakke om følelser på norsk? Resultatet var stress, mistriivsel og følelse av utilstrekkelighet. Selv dansk og svensk helsepersonell har vist hjemlengsel og iver etter å komme seg hjem.

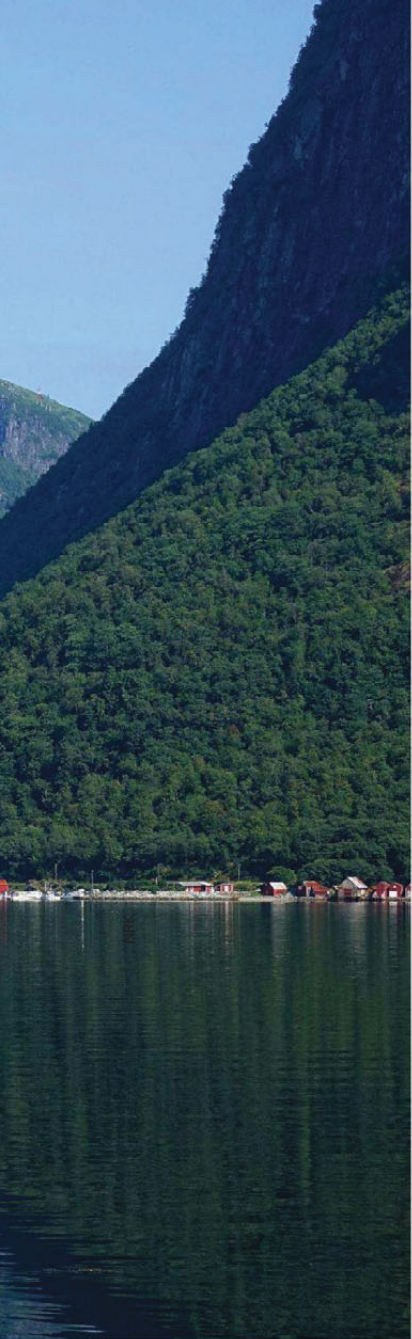
Utdaterte regler

Utfordringene er ikke begrenset til helsesektoren. I 2023 anslo NAV at Norge manglet 6750 fagutdannede innen bygg- og anlegg. SSB har beregnet fremtidig forhold mellom tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft: Arbeidstagere med videregående fagutdanning rettet inn mot industri, bygg og anlegg og håndverk vil være mangelvare, likeså helse-

arbeidere. Arbeidstagere med høyere utdanning innenfor realfag, teknologi, humanistiske, samfunnsvitenskapelige og økonomiske/administrative fag vil derimot være flere enn det er behov for.

Fremtidens behov er dermed noe annet enn utdanninger som gir prestisje og status i dag.

Lenge så man import av fagfolk

BJØRN CHRISTIAN TØRRISSEN/WIKIMEDIA COMMONS/NRK

NØD: Høyanger kommune betalte et rekrutteringsselskap 100 000 kroner per norsktalende sykepleier man klarte å lokke til å jobbe to år i bygda. Forsøket var så dristig at det ble bredt omtalt i norske nyhetsmedier. Men prosjektet endte i fiasko.

som løsningen – akkurat som i mange andre europeiske land.

– Men svak krone, høye bo- og levekostnader og dyre hjemreiser gjør at arbeidsinnvandrere har mindre igjen for å jobbe i Norge. Ensomhet og manglende samvær med familien går også igjen, sier generalsekretær Ingrid Rosendorf Joys i Caritas, den katolske kirkes hjelpeorganisasjon med sentre i ni norske byer der arbeidsinnvandrere kan søke støtte og hjelp.

– Lover, regler og rettigheter for arbeidsinnvandrere stammer fra 1960-tallet da folk kom til lan-

ISAIAH MAGHANGA/WIKIMEDIA COMMONS

HELT AVHENGIG: Norge vil neppe klare å bemanne alle stillinger i helsevesenet uten betydelig import av arbeidskraft fra andre land. Problemet er at heller ikke arbeidsinnvandrere er særlig populære i store deler av befolkningen.

DRO TILBAKE

Gonzalo Gutiérrez Gimenez fra Zaragoz i Spania var blant sykepleierne som kom til Høyanger, og som dro før tiden:

– En utfordring ... på alle måter, profesjonelt, personlig, familie ... Den som ikke prøver vil ikke lykkes, enten det går bra eller dårlig vil det alltid være et eventyr, skrev Gutiérrez Gimenez på sin LinkedIn-profil.

– Vi ble veldig godt mottatt, understreker Gimenez overfor Vi Menn i dag.

– Min far ble syk, og vi bestemte oss for å flytte tilbake til Spania der vi alltid har hatt jobb.

det for å jobbe en kort periode og så reise hjem. I dag har arbeidsinnvandrerne et ønske om å etablere seg for å bli sammen med familien sin. Men mens flyktninger får gratis språk- og introduksjonskurs, må arbeidsinnvandrere finne ut av det norske samfunn selv. Vi får besøk av en del som ikke helt finner seg til rette, og som opplever at pakken til

GUDBRANDSDØLEN DAGNINGEN/ÅNDALSNES AVIS

GAMLE REGLER: Ingrid Rosendorf Joys er generalsekretær i den katolske kirkes hjelpeorganisasjon Caritas, og har fått merke tydelig hvilke vansker og utfordringer som møter arbeidsinnvandrere i Norge.

sammen blir for dårlig, sier hun, og får støtte av Sylwia Balawender, i polsk-norsk forening Razem=Sammen.

Polakker utgjør den desidert største innvandrergruppen i Norge.

– Vi blir ofte kalt «engangspolakker», sier Sylwia Balawender, i polsk-norsk forening Razem=Sammen. «Engangs»- som i

engangsemballasje, engangsflasker og andre ting man lett kan kvitte seg med. Hun bekrefter problemet Ingrid Rosendorf Joys i Caritas tar opp: Polakker som kommer til Norge blir overlatt til seg selv og sliter med å finne ut av det norske samfunnets irrganger.

– Arbeidsinnvandrere blir ofte betraktet som en fleksibel buffer (...) og er mye brukt i bransjer med store svingninger i arbeidskraftbehovet, skriver forskningsstiftelsen Fafo i en rapport om arbeids- og levekår blant arbeidsinnvandrere fra Polen og Litauen.

Ifølge en rapport fra SSB i februar i år, har andelen flyktninger i alderen 15–66 som er i jobb, vært synkende de siste årene. Statistikken underbygger at de som argumenterer for en liberal flyktningpolitikk og henviser til behovet for arbeidskraft i Norge, har et forklaringsproblem.

Tendensen er klar: Innvandrere med høy utdanning har større sannsynlighet for å flytte utenlands igjen. Innvandrere med flyktningbakgrunn har større sannsynlighet for å bli i landet, ifølge SSB. Med andre ord: Innvandrere med størst sannsynlighet for å bidra til norsk økonomi, har også størst sannsynlighet for å utvandre igjen. Innvandrere som har størst tilbøyelighet til å belaste et allerede belastet velferdssystem, har størst sannsynlighet for å bli.

Vil ikke bli «norske»

Arbeidsinnvandrernes utfordringer blir ikke mindre av nordmenns holdninger.

Under halvparten av oss er helt enig i at innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv. Tendens: synkende, ifølge Statistisk sentralbyrås tall fra i fjor. Én av fem mener innvandrere flest misbruker sosiale velferdsordninger. Tendens: økende.

Mange utenlandske fagfolk sliter med å få utøve sitt fag i Norge. Ofte bruker myndighetene lang tid på å godkjenne kompetansen og utdanningen. Ikke sjelden står mistro eller umoral hos arbeidsgivere i veien.

Men noen utlendinger nekker å gi opp bestrebelsene på å bli gode og stabile bidragsyttere til Norge.

– Om folk i Ringeby har sagt at de er glade for at vi kom og

« Knekker du koden, blir du likt og har få problemer.

hei!

Min mor har nettopp flyttet til Asker. Hun har over 30 års erfaring som sykepleier ved ulike sykehusavdelinger i Polen. Han har også erfaring med hospice og langtidspleie for eldre. Jeg snakker norsk på B1-nivå.

Hun ser etter en jobb hvor hun skal kunne forbedre språkkunnskapene sine. Kan begynne å jobbe umiddelbart.

12

8 kommentarer 2 delinger

Liker Kommenter Send Del

RYKKER INN FOR NORGE: Jan Kubala (t.v.) og Adam Rasmus har tatt et tak på norske byggeplasser siden 2006 og 2012. Andre polakker sliter mer (innfelt): Uten kontaktnett er det vanskelig å få jobb. Uten jobb er det vanskelig å lære norsk. Og uten norsk-kunnskaper er arbeidsmarkedet enda vanskeligere.

bosatte oss her? Nei, ikke akkurat, men det var en kunde som sa at han skal kjøpe en enveisbillett til meg tilbake.

Utsagnet i lokalavisen GD i 2014 kom ikke fra en mørkhudet mann med bakgrunn i et krigsherjet land eller oppvokst i en fremmed religion. Martijn Lee-flang er oppvokst i Amsterdam og «tilbake» er Nederland. Han drev kroa på Ringebu stasjon. Nå har han flyttet til Rauma kommune, er småbruker og daglig leder i en lokal matvarebutikk. Og han savner Ringebu og folkene der:

– Både i Gudbrandsdalen og Rauma har jeg opplevd at folk er kjekke når du først blir kjent med dem. Han som ville kjøpe retur-billett, låner nå gladelig ut hytta si om vi trenger den; null stress – nøkkelen ligger i takrenna. Knek-

ker du koden, blir du likt og har få problemer. Men så er jeg veldig åpen som person. Andre er mer forsiktede og tør ikke banke på dørene og presentere seg, sier Martijn Lee-flang til Vi Menn i dag, 11 år senere.

– Den største utfordringen er å finne jobb. Om man ikke har bekjentskaper er det vanskelig å få fast jobb, sier han.

Hans utfordring har vært å finne småbruket familien drømte om.

– Vi flyttet ikke til Norge for å bo i et boligfelt. Nå har vi funnet gården, og har slått rot.

Men heller ikke driftige nederlendere lever opp til forventningene i Norge:

– De ser ikke noe behov for å omgjøre sine identiteter som nederlendere for å bli i Norge,

Halvparten av nederlenderne drar tilbake - hvem blir igjen?

Heiser flagget for Ringebu: Over halvparten av nederlenderne som kom for å bo i midtdalskommunene har dratt igjen. 1. januar i 2014 hadde Ringebu 32 nederlendere. Nord-Fron hadde 21 og Sør-Fron hadde 19, viser tall fra Statistisk sentralbyrå. 7 Det er uansett et vellykket distriktpolitisk tiltak, mener forsker Christian Sævihaug ved Telemarkforskning. Samboerne Martijn Lee-flang (27) og Jennifer de Vries (25) fra Amsterdam kom til Ringebu for tre år siden. De vil bli. Foto: Silje Rindal

GUDBRANDSDØLEN DAGNINGEN/ANDALSNES AVIS

PER ERIK KNIVE/NTB

UTNYTTET: Fagarbeidere fra Polen har i mange år utgjort en sentral del av bygg- og anleggsindustrien i Norge. Men både arbeidsforhold, lønn og boforhold har i vært preget av tilstander på grensen til utnyttning. Syv polakker døde i en brann i et bolighus fylt til bristepunktet med polske arbeidere på Gulskogen i Drammen.

skriver Telemarksforskning etter en studie blant nyttilflyttede til flere norske utkantkommuner.

En av tre nordmenn mener at innvandrere bør bestrebe seg på å bli så like nordmenn som mulig, ifølge SSB.

Stort gap

Et firma ble engasjert av flere distriktskommuner for å lokke nye innbyggere fra Nederland, Tysk-

land og Belgia. Mange kom. Mange reiste igjen i løpet av kort tid. I Lom og på Lesja i Gudbrandsdalen slo 29 nederlendere seg ned i 2007–08. Seks år senere var to igjen, ifølge lokalavisen GD. Til Valdres kom rundt 150 nederlendere for å bosette seg i årene før finanskrisen. Ti år senere var halvparten reist hjem igjen, kunne NRK melde. Flere utkantkommuner opplevde det samme.

– Mange opplever et stort gap mellom hvordan de forestilte seg flytting versus hvordan det hele spilte seg ut, noterte Telemarksforskning i 2014. Noen av migrantene hadde vært turister i Norge før de bestemte seg for å flytte. Turisthverdagen kommer fort i kontrast til en bo- og arbeidshverdag, ifølge forskerne.

– De har bare kommet hit og jobba og aldri gjort noe forsøk på å integrere seg hos oss, sa en lokal innbygger til forskerne.

– Vi hadde ikke noe mottaksapparat. Vi var ikke forberedt, sa en kommuneansatt.

Kanskje ligger roten til innvandrersproblemene nettopp i mottagelsen:

Kvalifiserte, ressurssterke innvandrere flytter når de ikke finner seg til rette.

Enkelte ungdommer med flyktningbakgrunn opplever at de kan slippe unna en massevoldtekt av en 17 år gammel jente utendørs i regnvær, mørke og kulde ved å påstå at overgrepet var «frivillig».

Sogn og Fjordane tingrett har slått inn på en kurs der budskapet er tydelig:

I straffesaken etter gruppevoldtekten så retten helt bort fra påstanden fra Abdulkarim, Mohamed og Saeed om at den seksu-

LØSNINGER:

Slik får vi de rette folkene til å komme – og bli:

– Kommunene må ta i et tak, gjøre en innsats for å integrere dem som kommer for å jobbe. De er ikke bare arbeidskraft, men er mennesker som trenger kontakt med folk også utenfor arbeidstiden og i helgene, sier markedsrådgiver for Global Working, Miriam Svendsen:

– En felles tilnærming og et felles løft må til for å håndtere utfordringene. Vi merker litt til at kommunene overbyr hverandre for få tak i folk. Utfordringene med rekruttering blir ikke mindre, sier kommunedirektør Ørjan Haram i Høyanger kommune.

Generalsekretær Ingrid Rosendorf Joys i Caritas:

– En lavthengende frukt er å gi arbeidsinnvandrere gratis opplæring i språk og samfunnsforhold og hvordan vårt system fungerer, slik flyktninger får. Så må vi legge til rette for at de som vil bli, kan etablere seg med familiene sine.

– Arbeidsinnvandrere kan ta initiativ, banke på, gjøre noe for å bli kjent med nordmenn. Min erfaring er at folk som virker lukket i begynnelsen viser seg å være raus og hyggelige folk, bare man blir kjent med dem, sier arbeidsinnvandrers Martijn Leeflang.

elle omgangen de hadde hatt med den 17 år gamle jenta, var frivillig. Retten diskuterte hverken sosiale forhold, gjerningsmenneskets bakgrunn fra krigsherjede land eller alder:

«Retten finn ingen formildende omsyn å legge vekt på.»

De tre mennene ble dømt til fengselsstraffer fra fem år og åtte måneder til 6 år og 10 måneder. Hver av dem må betale offeret 300 000 kroner i oppreisningserstatning.

Dommen er ikke rettskraftig. De dømte mennene har varslet anke. □

Kilder: SSB.no/OECD/Eurostat/
Sogn og Fjordane tingrett/Spiegel/NRK/
Fagbladet/NAV/Telemarksforskning.

Er ikke bekymret: – Norge er unikt

ÅNDALSNES AVIS

« Vi hadde ikke noe mottaksapparat. Vi var ikke forberedt.

BLINKSKUDD

GEYSIR I GRØNT

Ja, vi har sett bilder av nordlys før. Ja, vi har sett bilder av geysirer før. Men slå fenomenene sammen i ett bilde – og resultatet blir likevel temmelig nytt og spektakulært.

Den prisvinnende britiske naturfotografen Paul Goldstein plukket blant annet ut dette bildet fra Island da han ble bedt om å velge sine favoritter fra fjoråret.

Ordet geysir var opprinnelig navnet på den første sprutende varmtvannskilden som ble oppdaget (i år 1294). I dag er det mellom 20 og 30 aktive geysirer på Island. En av de mest pålitelige for skue-lystne er naboen til gamle Geysir, Strokkur, som har utbrudd cirka hvert tiende minutt. Det er imidlertid Yellowstone nasjonalpark i USA som er geysirenes høyborg på kloden. Der er det nærmere 500 aktive geysirer hvert år.

PAUL GOLDSTEIN/SWNS/NTB

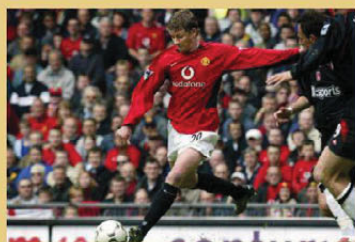

Ved Yan Calmeyer Friis

10 PÅ TOPP

Mest-scorende nordmenn i England

De ti norske fotballspillere som har scoret flest mål i øverste divisjon i England. Og lagene de spilte for. Pr. 18. februar 2025, vel å merke.

1. Ole Gunnar Solskjær, 91

Manchester United 1996-2007. 2-1-scoringen hans med stortåen på overtid i Champions League-finalen mot Bayern München i 1999 er for evigheten.

5. Tore André Flo, 38

Chelsea, Sunderland 1997-2003. Hengslete, men elegant og teknisk, huskes særlig for straffen han skaffet oss mot Brasil i VM 1998. Et fantastisk øyeblikk.

2. Erling Braut Haaland, 63

Manchester City 2022-nå. Tallet er pr. 18. februar 2025. Ingen vet hvor det eventyret stopper. Scoringsmonsteret har en egen evne til å være på rett sted. Både i og utenfor boksen.

7. Morten Gamst Pedersen, 34

Blackburn Rovers 2004-2013. Hadde en ganske lang karriere i Blackburn. Meget populær, lettbenet og elegant. Fortjener egentlig mer kreditt enn han har fått.

3. Joshua King, 53

AFC Bournemouth, Watford, Everton. 2015-2022. En klubbhopper med eventyrlige spissegenskaper. Han kommer til å holde den 3. plassen lenge.

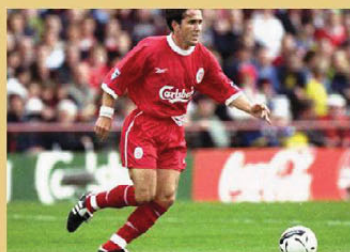
8. Martin Ødegaard, 31

Arsenal 2021-nå. Nok et pågående eventyr, kapteinen på Arsenal, og mann for å stikke kjepper i hjulene for Liverpool. Fjerdemann på listen bør ikke føle seg trygg.

4. Steffen Iversen, 40

Tottenham, Wolverhampton 1996-2004. Over 20 år siden han herjet allerede, men huskes fortsatt med stor begeistring både fra landslaget og England.

9. Øyvind Leonhardsen, 30

Wimbledon, Liverpool, Tottenham, Aston Villa 1994-2002. En skikkelig laghopper. Til å ha vært best uten ball scoret han mye.

5. John Carew, 38

Aston Villa, Stoke City 2007-2011. Stor, sterk og rask, og nære ved å ta igjen Ivers jr. Det står respekt av 38 også, og en sentral rolle i Olsenbanden som Benny. Det gjelds.

10. Egil Østenstad, 29

Southampton, Blackburn Rovers 1996-2003. Kom fra Viking. Sterk spiss med brukbar karriere i Southampton, hvor han scoret 28 av målene sine. Seks landslagsmål har han også.

... OG SÅ BLE DET SKJENK

Ved Tom Amriati-Løvås

Alkoholen kan få frem det aller beste i oss. Men det har da hendt at brennevinet også har klart å lokke frem trollgubben som bor der inne et sted. I en ny spalte skal vi se nærmere på hvordan alkohol har fått historien til å gjøre de mest forunderlige rundkast. Og så, i akkurat den historiske skyggen, gi deg noen forhåpentlig gode tips til hva Vinmonopolet kan tilby. Vår guide i dette landskapet er Tom Amriati-Løvås, som blant annet driver podcasten DrinkFeed.

Løsnet på snippen og parykkene

Drakk grunnloven inn

DEN AMERIKANSKE GRUNNLOVEN ble ikke født i en patriotisk eksplosjon av flagg, fyrverkeri, ørnefjær og Toby Keith-sanger. Det tok fem måneder med kjedelige og endeløse debatter mellom noen av de skarpeste hodene i amerikansk historie for å få den på plass. Da de så endelig fikk landet de siste paragrafene, kan vi jo tenke oss at nasjonsbyggerne var klare til å løsne på snippen og slippe parykkene løs.

Dermed holdt Philadelphia en skikkelig rotbløyte for George Washington og resten av de 55 deltakerne. Den 15. september 1787, to dager før de faktisk var ferdige med grunnloven, møtte de alvorlige herrene opp i sitt favorittvertshus, «The City Tavern». Blant deltagerne var det tunge navn som George Washington, Benjamin Franklin, Alexander Hamilton og James Madison. Alle seriøse med penn og papir – og like seriøse med et glass eller ti.

Særlig Benny Franklin hadde drukket godt fra seg på sine reiser til Europa, og hadde et rykte for å vinne festen, for å si det slik. Washington, som ble USAs første president, var mer kjent for selvkontroll – men hadde døpt to av jakthundene sine for Topsy og Drunkard, altså «Småbrisen» og «Drukkenbolt».

Alkoholens
forunderlige
historie

Festen tok av litt..

Så, denne kvelden klarte de 55 herrene, ifølge den bevarte regningen, å konsumere 114 flasker rødvin, tjueto flasker portvin, tolv flasker mørkt øl, åtte flasker whisky, åtte flasker sterk cider og syv boller spritpunsj. Alt i alt en mengde alkohol per hode som er på grensen av

hva det er menneskelig mulig å overleve. Husverten var heller ikke imponert over oppførselen til selskapet. Han la et straffegebyr på regningen, to dollar for diverse knuste flasker, møbler, punsjeboller og tissepotter (!) som hadde møtt sin skjebne når gamlegutta fikk seg en tår for friheten.

USA ble dermed døpt etter alle kunstens og fyllas regler, ikke så ærbødig og smakfullt som en kanskje skulle ønsket seg av det som tross alt skulle bli verdens mektigste nasjon.

SÅVIDT EDRU: Den amerikanske grunnloven ble ferdigstilt 17. september 1787, to dager etter et reelt sjøslag på gjengens favorittkro i Philadelphia. Maleri av Howard Chandler Christy.

VINTIPS

Til grunnlovsfesten

Francis Ford Coppola Diamond Collection Zinfandel 2022 kr. 279,90

Greit, så var ikke California en del av USA i starten, men siden amerikanerne ikke alltid tar det så nøye med historiske fakta, særlig på film, velger jeg denne morsomme og gode vinen som selveste filmmogulen Coppola står bak. Blå blomster, røde bær, litt krydder med pepper, lang smak. Italiensk-amerikansk vin på sitt beste.

Mold Sider Ryenberget 2022 kr 239,90

Polet er ikke fullt av amerikansk cider. Så da velger jeg like godt en kortreist variant fra Oslo. Her er det mye epler, litt krydret innslag med noe røkt mot slutten. God til det meste – også til uavhengighetsfeiring.

PRODUSENTEN

WIKIMEDIA COMMONS

DØDELIGE UTSIKTER

Bare i Frankrike ble 240 mennesker myrdet og mer enn 600 såret i det som omtales som «mordsommeren» 2016. Terrorforskere frykter at dette bare er en forsmak på de angrepene som ligger foran oss. ►

DAVID MCNEW/GETTY IMAGES.

KREVENDE Å BEKJEMPE: Amerikanske soldater og politifolk i beskyttelsesutstyr forsøker å bygge opp beredskap mot biologiske og kjemiske terrorangrep. Utstyr for å identifisere miltbrannbakterier er utplassert på T-baner og andre offentlige steder i påvente av angrepet eksperter mener vil komme. Det er bare et spørsmål om tid.

De skydde ingen midler for å ta uskyldige liv, gruppen som slapp ut stridsgassen Sarin på undergrunnsbanen i Tokyo, 20. mars 1995. Midt i morgenrushet på den mest trafikkerte T-banelinjen gikk fem personer ombord på flere tog med plastposer fylt med nervegiften sarin. På avtalt tidspunkt ble plastposene sluppet på gulvet og punktert med nåler festet til spissen av paraplyer.

14 ble drept. Over 5000 mennesker ble skadet da medlemmer av den religiøse kulten Aum Shin-rikyo realiserte sine stadig mer omfattende planer for bruk av kjemiske og biologiske stridsmidler. Lederen Shoko Asahara hadde grandiose forestillinger om seg selv og tilsvarende planer for å overta styret av Japan.

I år er det 30 år siden terrorangrepet som brøt en moralsk og teknologisk barriere for terrorgrupper: De brukte kjemiske stridsmidler. Siden har terrorister holdt seg til det enkle, støyende og det umiddelbart virkningsfulle: kuler, kniver, biler og bomber.

Når terroristene igjen tar i bruk biologiske og kjemiske massedeggelsesvåpen, snakker vi om de virkelige skrekksenarioer, spår amerikaneren Andrew C. Weber.

Ikke «om».

PRIVAT

BAKTERIEANGREP: At terrorister sprer dødelig smitte i en vestlig storby er det verste scenarioet Andrew C. Weber kan seg for seg.

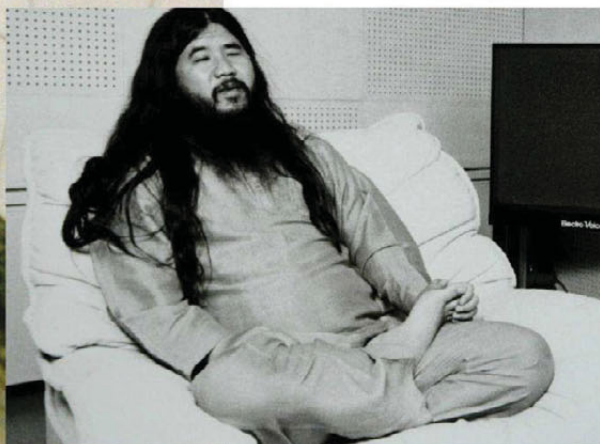

«... terrorisme er å utnytte frykten for det neste angrepet.

POLITIET I TOKYO

SARIN: Nervegassen sarin ble i 1995 sluppet løs på T-banen i Tokyo i et koordinert terrorangrep. Bak angrepet sto den religiøse sekten Aum Shinrikyo og deres leder Shoko Asahara (innfelt). Den religiøse gruppen ville overta makten i Japan og siden i resten av verden.

HANDOUT/GETTY IMAGES

For den tidligere diplomaten som president Obama i 2009 utnevnte til statssekretær med særlig ansvar for det kjernefysiske, kjemiske og biologiske forsvarsprogrammet, bruker «når» når han snakker om terrorangrep utført med biologiske våpen.

Usikkerheten er først og fremst knyttet til tid og sted.

Psykisk påvirkning

Som Anders Romarheim ved Institutt for forsvarsstudier, sa på et seminar om muligheten for et terrorangrep med bruk av masseødelegelsesvåpen i 2016:

– Selve konseptet ved terrorisme er å utnytte frykten for det neste angrepet. Denne psykiske påvirkningen trenger helt inn til individuelt nivå.

Etter at han forlot regjeringskontorene i Washington D.C. ble Andrew C. Weber satt til å lede et forskningsprosjekt ved Harvard-universitetet om hvordan man

bør møte en biologiske og kjemiske terrortrusler. Han er ikke i tvil om hva han frykter mest:

– For meg er det verste marerittet at terrorister skal slippe ut aerosole gasser med sporer av miltbrannbakterier i en vestlig storby. Vi vet at ytterliggående grupper jobber med å skaffe seg disse bakteriene. Slippes disse ut i et tett befolket område, kan det få katastrofale konsekvenser, sier han, og legger til:

– Et slikt angrep kan ramme på en helt annen måte enn den tradisjonelle våpenterroreren vi har opplevd altfor mange ganger etter angrepet på Twin Towers i 2001. Vi snakker om at tusenvis av menneskeliv kan gå tapt.

Bakterier på avveie

Årsaken til at miltbrann er den mest fryktede bakterien, er at den er lett å dyrke og nesten umulig å få has på. I motsetning til andre bakterier, danner miltbrann sporer som kan ligge i dvale i årtier.

Gjennom sine mange år på reisefot både i tidligere Sovjet og nåværende Russland, har Weber besøkt en rekke laboratorier som utviklet både miltbrannbakterier og koppervirus. Den fryktede, og svært smittsomme, byllesykdommen kopper ble av WHO erklært som utryddet i 1979. Våren 1980 ble vaksinasjonsprogrammene avsluttet.

– Moderne teknologi gjør det mulig å fremstille smittestoffer syntetisk, fastslår Weber.

INSTITUTT FOR FORSVARSTUDIER

SKAPE FRYKT: Terrorismen er å utnytte angsten for det neste angrepet, mener Anders Romarheim, forsker ved Institutt for forsvarsstudier.

KOPPER GJENOPPSTÅR

Kopper var en fryktet, epidemisk sykdom som medførte død for opptil 60 prosent av dem som ble smittet. Effektiv vaksineringsførte til at sykdommen ble erklært utryddet i 1979, to år etter at det siste tilfellet av naturlig koppersmitte ble oppdaget i Somalia. Året etter var det et tilfelle av kopper etter laboratoriesmitte i England. Kopper smitter bare fra menneske til menneske. WHO har imidlertid godtgjort fortsatt lagring av koppervirus i ett laboratorium i USA og ett i Russland, men det kan ikke utelukkes at det også finnes lagret andre steder. At det i dag er mulig å gjenskape virus i et avansert laboratorium ved hjelp av syntetisk biologi, gjør at koppervirus står høyt på listen over mulige biologiske våpen. – At alle som er født etter 1980 ikke er vaksinert mot kopper, gjør oss svært sårbare dersom viruset blir spredd av terrorister, sier Weber, som også forteller at USA nå har 350 000 doser av vaksine på lager. Det er satt av 100 millioner dollar for å utvikle en tredje-generasjons vaksine. Alle amerikanske soldater som sendes til Afghanistan og Midtøsten blir nå vaksinert mot kopper.

– Utryddede sykdommer kan gjenoppstå. Et vanlig influensavirus kan manipuleres til å bli mye farligere enn det i utgangspunktet var. Når det kommer til biologiske våpen, snakker vi virkelig «Jurassic Park». Fordi denne type laboratorier er for dårlig bevoktet, kan dødelige bakterier lett komme på avveie.

Det spekuleres om at covid-19-pandemien skyldtes at et virus på avveie fra en laboratorium i Wuhan i kina.

– Det skal lite til for at terrorister får tak i dem, sier Weber.

Ikke gjort nok

På høyden hadde Den islamske stat IS rundt 40–50 000 medlemmer. 6000–7000 av disse hadde vokst opp i vestlige land – og godt utdannet.

– Blant disse finnes det helt sikkert også selvradikaliserte

PATRICK AVENTURIER/GETTY IMAGES

OMFANG: 15. juli 2016 år kjørte tunisiske Mohamed Lahouaiej-Bouhlel en lastebil inn i folkemengdene på Promenade des Anglais i Nice. 84 mennesker ble drept, men forskerne frykter vi har langt verre terrorangrep i vente. Året før ble Frankrike og Europa rystet over koordinerte terrorangrep fra radikale islamister i Paris (innfelt). 30 år etter gassangrepet i Tokyo sverger terrorister fortsatt til konvensjonelle angrep med høy sjokkeffekt.

THIERRY CHESNOT/GETTY IMAGES

mikrobiologer som kan fremstille dødelig smitte.

Vestlige myndigheter har ulike strategier for både å forberede – og ikke minst forhindre – terrorangrep med biologiske våpen. Ifølge Weber er den viktigste å være åpen om mye av den kunnskap man til enhver tid sitter inne med. Han forklarer:

– Dette dreier seg i stor grad om etterretning. Vi må gjøre en bedre jobb med å kartlegge tilgangen terrorgrupper kan ha på biologiske og kjemiske våpen, sier han og minner om at dødelige bakterier lett kan komme på avveie.

– Det handler om å redusere antallet laboratorier som får lov

til å oppbevare miltbrannbakterier, og sikre dem godt. De vitenskapelig ansatte må sjekkes grundig, og registreres nøye. Til nå har vi ikke gjort nok for å hindre produksjon, og eventuell spredning, av slike smittestoffer.

Styrket beredskap

På spørsmålet om den norske beredskapen mot et biologisk eller kjemisk terrorangrep, sier pensjonert forskningssjef Jan Ivar Botnan ved Forsvarets forskningsinstitutt (FFI):

– Denne type terrorangrep er teknologisk sett absolutt innenfor rekkevidde. IS for eksempel har vist at de hverken har moralske eller etiske skrupler.

Man trenger ikke ha mye fantasi for å tenke at noen vil ønske

seg den oppmerksomheten det vil gi å kunne gjennomføre et kjemisk eller biologisk terroranslag mot en europeisk storby, mener Botnan. Det er derfor viktig at man holder fokus på denne trusselen, og arbeider systematisk for å hindre angrep og redusere konsekvensene om noe skulle skje.

– Ved FFI har vi i mange år arbeidet med påvisning av sykdomsfremkallende bakterier i luft, vann og jord, og har ledet et EU-prosjekt som ble avsluttet med et større eksperiment på en T-banestasjon i en europeisk storby.

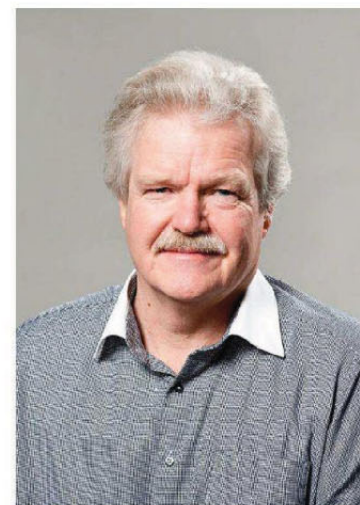
På nasjonalt nivå har Regjeringen vedtatt en såkalt CBR-NE-strategi, som blant annet skal styrke beredskapen mot kjemisk og biologisk terrorisme.

– Dette er positivt, men det krever tilstrekkelige midler og forbedring av koordineringen mellom departementene. Langvarig stillhet rundt denne type våpen fører til svekkelse av beredskapen. Vi er mest opptatt av å forhindre det som nylig har skjedd, påpeker Botnan.

Utopisk kjernebombe?

Selv om amerikansk etterretning allerede på slutten av 1990-tallet avdekket at en terroristgruppe som al-Qaida ikke la skjul på ønsket om å skaffe seg atomvåpen, mener Weber at et kjernefysisk terrorangrep er lite sannsynlig.

– Per i dag vet vi at 23–24 land i verden har tilstrekkelig med

FORSVARETS FORSKNINGSSINSTITUTT

FOKUS: Tidligere forskningssjef Jan Ivar Botnan ved FFI ser det som viktig å fokusere den trusselen et kjemisk eller biologisk terroranslag innebærer.

«Når det kommer til biologiske våpen snakker vi virkelig «Jurassic Park».

TIM MATSUJ/GETTY IMAGES

MILTBRANN-FRYKT I STORBYER

USA har investert millioner av dollar i et monitorsystem på undergrunnsbaner som kan spore både miltbrann og kropper. Dette utstyret er nå montert i 30 av de store byene.

Mange vil huske miltbrann-brevene i USA som fulgte i kjølvannet av 9/11 i 2001. Fem nyhetsredaksjoner og to amerikanske senatorer mottok brev som inneholdt miltbrannsporer i posten. Dette førte til full panikk og hundrevis av postkontorer ble stengt.

I dette tilfellet viste gjeringsmannen seg å være en «ensom ulv» som var ansatt ved et avansert laboratorium. Den mistenkte tok livet av seg før skylden var endelig bevist.

Miltbrann kan behandles forebyggende gjennom antibiotika når man frykter at noen er eksponert. Sykdommen smitter ikke fra menneske til menneske, men spres gjennom bakteriesporer som pustes inn eller overføres via sår i huden.

– Vi ønsker at både befolkningen, og terroristene, skal vite at vi hele tiden er på vakt og setter inn tiltak mot terrorisme, understreker Weber.

Også i Norge er det mulig å montere denne type detektorer. Forskere ved FFI ledet for få år siden et EU-prosjekt som forberedte muligheten for å påvise sporer fra antrax.

– Men det er en politisk beslutning om man vil montere slike detektorer, sier tidligere forskningssjef Jan Ivar Botnan.

plutonium og uran til å fremstille kjernevåpen. For to tiår siden var det mer enn dobbelt så mange med et slikt potensial. På dette området har nedrustningsarbeidet fungert brukbart.

Dette er synspunkter som støttes av terrorforsker Anne Stenersen ved FFI. I forskningen på militant islamisme har hun særlig konsentrert seg om såkalt CBRNE-terrorisme (se rammesak):

– Fordi kjernevåpen fortsatt er teknologisk avansert, tror jeg det er lite sannsynlig at terrorister får tak i, eller klarer å fremstille denne type våpen. Men improviserte, kjemiske eller radiologiske våpen som «skitne bomber», kan derimot være innenfor rekkevidde for terrorister, sier Stenersen.

På spørsmål om sannsynligheten for et terrorangrep i Norge, svarer Stenersen:

MILTBRANN: I 2001 ble brev med sporer av miltbrann sendt til amerikanske senatorer og flere medieinstitusjoner. Her undersøker en spesialavdeling i Seattles brannvesen en forsendelse som viste seg å være harmløs.

– Sammenlignet med større europeiske land som Frankrike og Storbritannia er vi ikke særlig utsatt. Norge kan likevel tenkes å være et mål for eksempel jihad-

KJEMISK KRIGFØRING: CBRN-soldater (Chemical, biological, radiological and nuclear) tilhørende Ingeniørbataljonen i Brigade Nord gjennomfører søk etter kjemisk biologisk og radioaktiv forurensning på øvelse.

WINNEFRIDE STEEN/FORSVARET

istiske terrorister, ettersom landet er med i NATO-alliansen.

Folkehelseinstituttet i Norge har vurdert farer ved at terrorister angriper med influensa- eller pestvirus:

«Biologiske midler anses som lite hensiktsmessig for terrorister som søker massedød. Men samtidig er det en betydelig psykologisk effekt knyttet til det å true med biologisk terrorisme». □

Kilder: ffi.no, forskning.no, fhi.no, whitehouse.gov, helsebiblioteket.no

Russland på krigsstien

Russland brukte i fjor mer penger på militæret enn alle andre europeiske land til sammen.

Tekst: **Mats Schjølberg Ulshagen**

Foto: **NTB** Grafikk: **Graphic News**

En fersk rapport fra International Institute for Strategic Studies (IISS) avslører at Russlands forsvarsutgifter i 2024 overgikk de samlede militærbudsjettene til alle europeiske land. Ifølge studien økte Russlands militærutgifter med 42 %,

og nådde 13,1 billioner rubler, tilsvarende 145,9 milliarder dollar. Når beløpet justeres for kjøpekraftsparitet (PPP), som tar hensyn til hva man kan få for de samme pengene i sine hjemland, beløp Moskvas utgifter seg til 462 milliarder dollar, mens Europas totale forsvarsbudsjett var 457 milliarder dollar.

Denne betydelige økningen i Russlands forsvarsutgifter kommer som en direkte konsekvens av landets invasjon av Ukraina, og har ført til en global økning i militærutgifter. I 2024 nådde verdens samlede forsvarsutgifter 2,46 billioner dollar, en økning på syv prosent fra året før.

Krever mer av Europa

I Europa har Tyskland nå det største forsvarsbudsjettet, og overgår

Storbritannias for første gang på over tre tiår. Til tross for denne økningen, har USAs president Donald Trump oppfordret europeiske allierte til å ta en større del av byrden for eget forsvar. Trump har foreslått at NATO-medlemmer bør bruke 5 % av BNP på forsvar, sammenlignet med dagens gjennomsnitt på 1,7 %.

Denne utviklingen har ført til bekymring blant europeiske ledere, spesielt med tanke på at USA vurderer å redusere sin støtte til Ukraina og europeisk forsvar. I tillegg har Trumps initiativ til fredsforhandlinger mellom Russland og Ukraina, uten direkte involvering av europeiske nasjo-

ner, skapt ytterligere uro. Europeiske ledere insisterer på at de må ha en rolle i slike forhandlinger, gitt deres sikkerhetsinteresser.

Økte budsjetter

I lys av disse hendelsene understreker IISS-rapporten behovet for at europeiske nasjoner øker sine forsvarsbudsjetter og styrker sitt militære samarbeid for å møte de økende sikkerhetsutfordringene. Dette inkluderer å gjøre noe med fragmenteringen av den europeiske forsvarsindustrien, og forbedre logistikk- og operasjonsplanlegging for å sikre kontinuerlig sikkerhet. □

KRIGS-ØKONOMI: Putin bruker mye penger på fortsatt krigføring i Ukraina, samt avskrekking mot resten av verden.

SPUTNIK/GAVRIIL GRIGOROV/POOL VIA REUTERS/NTB

ØKNING: Russland viser ingen tegn til å bremse utgiftene til forsvaret sitt.

SERGEY PIVOVAROV/NTB

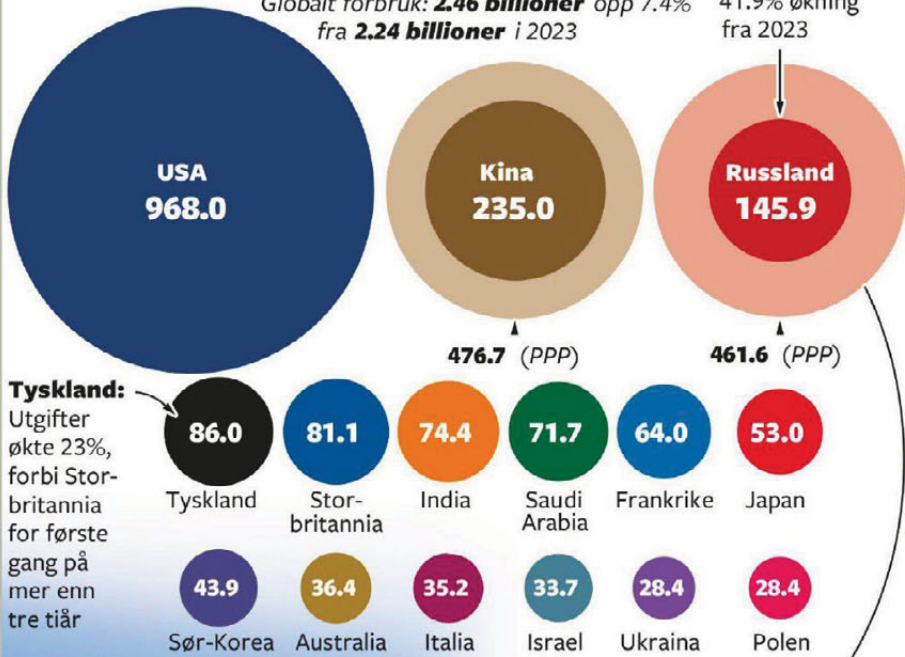
Russlands forsvarsbudsjett overgår Europas

Militærutgiftene i Russland, hvor president Vladimir Putin har satt økonomien på krigsfot, overstiger nå alle de europeiske forsvarsbudsjettene samlet, ifølge Institute for Strategic Studies.

TOPP 15 FORSVARSBUDSJETTER (mrd \$, 2024)

Globalt forbruk: **2.46 billioner** opp 7.4% fra **2.24 billioner** i 2023

Russland: 41.9% økning fra 2023

Målt etter kjøpekraftsparitet (PPP)* nådde Russlands utgifter 462 milliarder dollar, og overgikk Europas, som steg 11.7% til 457 milliarder dollar i 2024

*Justert for hva valutaer kan kjøpe i sine respektive land

KILDE: IISS 2025 MILITARY BALANCE REPORT

FOTO: GETTY IMAGES

GRAFIKK: GRAPHIC NEWS ©

MILJØKATASTROFEN INGEN BRYR SEG OM

KULLTYV: Rinku er en slags frilans kulltyv. Han henter ut kull i både nedlagte dagbrudd og dagbrudd som er i drift. Deretter brennes kullet i seks til åtte timer, for å fjerne urenheter. – Hvis ikke dette gjøres, vil det dannes røyk og gasser når kullet brukes innendørs i oppvarming eller matlagning, forteller Rinku.

HER GROR BARE ILD OG MAFIA

Et inferno av ild, hete, røyk og støv. På et rundt 300 kvadratkilometer stort område gløder det konstant fra underjordiske kullbranner, slik det har gjort i over 100 år. Kullbrannene i den indiske delstaten Jharkhand utgjør et enormt miljøproblem. Den går under radaren til miljøvernorganisasjoner og klimaforkjempere, men ikke mafiagjengene. ►

Tekst og foto:
Johnny Haglund

Ikke engang en scene fra en apokalyptisk Hollywood-produksjon om jordens undergang kan overgå virkeligheten og hverdagen til 18 år gamle Rishi Paswan. Jeg befinner meg i landsbyen Bastikola. Her har gutten vokst opp. Og her bor han fortsatt. Han er pen i tøyet og prater litt engelsk. Høflig, hyggelig og tilsynelatende fornøyd. Men fremtiden ser ikke veldig lys ut.

– Om to år er nok landsbyen min borte. Huset der jeg vokste opp forsvant i fjor, overflaten kollapset og alt ble slukt av flammene, forteller Rishi

Han peker på et par bygninger like ved. – Nå bor vi der. Så lenge det lar seg gjøre, sier han

Rundt ti meter unna Rishi og familiens hjem, brenner jordens overflate. Bokstavelig. Flammer fra underjordiske kullbranner, skyter i været. Heten er ekstrem. Det ryker så det svir i nesen. Tårene renner. Det knitrer og knaker.

Menneskene som bor her sover helt inntil flammene. Det er bare et tidsspørsmål før også dette huset blir slukt av jorda. Samtidig fylles lungene med gasser og røyk ved hvert eneste pust.

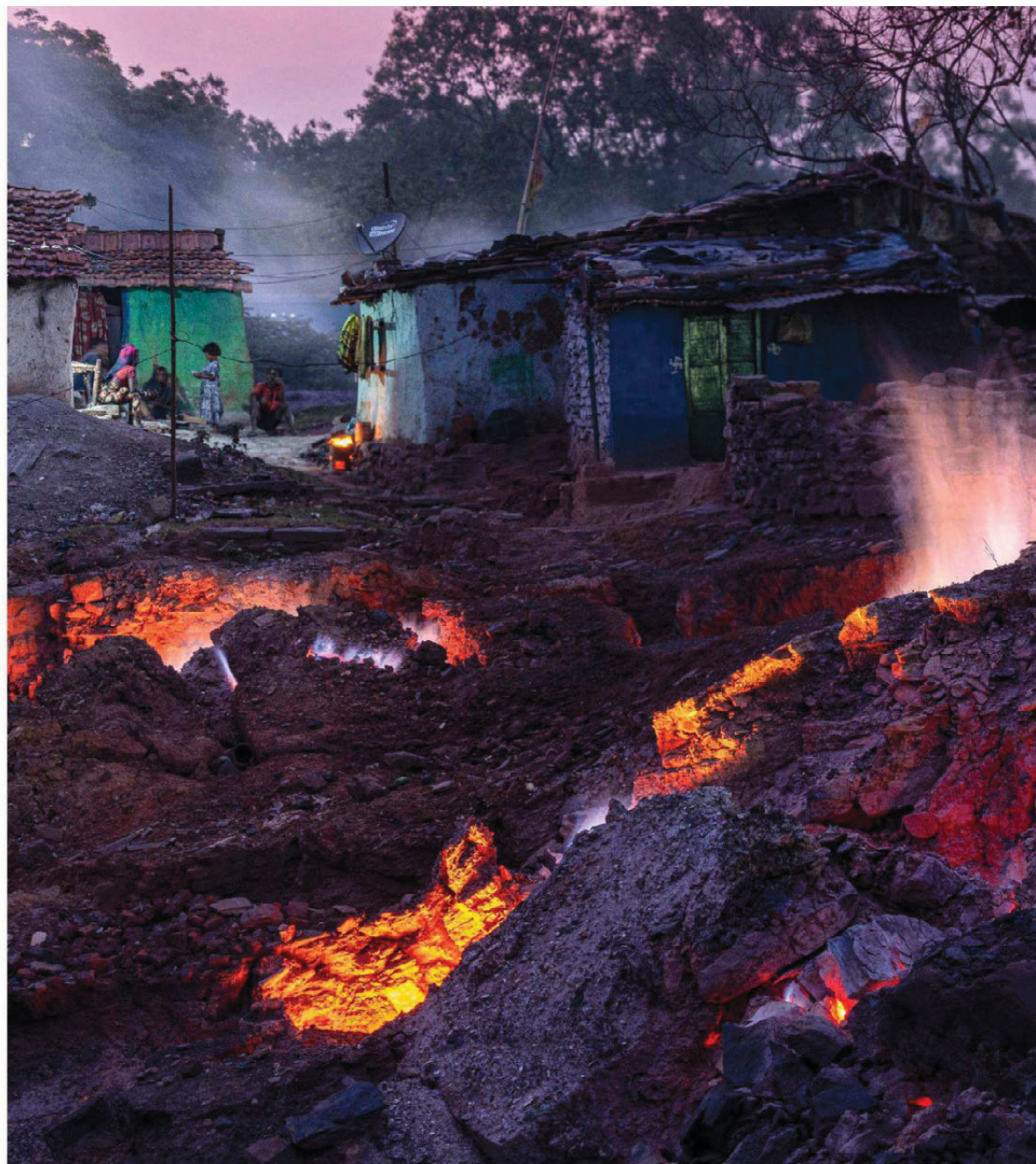
Hvordan klarer dere å sove, slappe av, lage mat, undrer jeg. Gutten ser på meg og smiler skjævt. – Vi har ikke noe valg.

Minst 70 branner

I hjertet av India, i delstaten Jharkhand, ligger et av verdens største kullgruveområder, Jharia og Dhanbad. Området har vært i sentrum for Indias industrielle utvikling siden tidlig på 1900-tallet, og kullgravedrift startet her allerede i 1894. Men som følge av kullutvinningen, har det oppstått en rekke underjordiske branner.

– Brannene i Jharia ble først registrert i 1916, forteller Anusha Sathyanadh, forsker ved NTNU.

Og det brenner fortsatt. Det som gjør disse brannene, som spiser seg gjennom jord og kullforekomster dypt under bakken, spesielt skremmende, er at brannene ikke bare brenner over en liten del av feltet. De har spredt seg, noe de har gjort i over hun-

dre år. Det er anslått at rundt 70 underjordiske branner fortsatt er aktive, spredt over et område på 300 kvadratkilometer. Noen av dem flere hundre meter under bakken. Og de ulmende flammene beveger seg med en til to meter i året. Spiser seg innover i

undergrunnen, hvilket har forårsaket omfattende jordras. Hus, veier, til og med hele landsbyer har forsvunnet ned i dype hull, fordi overflaten har kollapset som følge av underjordiske branner. Brannene frigjør enorme mengder karbon, noe som sterkt bidrar

til klimakrisen på en stille, men farlig måte.

– India er et land med store ulikheter, økonomisk, sosialt og politisk. I tillegg er det mye korrupsjon. Men jeg tror det er mulig å stoppe en kullbrann, forteller Anusha og legger til at for et land som India, som blant annet har et eget romfartsprogram, bør det være en overkommelig oppgave å stoppe eller i hvert fall redusere slike branner.

– Men det krever store ressurser, understreker Anusha.

Bare Kina brenner mer kull

– Forsiktige antagelser sier at nærmere 45 millioner tonn kull har brent opp siden brannene

« **Som følge av kullutvinningen, har det oppstått en rekke underjordiske branner.**

startet, hevder Pinaki Roy, grunnlegger av den veldedige organisasjonen Coalfield Children Classes. Han er født og oppvokst i området og har studert kullbrannen så lenge han kan huske.

Hvis vi bruker en generell utregning på hva som skjer når kull brennes, betyr 45 millioner tonn kull det samme som minst 120 millioner tonn CO₂, karbondioksid – klimagassen som bidrar til høyere temperatur på kloden. Til sammenligning er det totale utslippet fra personbiler og andre lette kjøretøy i Norge, rundt 4,7 millioner tonn CO₂ hvert år (data fra 2022).

– Det er grunn til å påpeke at bilutslippene i landet ditt repre-

APOKALYPTISK: Landsbyen Bastikola er helvete på jord. Halve landsbyen er borte, slukt av jorden. Og fremtiden ser heller ikke lys ut. Bare meter fra den gjenværende landsbyen brenner det intenst. Det er kun spørsmål om tid før flere hus blir offer for flammene og en grunn som gir etter.

senterer infrastruktur, arbeidsplasser og mye mer. Utslippene her, bidrar ikke til noe positivt i det hele tatt. Bare ødeleggelser, død og ekstrem forurensning, bemerker Roy.

Ifølge Singapore-avisen The Straits Times er kullforbruket i ►

DYSTRE UTSIKTER: 18 år gamle Rishi Paswan. Her foran landsbyen og hjemmet sitt hvor det har brent i et par år.

ILDSJEL: Roy driver en skole for barn i kullindustrien. De rapper kull på dagen og går på skolen til Roy på kvelden. – Målet er å få dem vekk fra dette livet og inn i andre, sunnere og tryggere yrker, forteller Roy. Her i klasserommet.

OVERLEVELSESSTRATEGI: Flere av innbyggerne i Bastikola livnærer seg av å stjele kull fra dagbrudd, som de selger på markedet eller til mellommenn i kullmafiaen.

JOBBER FOR KULLMAFIAEN: En gjeng menn samler kull fra et nedlagt dagbrudd, bærer det opp og legger det i sekker på motorsyklene sine. Dette leveres så til mellommenn i Dhanbad.

STORE RIKDOMMER: Det statlig eide selskapet BCCL, et datterselskap av Coal India Limited, som er under eierskap av Ministry of Coal og Indias regjering, har fått i oppdrag å utvinne kullforekomstene i området. Det finnes 23 store underjordiske gruver og ni store dagbrudd i området.

India doblet i løpet av det siste tiåret. Kull driver nesten 70 prosent av strømmettet, og halvparten av Indias klimautslipp kommer fra forbrenning av kull. Bare Kina brenner mer kull.

– Når én kilo kull brennes, blir vekten av gassen som slippes ut mer enn det dobbelte. Kull som brenner, frigjør karbon som blir tyngre når det binder seg til oksygen og danner CO₂, forteller Roy.

– Også metan frigjøres. Det er også en ganske kraftig drivhusgass, påpeker han.

Ifølge Miljølære, som driftes av Universitetet i Bergen og finansieres av Kunnskapsdepartementet, slippes det ut opptil tre kilo CO₂ for hvert kilo kull som forbrennes, i tillegg til svoveldioksid og

nitrogenoksider samt støv som gir store lokale plager.

Forsøk på slukke brannene

Det er imidlertid gjort forsøk på å slukke kullbrannene i Jharia og Dhanbad. Roy forteller at tilbake i 1997 bevilget Verdensbanken penger for å slukke brannen.

– Det ble gjort forsøk å fylle gruvegangene med sand, vann eller spesielle kjemikalier, men disse tiltakene har stort sett vært ineffektive, sier Roy og viser et bilde fra 2015. Da gjorde kullsel-skapet Bharat Coking Coal Limited (BCCL), et datterselskap av den statlige giganten Coal India, forsøk med nitrogen for å slukke brannene. Det ble også gjort forsøk med skape en tåke av vann-

HER STO DET EN LANDSBY:

Fra landsbyen Nai Duniya Mohlla, rett på utsiden av Jharia. Alt som er igjen er veien, men den forsvinner også snart.

damp for å dempe luftforurensingen. Suksessen uteble.

– Men de fant en annen løsning. De gravde ut det brennende kullet og gravde grøfter rundt områder der det brant. Det fungerte, sier Roy entusiastisk. Men slikt koster mye penger, og det vil ta tid.

Hvor er klimaforkjemperne?

De underjordiske kullbrannene i Jharkhand utgjør det eldste og største området i sitt slag i verden. Enkelte steder er temperaturen opp mot 700 grader celsius. Det antas at det finnes nok kull i undergrunnen til å holde liv i

brannene i minst hundre år til. Vi snakker altså om ekstreme utslipp til ingen nytte for menneskeheten. Dermed er det nærliggende å tro at denne klimakatastrofen står høyt på agendaen til klimaforkjempere og internasjonale miljøorganisasjoner, men nei. Roy rister litt oppgitt på hodet.

– De vet sikkert ikke om det en gang.

Ifølge Roy er Greenpeace den eneste større miljøorganisasjonen som har gitt kullbrannene noe fokus, blant annet gjennom undersøkelsen Indias Airpocalypse Report fra 2019 der Jharia toppet listen over de mest forurensede byene. Men noe mer er det ikke blitt.

– Jeg synes jo det er merkelig, sier Roy og forteller at utfyllende informasjon om disse brannene

DUKKET OPP TIDLIG PÅ 1900-TALLET

Problemet med underjordiske kullbranner ble et fenomen allerede tidlig på 1900-tallet, men fikk mer oppmerksomhet først på 1970-tallet. Brannene kan være et resultat av spontan forbrenning. Kull har en iboende evne til å selvantenne når det eksponeres for oksygen, spesielt i et varmt miljø slik som i Jharia. Hva som startet kullbrannene i Jharia, er likevel uvisst. Det snakkes om lynnedslag, skogbrann eller at de oppsto som følge av for eksempel bål i en nedlagt gruve, som ikke var forseglet.

ALVORLIGE HELSEPROBLEMER

Gassene fra brannene fører til alvorlige helseproblemer blant lokalbefolkningen. Dette har ført til at myndighetene har iverksatt et prosjekt hvor de flytter befolkningen fra Jharia og området rundt til steder som ikke er like utsatt. Men det er gjort lite fremskritt i flyttingen. Da jeg var her for første gang i 2014, bodde det 50 000 mennesker i Jharia, ble jeg fortalt. Nå har antall mennesker vokst til rundt 80 000, ifølge Pinaki Roy.

ligger ute på nett i mange fora. Han føler likevel på et behov for å forsvare alle som kjemper mot klimaforandringene.

– Jeg er jo selv en miljøforkjemper, sier han og understreker at det er flere utfordringer her enn bare branner.

Organisert kriminalitet

En ting er byråkratiet. En annen utfordring er den illegale virksomheten i området.

– Kullmafiaen utgjør nok et større problem enn nødvendige tillatelser og byråkrati, mener Roy.

– Området er politisk svært skjørt på grunn av tilstedeværelsen av flere kullmafiaer, bekrefter Savitri Kumari, nestleder i Garhwa-distriktets kommuneledelse i delstaten Jharkhand.

Hun påpeker at kullmafiaen er

langt mektigere og farligere enn navnet kanskje tilsier.

Jeg møtte en gruppe av dem.

Møte med kullmafiaen

Tidlig en morgen står jeg sammen med noen menn et godt stykke utenfor Jharia. Her ligger et stort, nedlagt dagbrudd. Mennene har vært nede i bruddet og hentet opp flere hundre kilo kull, som de lesser på to slitne motorsykler. De lar meg ta bilder av dem, men de er på vakt. Akkurat som om de speider etter noe.

– Politiet, sier tolken min. Han forteller at disse karene er en del av den såkalte kullmafiaen.

– Jharia og området rundt er et av de rikeste i India, kanskje i hele Asia, på grunn av de enorme kullforekomstene, forteller Tarapada Rajwar.

Han har bodd i Jharia i hele sitt

liv og hevder at samtlige som lever i dette området – og vi snakker om millioner av mennesker – har en eller annen tilknytning til kull og kullutvinning, og at den illegale, organiserte virksomheten er noe de alle må forholde seg til.

Plyndrer India

Ifølge blant annet studien «The Coal Mine Mafia of India: A Mir-

ror of Corporate Power», basert på undersøkelser gjort i Dhanbad, kontrollerer kullmafiaene alle aspekter av gruveprosessen, og manipulerer alt fra fagforeningene til transport. De engasjerer seg i utpressing, bestikkelser og direkte tyveri. Til og med offentlige tjenestemenn skal stå i ledtog med mafiaen, ifølge blant annet det indiske nettstedet The Print.

– Et nettverk av gjenger, fag- ▶

« Til og med offentlige tjenestemenn skal jobbe i ledtog med mafiaen.

foreninger, tjenestemenn og politikere stjeler store mengder kull og forverrer en energikrise i verdens nest mest folkerike land, heter det i Reuters spesialrapport «Kullmafiaen plyndrer India». En artikkel i lokalavisen Prabhat Khabar fra november 2022, hevder at området taper 10–15 millioner rupier (cirka

128 000 til 192 000 kr) til mafiaen hver dag.

– Mafiaen merkes også på lokalt nivå, for eksempel må lastebilene på anleggene betale en såkalt «goonda-skatt» til representanter for kullmafiaen, forteller Tarapada. Hvis de ikke betaler, forblir lastebilene tomme.

De jeg møter jobber i litt min-

dre skala. De stjeler kull fra nedlagte gruver. Deretter frakter de kullet på motorsyklene sine til byen Dhanbad, hvor det blir overrakt til en mellommann, som selger det videre til en fabrikk eller annen kjøper.

– Slik har det vært i snart 30 år, og det fungerer. De tjener penger til livets opphold, og det er vel alt de forlanger, forteller Tarapada, men påpeker at det ikke er trygt – av flere grunner.

Den indiske filmen «Gangs of Wasseypur» fra 2012 forteller historien om gangsterkrigen i Dhanbad. Wasseypur er et nabolag i Dhanbad, og krigen handler om kull. Selv om filmen er en dramatisering, har den ettertrykkelig rot i virkeligheten. En mann ved navn Prince Khan antas å være

blant de farligste kullgangsterne. Han er nevø av Faheem Khan, trolig den mest beryktede og fryktede gangsteren i Wasseypur, ifølge India Times. Khan skal ha flere liv på samvittigheten, og indiske myndigheter forsøker å få ham utlevert fra Dubai der han skal ha oppholdt seg siden 2021. Interpol er engasjert i saken.

Ber om hjelp

– Du vet aldri hvem som blir drept og hvor, forteller Tarapada Rajwar, men legger til at den frykten primært gjelder personer i høyere posisjoner i områdets kullindustri.

– Har du involvert deg med mafiaen, løper du alltid en risiko. For oss vanlig dødelige er farene stort sett forbundet til kullet og

« En mann ved navn Prince Khan antas å være blant de farligste kullgangsterne.

IKKE MYE IGJEN: Rajuvar Basti var tidligere en landsby omringet av skog og frisk luft. Den tiden er over. I dag er det bare skjelettene igjen av skogen, og det er bare et tidsspørsmål før landsbyen forsvinner.

utvinning av det, sier Tarapada.

I 2023 kollapset veggen i et nedlagt dagbrudd. Mange ble sperret inne under bakken. Tre mennesker mistet livet.

Årlig dør mellom 15 og 20 mennesker i området. I fjor var det ekstra ille: da døde mer enn 60 mennesker i en større gruveulykke. Likevel at det bare er toppen av isfjellet, mener Tarapada.

DØDSULYKKER: – Årlig dør mellom 15 og 20 mennesker i området, men i fjor var det ekstra ille. Da døde mer enn 60 mennesker i en større gruveulykke, forteller Tarapada. Han hevder tallene bare er toppen av isfjellet.

I tillegg kommer alle dem som dør av sykdommer relatert til utslipp, enorme mengder støv og annen forurensning. Mørketallene er trolig skyhøye.

– Brannene gjør hele dette området til en dødsfelle. Du vet aldri når bakken kolliderer og sluker både deg, huset ditt og hele familien din, sier Tarapada, og påpeker med et vist håp i stemmen:

– Vi som lever her, og særlig dem som er involvert i kullindustrien, både vanlige folk, BCCL, ja selv kullmafiaen, for ikke å snakke om resten av verden, er tjent med at brannene i området slukkes. Utfordringene er mange, men faktum er at vi egentlig ikke har råd til å la disse brannene herje i hundre år til, påpeker Tarapada.

Han har en oppfordring til velstående nasjoner og klimafor kjempere verden over:

– Hjelp oss i hvert fall med å gjøre et forsøk på å stoppe disse brannen før de ødelegger planeten vår, sier Tarapada. Pinaki Roy følger opp:

– Det er både vanskelig og tidkrevende, men brannene kan stoppes. □

KAN STOPPES, MEN DET KOSTER

Det finnes metoder som kan slukke de underjordiske kullbrannene.

Fylle gruvegangene med vann og sand: Ved å fylle tomme gruveganger med vann, sand eller flyveaske har man forsøkt å kvele flammene ved å begrense tilgangen til oksygen. Selv om dette har hatt en viss lokal effekt, har det ikke vært nok til å stoppe brannene i større skala, og nye branner har ofte oppstått i nærheten.

Teknologiske metoder: Noen eksperimentelle teknologier er blitt testet, inkludert bruk av spesielle kjemikalier og skum for å slukke brannene. Disse metodene er imidlertid vært svært kostbare, og har ikke vist seg effektive.

Graving av branngrøfter: En annen metode som er blitt brukt i noen tilfeller, er å grave store grøfter rundt de aktive brannene for å hindre spredning til nye områder. Dette har fungert, men det er en utfordring å holde kontroll på flammene, spesielt hvis brannområdet er stort. Dessuten koster prosessen enorme summer og tar lang tid.

– Men det er nok verdt det, mener Roy.

MYE TID OG PENGES: Pinaki Roy foran området hvor det brenner, rett ved landsbyen Rajuvar Basti.

SHUTTERSTOCK / NTB

Bedre i morgen

EN NYLIG STUDIE ledet av University College London (UCL) har avdekket at vår mentale helse og velvære generelt er bedre på morgenen og når sitt laveste punkt rundt midnatt. Forskningen analyserte nesten én million svar fra nærmere 50 000 voksne som deltok i UCLs Covid-19-sosialstudie fra mars 2020 til mars 2022. Deltakerne rapporterte om lykke og tilfredshet, om livet føltes meningsfylt og om ensomhet.

Resultatene viser at livet er lykkeligere og mer meningsfullt hver mandag og fredag, sammenlignet med søndag når begge deler var på bunn. På tirsdager var lykkefølelsen høy, uten at livet nødvendigvis føltes like meningsfullt som dagen før.

Følelsen av ensomhet var jevn over det hele.

Det var også klare årstid-forskjeller. Ikke overras-

kende skåret de mindre positive følelsene høyest på vinteren, med høyere nivåer av depressive og angstrelaterte symptomer og ensomhet. Resten av året scoret lykke, livstilfredshet og følelsen av at livet er meningsfylt langt høyere. Best er den mentale helsa på sommeren. Forskjellen på ukedager var imidlertid de samme som resten av året.

Studien konkluderte med at endringer knyttet til kroppens indre klokke kan forklare de daglige variasjonene i mental helse. For eksempel når nivåene av kortisol, et hormon som regulerer humør, motivasjon og frykt, sitt høyeste punkt kort tid etter oppvåkning og sitt laveste nivå rundt sengetid. Dette kan bidra til bedre velvære om morgenen og en nedgang mot slutten av dagen.

Kilde: *The Guardian*

Glem alzheimer?

Forskere har testet et nytt stoff, GL-II-73, som kan beskytte hjernen mot skadene som skjer ved Alzheimer. Tester på mus med symptomer på sykdommen har gitt lovende resultater. Mus som fikk stoffet, husket bedre og fant veien der de ellers ville ha rotet seg bort. Stoffet stoppet tapet av hjerneceller og bevarte forbindelsene mellom dem, og fungerte uten å fjerne amyloid-plakk, som man tidligere har trodd har vært viktig. Hvis dette virker på mennesker, kan det bety bedre hukommelse og mindre hjerneskade.

Kilde: *Researchgat*

Kreft-vaksine

Det britiske legemiddelselskapet GSK har inngått et samarbeid med Universitetet i Oxford om å utforske muligheten for å forhindre kreft gjennom vaksinasjon. Dette partnerskapet, kjent som GSK-Oxford Cancer Immuno-Prevention Programme, innebærer en investering på opptil 50 millioner pund over tre år.

Forskere har lenge visst at kreft utvikler seg over mange år, fra normale celler til forstadier og deretter til kreftceller. Oxford har ledende ekspertise innen studiet av disse forstadiene, spesielt i å identifisere og sekvensere tumor-spesifikke proteiner som får immunsystemet til å gjenkjenne kreft. Dette kan være nøkkelen til å utvikle vaksiner og målrettede medisiner som kan hindre kreft å utvikle seg. GSKs ekspertise innen immunologi og Oxfords banebrytende forskning kan gi betydelige fremskritt i kampen mot kreft.

Kilde: *The Guardian*

VISSTE DU AT...

... verdens eldste bevarte dino-saurfossil er over 230 millioner år gammelt?

... solsystemet er omtrent 4,6 milliarder år gammelt?

... katter maler ikke bare når de er fornøyde, men også for å berolige seg selv?

... varme kilder i Yellowstone nasjonalpark inneholder bakterier som kan overleve ekstremer temperaturer?

... verdens dypeste innsjø, Bajkalsjøen, rommer omtrent 20% av jordens ferskvann?

Kvantecomputere om tre år

Microsoft-gründer Bill Gates mener vi snart kan få praktisk nytte av kvantedatamaskiner. På podkasten til Yahoo Finance fortalte han at vi kan ha kvantedatamaskiner med nok kvantebiter til å løse komplekse problemer allerede om tre til fem år. Utsagnet står i kontrast til Nvidia-sjef Jensen Huang, som anslår at kvantedatamaskiner først vil bli virkelige

nyttige om 15–30 år. Meta-gründer Mark Zuckerberg hevder teknologien fortsatt ligger mer enn et tiår unna.

Microsoft satser tungt på kvanteteknologi og kunngjorde i november i fjor at de utvikler verdens kraftigste kvantedatamaskin. Gates understreker at veien dit vil være krevende.

Kilde: *Yahoo Finance*

VISSTE DU AT...

... månens gravitasjon bare er 1/6 av jordens, noe som gjør hopping seks ganger lettere?
 ... koalabjørners fingeravtrykk er nesten identiske med menneskers?
 ... verdens raskeste skapning, vandrefalken, kan nå hastigheter på opptil 390 km/t?
 ... menneskets øyne kan skille mellom 10 millioner forskjellige farger?
 ... DNA er så tett pakket at hele genomet ditt kunne få plass i en terning mindre enn en sukkerbit?

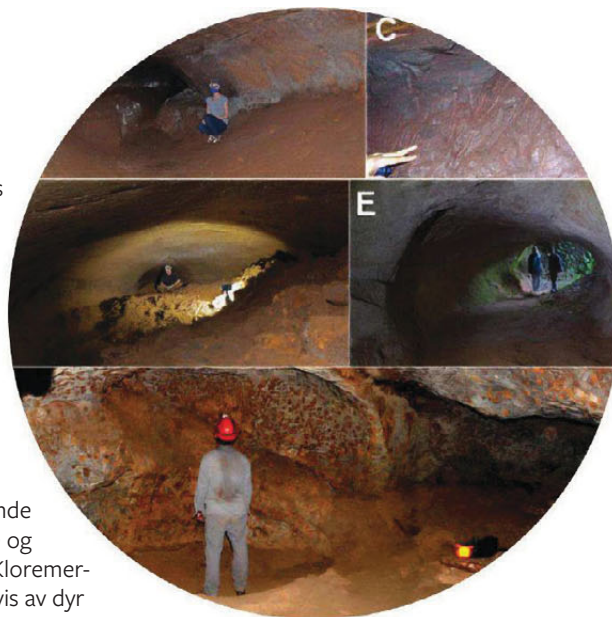
Mistenker dyr

➤ Noen massive hulesystemer langs Amazonas bredder og i Brasils savanner har forbløffet forskere. Mystiske kloremarker på veggene har antydning at de har vært gravd ut, og nå bekrefter en ny studie at hulene – kjent som paleoburrows – ble skapt av gigantiske pattedyr under istiden.

Hulene strekker seg opptil 600 meter i enkelte retninger, og har en diameter på flere meter. Forskere tror at utgraverne kan ha vært kjempedovendyr, et dyr på størrelse med elefanter, som har vært utdødd i titusener av år.

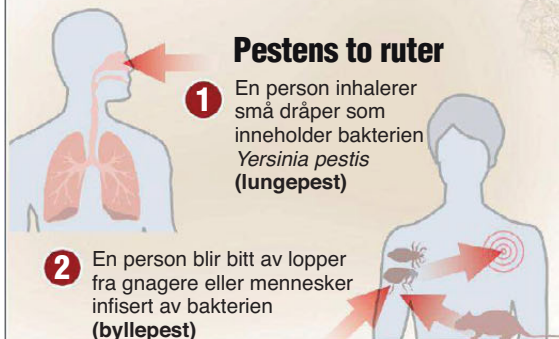
Studien, publisert i Nature, bygger på omfattende analyser av hulenets struktur, mønstre på veggene og sammenligninger med moderne gravende arter. Kloremarkene på veggene tyder på at de ble gravd ut gradvis av dyr med enorme klør, sannsynligvis for å beskytte seg mot rovdyr og ekstreme temperaturer eller for å skaffe seg en stabil hvileplass.

Kilde: Nature

Ble pesten i Europa spredt av gnagere, lopper eller personer?

En ny studie utfordrer den vanlige teorien om at pesten i Europa ble spredt mellom havner og større byer av rottelopper.

Europas andre pandemi

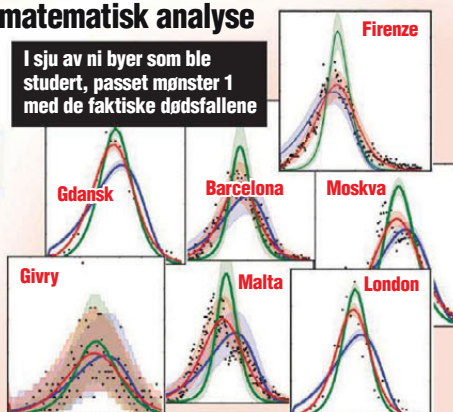
En rekke pestutbrudd fra svartedauden i middelalderen til napoleonstiden

Kartet viser hvor forskere har studert sykdommen og nedtegnelser om dødsfall

Gamle registre, dødsmonstre og matematisk analyse

Pestepidemier utvikler seg med disse ulike mønstrene for dødsfall, avhengig av hvordan sykdommen overføres:

- 1 Pesten ble spredt mellom folk av lopper og lus (spredte seg og avtok gradvis)
- 2 Pesten ble spredt med lopper fra gnagere til mennesker (spredte seg og stanset raskt)
- 3 Pesten ble spredt gjennom luften og inhalert (spredte seg og stanset raskt)

© TNS/Bulls KILDER: Katharine Rose Dean og Nils Stenseth ved Universitet i Oslo, Proceedings of the National Academy of Sciences

Foreningen to fedre

➤ Forskere har nylig oppnådd å skape mus som har to biologiske fedre og ingen mor. Dette ble gjort ved å kombinere sædceller fra to hannmus og bruke en eggcelle som hadde fått fjernet sitt eget genetiske materiale. Resultatet var sunne mus som vokste opp til voksen alder.

Denne forskningen kan ha betydelige implikasjoner for forståelsen av reproduksjon og genetik. Selv om det fortsatt er tidlig, åpner dette døren for muligheten til at samme-kjønnede par i fremtiden kan få biologiske barn sammen. Det er imidlertid viktig å merke seg at det er mange etiske og vitenskapelige hindringer som må overvinnes før dette kan bli en realitet for mennesker.

Kilde: Focus Science

Kollisjonskurs

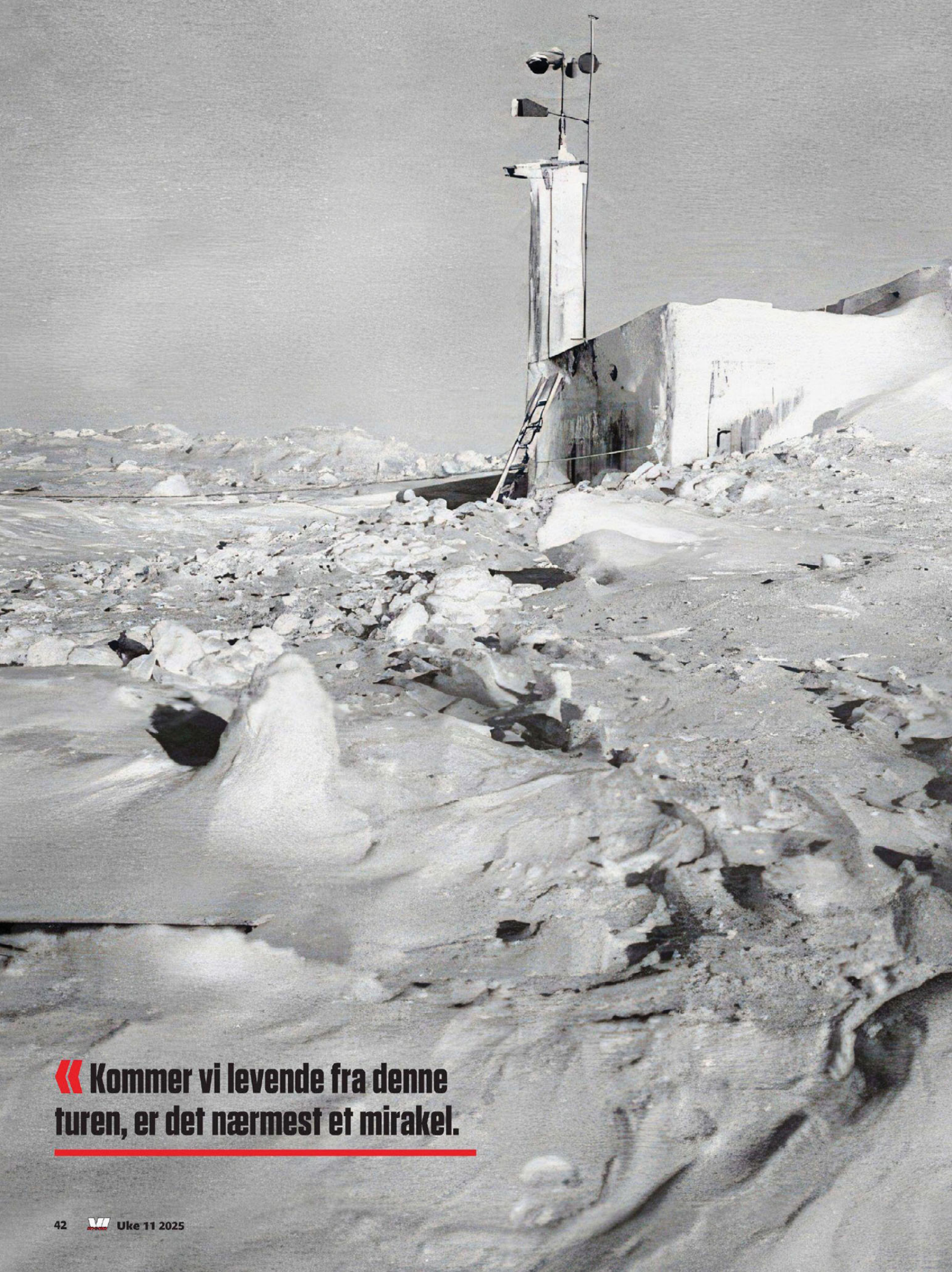
➤ Når forskere titter opp på himmelen, handler det først og fremst om å avsløre hemmeligheter om hvordan universet og livet er og ble til.

Men noen ganger når de ser opp, kan de få et bekymret drag over ansiktet. Det gjelder såkalte PHA-er – potensielt farlige asteroider. Den som kan bli den første til å komme vår vei heter 2024 YR4, men er ikke mer enn 50 meter i diameter. Nå er det oppdaget en ny trussel, som har fått navnet Benu. Den er 500 meter i diameter, og skulle den treffe, vil det forårsake at solen blir blokkert, temperaturen vil gå ned fire grader i snitt og vi vil få en global vinter.

Heldigvis er sjansen så langt veldig liten, bare 1 av 2700, og den vil ikke kunne treffe før i 2182.

Prøver som er hentet fra Benu med NASA-sonden OSIRIS-REx, har imidlertid vist at det er flere grunner til å se nærmere på denne asteroiden. Prøvene inneholder nemlig aminosyrer og salter som kan være byggesteiner for liv. Dette peker på muligheten for at ingrediensene til å skape liv finnes spredt i universet.

Kilde: BBC

« Kommer vi levende fra denne turen, er det nærmest et mirakel.

KATASTROFE: Vinterstasjonen ble plassert på is-shelfen, ikke innlandsisen. Det skulle gi katastrofalt resultat.

INTRIGER OG GAMMELT FIENDESKAP

SABOTASJE OG MYTTERI i Weddellhavet

Mens Roald Amundsen og Robert Scott hastet mot Sydpolen, pågikk et drama på motsatt side av Antarktis. Tyskeren Wilhelm Filchners ekspedisjon i 1911–12 var preget av fiendskap, sabotasje og mytteri. Paul Bjørvig fra Tromsø befant seg i kampens hete.

Ekspedisjonen var i fullt opprør etter to år i dyp krise i Antarktis da tyskeren Wilhelm Filchner returnerte til hjemlandet. Pressen formidlet villig æreskjelling, beskyldninger, anklager mot Filchner. I ettertid står den bayerske offiseren og geofysikeren Wilhelm Filchners ferd til Weddellhavet som en batalje av de sjeldne i polarhistorien. Midt oppi skandalen: nordmennene Morten Olaisen og Paul Bjørvig.

Gammelt fiendskap

Kimen til skandalen ble sådd under en ekspedisjon til Tibet, flere år før Antarktis-ekspedisjonen: I den ekspedisjonen var lege og geograf Albert Tafel i Filchners reisefølge. Tafel hadde hatt store problemer med å underordne seg Filchners lederskap og mente seg dårlig behandlet. Tilbake i Tyskland bygde Albert Tafel opp en langvarig sladderkampanje mot sin tidligere sjef.

Filchner var overbevist om at sladderkampanjen påvirket det tyske geografiske vitenskapsmiljøet. Og da Filchner forberedte ekspedisjonen til Antarktis, skulle Tafel bidra med nye problemer:

Wilhelm Filchners ekspedisjon til Weddellhavet skulle primært undersøke om Antarktis var ett stykke land eller delt av vann og is i en østlig og vestlig del. For å få svar på dette ville Filchner krysse kontinentet med hundesleder og hester, og helst erobre polpunktet på samme tur. Han håpet i det minste at sledeturer sør for Weddellhavet ville gi nærmere kunnskap om et eventuelt delt «terra inkognito».

Som kaptein på ekspedisjonsskipet «Deutschland» ønsket Filchner norske Berner Jørgensen.

EKSPEDISJONSSKIPET:

Tidligere norske «Bjørn» fikk navnet «Deutschland» før ekspedisjonen satte kurs sørover.

Legen og geografen Albert Tafel (innfelt) utviklet et livslangt fiendskap med ekspedisjonslederen Wilhelm Filchner, og gjorde alt i hans makt for å lage problemer for Filchner. Konsekvensene skulle bli enorme.

UKJENT/WIKIMEDIA COMMONS

FILCHNER-ARCHIV, BAYERISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

MANNSKAPET: Paul Bjørvig er nr to i bakre rekke fra venstre.

Albert Tafel sørget at Filchner ikke fikk ønsket oppfylt. Ved hjelp av sentralt plasserte kontaktpersoner sørget Tafel for at tyske marinemyndigheter krevde en tysk kaptein på «Deutschland», og pekte på Richard Vahsel. Han hadde vært andrestyrmann på den første tyske ekspedisjonen til Antarktis. Med Vahsels bakgrunn ville suksess i sør være sikret, mente Tafel og hans allierte.

En godt kjent av Vahsel, kaptein Hans Ruser, advarte. Han omtalte sin tidligere underordnede som en maktglad renkesmed og en farlig mann å omgås.

Likevel ga Filchner etter for presset i kapteinsspørsmålet.

Gjennom hele ekspedisjonen i Antarktis og tiårene etterpå skulle han angre bittert på sin unnfalleshhet. For i samme åndedrag som han godkjente Richard

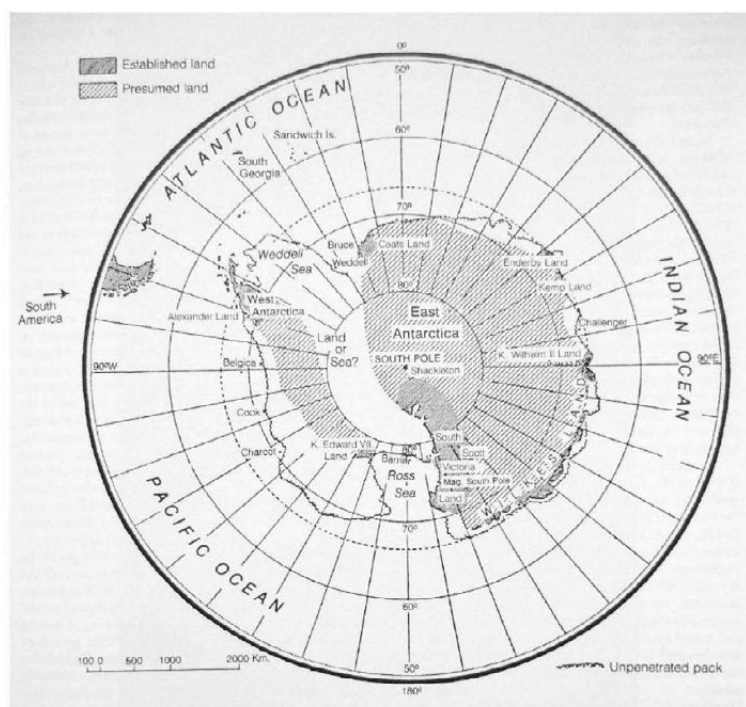
Vahsel som kaptein, godtok han at ekspedisjonsskipet «Deutschland» skulle føre sjømilitært orlogsflagg. I ytterste konsekvens betydde det at Vahsel, som sjømilitær leder, kunne legge Filchner i jern.

Erfarne Bjørvig

Filchner-ekspedisjonen hadde flest tyske deltagere. Men blant sjøfolkene fantes også de to nordmennene Morten Olaisen og Paul Bjørvig. Bjørvig var uten tvil ekspedisjonens mest is-erfarne. Han hadde bak seg alle de fem nordpolforsøkene til amerikanske Walter Wellman. Filchner gledet seg i det minste over at Paul Bjørvig var med. Gleden ble ikke delt av kaptein Vahsel:

«Han snakker ofte nedsettende om Bjørvig og også mange kjente polarfarere. Gjentatte ganger hevder han at tyske sjøfolks

COOL ANTARCTICA

FILCHNER-ARCHIV, BAYERISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

FILCHNER-ARCHIV, BAYERISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

WILHELM FILCHNER: Wilhelm Filchner som ung offiser og geofysiker før den ulykksalige ekspedisjonen til Antarktis.

LAND ELLER HAV?: Filchner søkte svar på om det var land eller hav mellom Rosshavet og Weddellhavet.

erfaring med isforhold på ingen måte er den norske underlegen», noterte Filchner.

Første tragedie

I Grytviken på Sør-Georgia inntraff den første tragedien før ekspedisjonen for alvor var i gang. Den unge tredjestyrmannen, Walter Slossarczyk, forsvant til havs for godt i en liten robåt.

«Årsaken til at han forkortet sitt liv, var at han hadde spilt seg for meget med noen franske skjønnheter i Buenos Aires og blitt smittet av dem. Det var en kjekk gutt, bare 23 år og sønn av en enke i velstående kår», skrev Bjørvig i sin dagbok.

Hva slags smitte den unge mannen hadde pådratt seg i Argentina, er ikke vanskelig å forestille seg. Filchner oppfordret Slossarczyk til å reise hjem, noe som gikk svært inn på tredjestyrmannen. Kort tid etter forsvant han. Først etter en ukes leting fant en hvalbåt den lille robåten drivende, uten Slossarczyk.

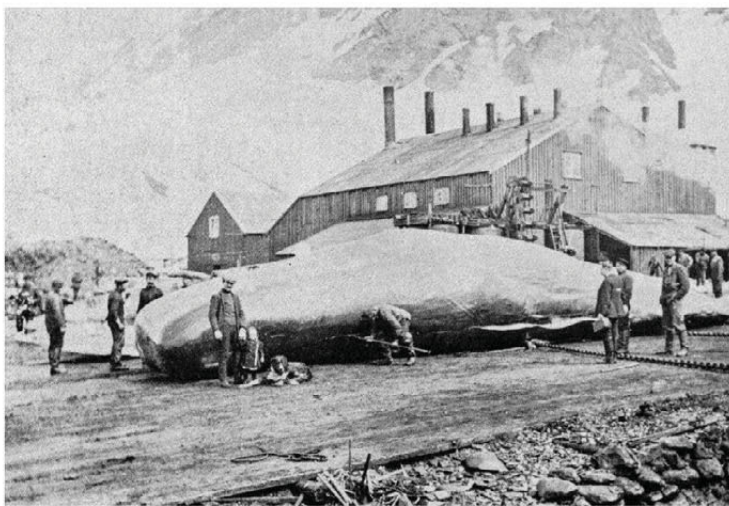
Løy om Bjørvig

«Deutschland» møtte drifisen etter bare tre dager. I slutten av januar 1912 viste dybdemålingen at land ikke kunne være langt unna. Etter en distanse tilsvarende Nordkapp – Nord-Tyskland var Filchner og «Deutschland» lenger sør enn noen annen hadde vært i Weddellhavet.

Men området de kom til var i realiteten ikke land, men en 600 meter bred ismasse med en 30–40 meter høy ismur mot havet.

Filchner søkte Bjørvigs synspunkter på hvor ekspedisjonen burde gå i land, og gjorde det gjennom korrekt tjenestevei: Han ba kaptein Vahsel om å innhente Bjørvigs oppfatninger, noe kapteinen bedyret at han allerede hadde gjort. Og ifølge ham skulle Bjørvig ha pekt ut is-shelfens østlige odde som et ideelt sted å bygge ekspedisjonsstasjon.

Etter at hytter og utstyr var anbrakt på «Stasjonsfjellet», ble

GRYTVIKEN: Den norske hvalfangststasjonen var sentral for ekspedisjonen både sørover og nordover.

Filchner fortalt at kaptein Vahsel aldri på noe tidspunkt hadde etterspurt Bjørvigs vurdering. Bjørvig skulle tvert imot på eget

initiativ ha advart kapteinen på det sterkeste mot å anlegge base på dette stedet. Sjømannen hadde for sikkerhets skyld lagt til at

LÅNTE SKIP: I Grytviken fikk Filchner (t.h.) låne «Undine» av C.A. Larsen for å besiktige Sør-Georgias kyster.

«bare et dumt lite barn ville forsøke noe sånt».

Is-shelfen brakk

En bestyrret Wilhelm Filchner konstaterte at kapteinen ikke bare var villig til å sabotere ekspedisjonens mål, men også risikere menneskes liv og sikkerhet. Filchner ble overbevist om at kapteinen var mentalt syk: «Noe var definitivt galt med Vahsel. Et normalt menneske finner ikke glede i slik oppførsel», noterte ekspedisjonslederen senere.

At Bjørvigs bekymringsmelding ikke ble tatt til følge, fikk snart dramatiske konsekvenser. Fem dager etter landingen våknet mennene av dunder og brak. Shelfen hadde brukket løs. Et isareal på 600 kvadratmeter var i drift nordover.

Etter en feberaktig lossing fra «Stasjonsfjellet» tilbake til skipet, ble to nye depoter anlagt på innlandsisen i håp om å returnere neste sommer. Så ble alt klargjort

«bare et dumt lite barn ville forsøke noe sånt.

for vendereis til Sør-Georgia før den antarktiske vinteren pakket fartøyet inn i is og snø. 4. mars 1912 var fartøyet seileklart. Da var det likevel for sent, og overvintringen som alle engstet seg for ble en realitet.

«Djevelen selv har forseilet vår skjebne», skrev en desillusjonert Filchner.

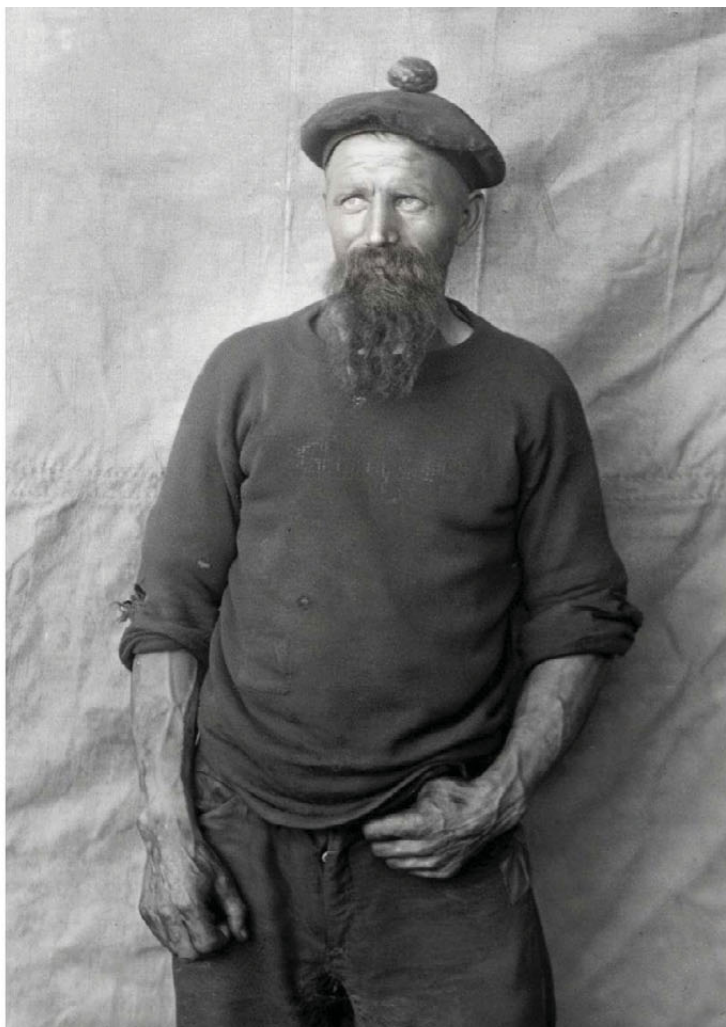
Nå fikk han dessuten vite fra ekspedisjonslegen at kaptein Vahsel mest sannsynlig led av frem-skreden syfilis.

Tilspisset

Om bord ble forholdene stadig mer tilspisset. Vahsel hadde bearbeidet besetningen, og endatil fått et stort flertall av besetningen med på mytteri. Filchner ble truet med arrest, og opposisjonen avholdt rettssakslignende «skipsmøter» med kryssforhør og ærekrenkende karakteristikk av ekspedisjonslederen. I praksis var Filchner nøytralisert og ute av stand til å snu situasjonen. Gjennom siste del av overvintringen gjorde fiendtlighetene enhver fornuftig ekspedisjonsaktivitet umulig.

Bare Bjørvig og et fåtall andre forholdt seg lojale, ifølge Filchner. Men i nordmannens dagboknotater finnes ingen klar støtte til noen av partene. Dagbøkene avslører tidvis mest sympati for kaptein Vahsel, særlig da Vahsel raskt ble dårligere:

«Paul, jeg er meget syk, og vet

LEIBNIZ-INSTITUTE FOR REGIONAL GEOGRAPHY

NORSK ANKLAGE: «Bare et dumt lite barn ville forsøke noe sånt,» skrev Paul Bjørvig etter at basen ble anlagt på Stasjonsfjellet.

jeg skal dø snart, men jeg bryr meg lite om det», sa kapteinen fra sykesengen, og ga Bjørvig en

flaske whisky og noen siste pengeslanter.

I begynnelsen av august 1912 døde kaptein Vahsel, mest sannsynlig av syfilis. Flere, deriblant Bjørvig, reagerte på at ekspedisjonsleder Filchner ikke én eneste gang hadde sett til Vahsel mens han lå syk.

Den norske sjømannen så dumheter i begge leire:

«De er like skyldige, og er som trollete unger,», slo Bjørvig fast,

«Jeg begynner å bli redd for disse folkene. Kommer vi levende fra denne turen, er det nærmest et mirakel», skrev Bjørvig.

Sendt hjem i to skip

«Deutschland» kom endelig fri fra isen i slutten av november 1912. I midten av desember kom ekspedisjonen tilbake til Grytvi-ken. Der måtte «Deutschlands» stridende parter adskilles fysisk etter håndgemeng og trusler. Siden ble grupperingene hjemsendt i hvert sitt skip.

– HVEM ER LEDER?

Paul Bjørvig omtalte den mislykkede landsettingen på is-shelfen flere ganger.

Nordmannen refererte blant annet en samtale med ekspedisjonsleder Filchner, der lederen sterkt beklaget at nordmannen hadde fått rett om farene, ikke minst om at iskanten kunne brette løs.

Etter Bjørvigs dagbok forløp samtalen omtrent slik: «Det gikk som du sa, Bjørvig, men det var springfloen som gjorde det.»

«Ja vel, men hjemme i Norge har vi springflo tolv ganger i året.»

«Jeg likte heller ikke det stedet, men det var kapteinen som ville i land der.»

«Hvem er det da som leder denne ekspedisjonen?»

Filchner lo, og sa det var ham.

«Men da var det jo Deres plikt å sette stasjonen der De ville ha den, og ikke følge andres meninger.»

Bjørvig kommenterte at Filchner mislikte vendingen samtalen tok, men la til:

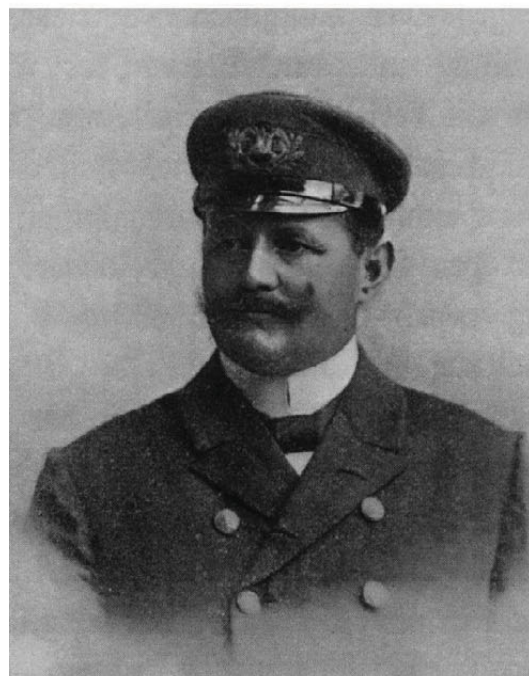
«Det ga jeg en god dag i.»

Wilhelm Filchner forsøkte å kjøpe mytteristenes taushet om skandalen ved hjemkomst. Godt hjulpet av Filchners gamle motstander, dr. Albert Tafel, fortsatte mytteristene likevel i lang tid å gjøre livet surt for ekspedisjonslederen med offentlige beskyldninger.

En som ble adresse for anklagene mot Filchner, var Roald Amundsen.

Amundsen ønsket å få Filchner med seg på sin ferd med «Maud». Beskyldningene gjorde intet inntrykk. Sydpolens beseirer hadde oppgjøret med Hjalmar Johansen i friskt minne, og uttrykte stor forståelse for Filchners opplevelser.

«Dere tyskere skal nå alltid skite i eget reir, men jeg vet bedre hvem du er enn dine renkesmeder.» skal Amundsen ha sagt. Utbruddet av 1. verdenskrig forhindret Filchners fra å delta på «Mauds» ferd til Nordøstpassasjen, men de to polfarerne utviklet et nært vennskap. □

LEIBNIZ-INSTITUTE FOR REGIONAL GEOGRAPHY

SYFILIS: Kaptein Richard Vahsel, Filchners hovedmotstander, døde før ekspedisjonen vendte nordover igjen.

For deg med vett
under issen

1. Man skulle kanskje tro at det var fish & chips, banger and mash eller en merkelig pudding som var Englands nasjonalrett, men det stemmer ikke. Hva heter den?

2. Hvilke to artister sang i 1983 duett på landeplagen «Islands in the Stream»?

3. De fem olympiske ringene skal signalisere brorskap og vennskap mellom de fem verdensdelene, men hvilke farger har de?

4. Jorden bruker mindre enn 365 dager på et omløp rundt Solen, og det skapte mye kluss i de romerske kalenderne. 46 år f.Kr var kalenderen allerede 67 dager på etterskudd i forhold til årstiden. Hvilken kjent romersk keiser bestemte da å innføre skuddåret, for å skape orden i kaoset?

5. Hva heter mobilspillet hvor man får syv og syv bokstaver, et digitalt brett å legge dem på og hvor den som får flest poeng etter kløktig legging, vinner?

6. Verdens nordligste golfklubb har en medlemsavgift på 1350 kroner i året, og medlemmene kan fritt bruke en innendørs simulator – men de har også en bane. Hvor ligger den?

7. Hva heter den korte elven som renner gjennom Trondheim, og som har hele seks kraftproduserende turbiner?

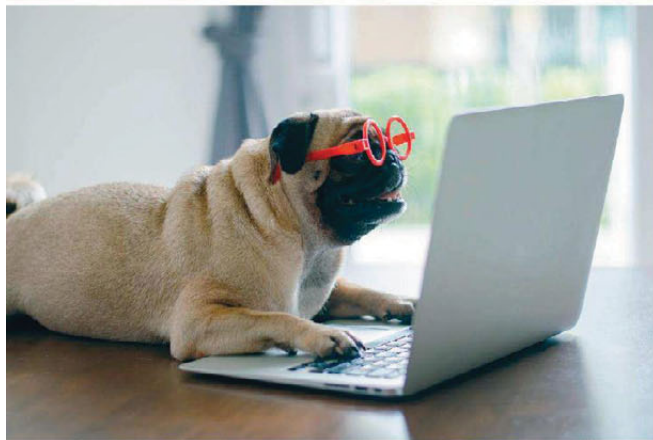
8. Norge har vunnet Melodi Grand Prix tre ganger, med Bobbysocks i 1985 og Alexander Rybak i 2009. Men hvem vant i 1995?

9. Hvor mange fjorder er det i Norge? A) 290 B) 1200 C) 2790

10. Dette kjente klesmerket, som har bekledning både for seiling, alpint og mye annet, ble startet av en mossing, men ble etter hvert et verdensomspennende konsern. Det ble nylig solgt for ti milliarder kroner...?

11. Øl-magnaten Freddy ble kidnappet i en dramatisk aksjon som rystet Europa i ukesvis i 1983. Hvilket bryggeri var han eier av?

12. Denne amerikanske skuespilleren (bildet), som er blitt hertuginne av Sussex, er igjen i hardt vær etter at hun kjørte i en golfbil forbi veteraner som satt i rullestol. Jeremy Clarkson har tidligere sagt at han en drøm hvor folk kastet avføring på henne på gaten. Hva heter hun?

	6	4						
		5		3	9	6		
		8		7		1	5	4
6			7				1	
			8	2		5		
		1					4	
3		6		5	7			9
			9			2	6	
5		9		4	6	7		

3							8	
9			8		5			
		4		6				
			4	2		5		
		1				8		4
						7	6	2
1	6			7				
	7							9
8		5				1	3	

					2		6	
2				6			7	
			5		1			
		3						7
						2	5	
8			4	7	5			
5			8				2	
		9		1	3	8		
		6				3		

				8		4		1
	9	3		1		5	7	
				6	7		8	9
	4		7		6			
5	1	6				7	2	3
			1		2		6	
2	6		5	4				
	8	4		2		3	9	
1		5		7				

							4	
		3		7				
	7	6	5	3	1			
9							2	
5	1		3					9
		2	8			1		4
1								
			1		6			
3				5		6	1	

				9			6	
					4	7	2	
	7				3	5		
						6		
3		7					1	
			4		8		3	
2		6					5	
	1	4			7			
		9			1	8		2

7	3	9	5	6	1	8	2	4
5	1	4	2	8	7	3	9	6
2	8	6	3	4	9	1	5	7
1	6	2	4	7	8	9	3	5
3	4	7	9	5	6	2	1	8
9	5	8	1	3	2	6	7	4
4	7	1	6	2	3	5	8	9
6	9	5	8	1	4	7	2	3
8	2	3	7	9	5	4	6	1

2	3	4	9	7	5	8	6	1	2
5	7	2	8	1	4	6	9	3	5
1	6	5	9	2	3	4	8	7	7
6	3	2	8	9	7	1	5	4	4
9	5	1	4	3	6	2	8	7	9
6	9	8	7	4	1	5	3	2	6
8	4	7	6	5	3	1	2	9	8
8	9	3	2	7	4	5	6	1	1
2	5	1	6	8	9	7	4	3	3

2	1	3	5	8	7	9	6	4	2
5	7	8	4	6	2	1	3	9	5
2	6	9	5	4	3	8	1	7	
4	3	7	8	1	5	2	9	6	4
3	5	1	6	4	9	8	7	2	3
9	4	2	7	3	6	1	5	8	
4	5	1	3	6	7	2	8	9	
8	9	3	2	1	4	5	7	6	
6	2	7	9	8	5	4	3	1	

[illegible]

V

Ved Mats Schjølberg, Ushagen

NOEN ANDRE SOM HELLER KUNNE TENKE SEG Å TA EN ØL, FRAMFOR Å DENG LØS PÅ STUDENTER I DAG?

NYTT FRA NETT

➤ «HVA MENER DU MED AT DU IKKE ELSKER MEG HVIS JEG VAR EN LAMPE, HVORFOR HATER DU MEG?»

When you get home from a long ass day at work and your girl asks if you'd still love her if she was a lamp

INSTAGRAM / ISYOUFUNNY

American way

Mens debatten går om fang og slipp i Europa, snakker de fortsatt om hvor mye dynamitt det er lov å bruke når man fisker i USA.

Tørstet etter penger – KIDNAPPET ØL-RIKING

ØL-MILLIARDÆR:
Freddy Heineken.

Freddy Heineken (60) – ølbrygger, rabagast og landets rikeste mann – gikk ut av kontorbygningen og kikket rett inn i en pistolmunning.

KIDNAPPET: En novemberdag
i 1983 var øl-milliardæren
Freddy Heineken på vei ut til
Cadillacen sin der
privatsjåføren Ad Doderer
ventet. Der ventet også
bevæpnede menn.

Tekst:
Jørgen Johannessen Kind

Over våpenet så Heineken to øyne i en finlandshette, og han kjente samtidig never som grep ham bakfra. De to kvinnene han hadde følge med ble skjøvet vekk og tok seg til ansiktene. «Tåregass», rakk Heineken å registrere. Og at det kanskje hadde vært et feilgrep ikke å skaffe seg livvakter, likevel, slik alle hadde anbefalt. Han hadde bare gode, gamle Ab. Sjåføren, som sto med Cadillacen klar for å kjøre ham hjem.

– Ab! Hjelp meg! ropte milliarderen.

Men Ab Doderer (57), kun bevæpnet med mot og lojalitet, var ingen sak å håndtere for overfallsmennene. En av dem dro til ham over nesen. Det eneste Doderer oppnådde, var å miste brillene og bli dyttet inn bak i en Renault varebil sammen med Heineken. De maskerte mennene hoppet etter. Så raste bilen av gårde i drosjefilen, fortsatt med bakdørene på vidt gap.

Det vakte såpass oppsikt at en drosje la seg på hjul bortover Amsterdams gater. Jakten gikk i høy fart forbi staselige Amstel Hotel, inn på en av byens mange sykkelstier og gjennom en smal og lav tunnel. Der forlot kidnapperne varebilen, som sperret veien for forfølgeren. Da de også viftet med skytevåpen mot ham, syntes drosjesjåføren at det var på sin plass å innse nederlaget. Han kunne bare se på da mennene tok sine to ofre til en parkert Citroën, og kjørte videre.

Snart var bilen ute av syne. Og alle sporene etter Freddy Heineken forsvant med den.

Drama for åpen scene

Bortføringen av Freddy Heineken på gaten i Amsterdam en novemberdag i 1983 var alt annet enn diskret. Den skjedde til lyden av rop, hissige bilmotorer og skrensende hjul. Og til tross for kidnappernes krav om at saken skulle holdes unna mediene, preget den nyhetsbildet de neste, intense ukene.

Nederland holdt pusten. Hvor var Freddy Heineken? Ville han

bli drept om ikke familien hans betalte løsesummen? Ryktene gikk om 35 millioner gylden. Over 100 millioner kroner. Og enda viktigere, i hvert fall for politiet: Hvem i all verden var ville og gale nok til å stå bak den dristige aksjonen?

De første dagene, før tabbene, var det ikke åpenbart at det hand-

let om amatører som ikke ante hva de hadde begitt seg ut på.

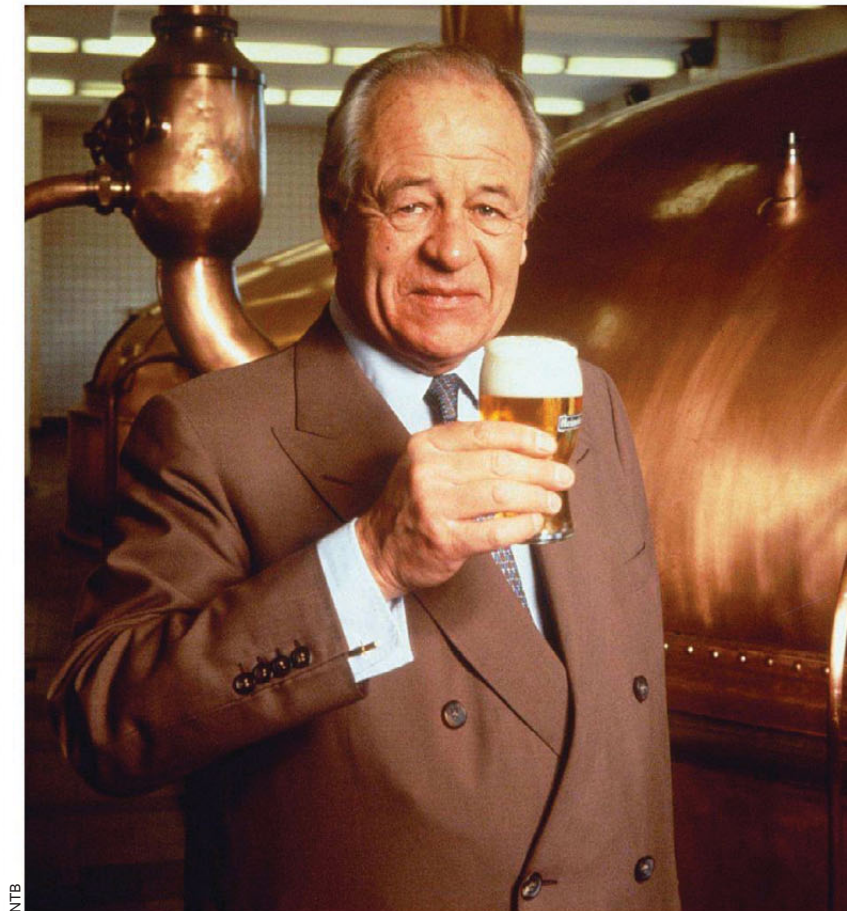
Drømmen om raske penger

Cor van Hout og William Holleeder hadde gått på skolen sammen. Ikke at de tilbrakte mye tid der. Som oftest fant de på noe annet. I stedet for å spille fotball med jevnaldrende på løkka, feide

de inn på banen med stjalne mopeder og ødela kampen. De brukte hjelm, men bare for å ha noe å slå med hvis noen klaget eller hvis noen våget å si noe om den store nesen til Holleeder. Van Hout giftet seg med kameratens søster, og i 1983 var de blitt to 25 år gamle småkjeltringer som drømte om raske penger og et stort sprang oppover den kriminelle karrierestigen.

En real kidnapping appellerte. Mennene innlemmet flere i planen, blant annet Jan Bollaerts, som hadde drevet et snekkerfirma ettertrykkelig inn i konkurs sammen med van Hout. Kjernen i gjengen ble på fem mann. De drøftet flere kandidater, deriblant

« To 25 år gamle småkjeltringer som drømte om raske penger.

RIK PÅ ØL: Kidnappingen av riking og kjendis Freddy Heineken satte Nederland på hodet i 1983.

NTB

MARCEL ANTONISSE/ANFO/NATIONAAL ARCHIEF

BYTTET BIL: I denne trange tunnelen satte kidnapperne fra seg varebilen og byttet til en Citroën.

MARCEL ANTONISSE/ANFO/NATIONAAL ARCHIEF

den tidvis deprimerte prins Claus, gemalen til dronning Beatrix. Han ble overvåket under rekreasjonsopphold i Bad Driburg, før kjeltringene konkluderte med at risikoen var for stor og sikkerheten for god.

Øl-rikingen Freddy Heineken var det mest nærliggende alternativet. Eiendommen hans ute ved sanddynene i Noordwijk var riktignok godt bevoktet, men det hendte han gikk rundt på gatene som en vanlig mann. Helt uten livvakter. Og han var Nederlands rikeste mann.

Det var Freddys bestefar som startet eventyret da han kjøpte et bryggeri på Stadhouderskade i Amsterdam i 1864. Det er i dag

BOLIG: Heinekens boligkompleks «De Ark» i Noordwijk aan Zee var bevoktet, men ellers hadde ikke den profilerte milliardæren foretatt spesielle sikkerhetstiltak.

museum og landemerke i byen. Freddy het egentlig Alfred Heineken, men ingen brukte døpenavnet. Arvingen til familiebryggeriet hadde alltid vært en livat Freddy, ikke en kjedelig Alfred. Han likte raske biler, privatfly og vakre kvinner, og ikke nødvendigvis bare konen Lucille. I havnen i Antibes lå en yacht hvor han gjerne tok imot kongefamilien på besøk. Men kapitalisten tok seg like gjerne en øl med arbeiderne sine etter

MARCEL ANTONISSE/ANFO/NATIONAAL ARCHIEF

PÅ RØMMEN: Cor van Hout (bildene øverst), Willem Holleeder (under til venstre) og Frans M. Meijer ble etterlyst.

ROB C. CROES/ANFO/NATIONAAL ARCHIEF

arbeidstid. Heineken hadde selv båret kornsekker på bryggeriet som tenåring. Han gled greit inn i den røffe sjargongen.

– Karer, kunne han si, – jeg har et bilde på veggen på kontoret mitt. Ei dame som kjæler med en katt. Ei dame med to «pussier», ikke verst!

Søkk vekk

Han var røff og rik, men først og fremst var Heineken en dyktig

selger. En gang solgte alle øl på brune flasker. Heineken begynte å sende ut grønne, for å skille seg ut fra mengden. Reklamekampanjene var fengende og optimistiske. «Vi selger ikke øl, vi selger varme», var ett av slagordene. I mange år etter at Freddy tok over sjefrollen i 1954, var Heineken det ledende importølet på det amerikanske markedet, til mexicanske Corona overtok posisjonen sent på 1990-tallet.

På den tiden da kameratene van Hout og Nesa Holleeder la sine skumle planer, var Heineken den vestlige verdens fjerde største ølbryggeri (i dag er det nest størst, fordi de tre foran på lista har slått seg sammen under paraplyen til Budweiser-produsenten Anheuser-Busch).

Der Heineken satt i kidnapperens vold, bak i en lys Citroën i amsterdamkvelden, var han god for 30 milliarder kroner. Bilen stanset ved en rekke lagerskur i havneområdet Westpoort. Ett av dem var de sørgelige restene av snekkerfirmaet til van Hout og Bollaerts. Heineken og Doderer ble skyflet inn der. Bak en vegg hadde gjerningsmennene klargjort to skjulte, små rom. De inneholdt en madrass, noen tepper, ei bøtte vann og en dobøtte.

MARERITTET OVER: Freddy Heineken (til v.) og Ab Doderer møter pressen ved Heinekens hjem utenfor Amsterdam, tre dager etter at de ble funnet i live av politiet.

– Av med klærne. Vi har nye til dere, sa en av de maskerte mennene.

Snart sto Heineken og Doderer i pyjamasen i hver sin trange bod. Begge var lenket fast til veggen. Ropte de, fikk de ikke noe svar. Stemmene slo tomt tilbake fra de lydisolerte veggene. Ingen av dem hørte noe som helst utenfra. Doderer så ikke stort, heller, uten brillene sine.

Også politiet famlet i blinde de første dagene. Det hadde dukket opp en lapp med krav om løsepenger – 35 millioner gylden – på trappen til politihuset i Haag.

« Det hadde dukket opp en lapp med krav om løsepenger.

MARCEL ANTONISSE/ANFO/NATIONAAL ARCHIEF

I FANGENSKAP: Bak en falsk vegg i dette lagerskuret fant politiet Freddy Heineken og Ab Doderer.

ROB C CROES/ANFO/NATIONAAL ARCHIEF

PREGET: En sliten Freddy Heineken, sammen med sin lojale sjåfør, Ab Doderer, vinker til pressen etter frigivelsen. Heineken trakk seg i stor grad tilbake fra offentligheten etter marerittet.

Deretter en lang rekke instruksjoner på ulike, innfløyte vis. Det var koder i avisannonser, av typen «Engen er grønn for harene», beskjeder gjemt i plastbegre rundt omkring i Amsterdam og telefonoppringninger med lydopptak spilt inn på forhånd.

400 kilo med sedler

Etterforskerne var i tvil om det hele var snedig eller latterlig. Den første planen om overlevering av pengene måtte i hvert fall skrinlegges. Kidnapperne hadde bedt om at pengene skulle kjøres ut i to hvite varebiler med rødt kryss.

– Men med fullt mediekjør vil det være umulig å dra av gårde med et slikt oppsiktsvekkende signal uten at pressen følger etter på slep, påpekte politiets forhandlere.

Kidnapperne måtte i tenkeboksen igjen. For Heineken og Doderer gikk dagene så tregt som de bare kan gjøre for noen som er innelåst og lenket til veggen i et kott. De daglige høydepunktene var frokost og middag, som maskerte menn var innom med.

19 dager, resten av november, gikk. Da hadde kidnapperne klekket ut en ny plan for hvordan Heinekens familie skulle levere pengene. Store sekker fylt med sedler i dollar, franc, mark og gyl-den ble lempet inn i en bil. Sedlene, den gang tilsvarende over 100 millioner norske kroner, veide 400 kilo. En enslig sjåfør la ut på veien med sin spesielle last. Turen gikk Nederland rundt, på vei fra den ene ledetråden etter den andre, før bilen endelig sto på en bro over motorveien uten-

for Utrecht. Der fulgte sjåføren den siste instruksjonen han hadde plukket opp, og lempet sekkene ned en dreneringskanal.

Og så var kidnapperne borte. De «glemte» bare én detalj. De ga ingen opplysninger om hvor de bortførte mennene befant seg.

Tystet og avslørt

Heldigvis for Heineken og Doderer hadde politiet sirklet seg inn på lagerbygningen i Westpoort, gjennom et anonymt brev. Tipset hadde dukket opp ganske tidlig i etterforskningen, men blitt lagt til side for hetere spor. Da politiet til slutt tok opp tråden og spanet på skuret, gjorde de en interessant oppdagelse: En mann låste seg inn. I hånden holdt han en pose fra en takeaway-restaurant i nærheten.

– Et rart sted å spise kinamatens sin, konkluderte spanerne. Etterforskningen dreide seg deretter i all hovedsak om å skaffe seg oversikt over snekkerne som sto oppført som eiere av lageret, og omgangskretsen deres.

To dager etter at pengene var levert, og ingen likevel hadde sett snurten av Freddy Heineken, gikk politiet til aksjon. Et tyvetalls personer med nær tilknytning til Cor van Hout og hans stormese svoger Willem Holleeder ble pågrepet på ulike adresser over hele byen – men tre av de fem lederne slapp unna i første omgang.

Spesialstyrker slo samtidig inn døren på lagerskuret i havnen. Først fant de ingenting. Så oppdaget de den falske veggen. Og to skjeggete menn med gustne, lettede ansikter.

MARCEL ANTONISSE/ANFO/NATIONAAL ARCHIEF

INNESPERRET: Romservicen og standarden var ikke all verden der Heineken satt fastlenket i 21 dager.

ROB BOGAERTS/ANFO/NATIONAAL ARCHIEF

REKORD-LØSESUMMENE

- Victor Li, 134 millioner dollar, 1996
- Walter Kwok, 77 millioner dollar, 1997

To separate kidnappinger rettet mot styrtrike industrimagener i Hongkong. Li ble holdt som gissel i sitt hjem ett døgn, mens Kwok lå i en trekiste i syv dager mens familiene forhandlet frem løslatelsene. Den kinesiske gangsteren Cheung Tze-keung sto bak begge. Han ble henrettet i 1998.

- Jorge og Juan Born, 60 millioner dollar, 1974.

De to brødrene tilhørte familien som eide et av Argentinas største industrikonsern, og ble kidnappet av geriljabevegelsen Montonero. Sjåføren og en medpassasjer ble drept da terroristene gikk til angrep på gaten i Buenos Aires. Brødrene ble løslatt etter ni måneder i fangenskap.

– Trodde ikke jeg skulle bli glad for å bli omringet av et dusin politimenn, men det var godt dere kom. Jeg begynte å bli litt engstelig. Det skal bli greit med en dusj, sa Freddy Heineken.

Heineken fikk vasket av seg skitten, men aldri frykten. Han holdt en lav profil etter de tre ukene i det lille rommet, og viste seg langt sjeldnere ute blant folk. Heineken døde av lungebetennelse i 2002. I dag er det hans mediesky datter Charlene som styrer familiebedriften. Hun bor i England og er ifølge The Times landets rikeste kvinne.

Hun er alltid omgitt av livvakter.

Dødelig utgang

Ingen av kidnapperne slapp unna for godt. Cor van Hout og Holleeder ble pågrepet i Paris tre måneder senere, men duoen satt to år i husarrest før de ble utle-

SKURKENE: Cor van Hout (til v.) og Willem Holleeder var hovedmennene bak kidnappingen. Senere beordret Holleeder drapet på sin gamle bestevenn.

vert. Noe av tiden gikk med til å skryte av seg selv i pressen. De ble dømt til 11 år i fengsel, og sonet fem av dem. Men gangsterlivet hadde gitt mersmak, og begge fortsatte sine kriminelle løpebaner. Det gikk ille, spesielt med van Hout, som i 2003 ble drept i et attentat. Gutten han en gang stjal mopeder sammen med, Willem Holleeder, ble senere tiltalt for å ha bestilt både det drapet og fem andre i Amsterdams underverden. Rettsaken startet i 2018. Året etter ble han funnet skyldig i medvirkning til fem drap og dømt til livstid. Aktoratets hovedvitne var for øvrig Holleeders andre søster – hun som ikke var gift

PÅ VEI TIL RETTEN: Også Frans Meijer (t.v.) og Jan Bollaerts ble tiltalt for å ha medvirket til bortføringen av Freddy Heineken og Ab Doderer.

med van Hout – så det er ingen overdrivelse å si at familiesituasjonen er noe betent.

Sistemann i gjengen het Frans Meijer, og han var den som holdt seg lengst på frifot. Han ble tatt i Paraguay så sent som i 1998. Også han fikk et blodig endelikt. I 2018 ble han skutt og drept av nederlandsk politi.

Det meste av pengene kom til rette under den store politiaksjonen, men rundt 20 millioner kroner forsvant et sted der ute i for-

bryrnes verden. Kanskje tok Cor van Hout med seg noe i graven, bokstavelig talt. I hvert fall besto gravferden hans av en hvit likkiste som ble trukket av åtte friserhester, og et følge av 15 limousiner. □

Kilder: Vi Menn arkiv, New York Times, Stern.

« Det gikk ille, spesielt med van Hout.

Alle dine favorittblader – i en app

PRØV
30 DAGER
GRATIS

Hold kamera over
denne QR-koden for
å komme i gang!

Flipp.no

Med Flipp får du tilgang til mer enn 90 underholdende ukeblader og magasiner. Test gratis i 30 dager! Les mer på flipp.no

Ordinærpris etter gratisperiode er 129 kr for nye kunder, 29 kr for abonnenter. Ingen bindingstid, abonnementet løper til du stopper det. Gratisperioden gjelder hvis du ikke har brukt gratisperioden tidligere.

flipp

Lærenem

– Hvordan går det med din bror?

– Vel, mine foreldre presset ham til å studere juss. Og nå saksøker han dem for å ha kastet bort sju år av livet sitt.

Yrkesrisiko

– Heisan, det var lenge siden! Hva jobber du som nå?

– Jeg jobber som fotograf.
– Er det et farlig yrke? Jeg ser nemlig at du har en praktfull blåveis ...

– Vel, jeg ble oppringt fra et sykehjem der noens bestemor hadde dødd. De ville ha et siste bilde av henne der hun lå og så fredfull ut. Og så jeg kom jeg i skade for å si «smil!» ...

Dyrebar kjærlighet

Det skotske kjæresteparet satt og så ut over Loch Lomond i solnedgangen.

– En penny for tankene dine, hvisket hun etter en stund.

– Vel, det jeg satt og tenkte på ... var egentlig at det er på tide med et kyss, sa han.

Hun rødmet, men kysset ham inderlig og lenge.

På nytt ble de sittende og se ut over sjøen en stund uten å si noe.

– Nok en penny for tankene dine, kjære, sa hun igjen.

– Hm, da må jeg nok si at denne gangen tenker jeg på noe alvorligere, svarte han.

– Hva da? spurte hun stakkåndet.

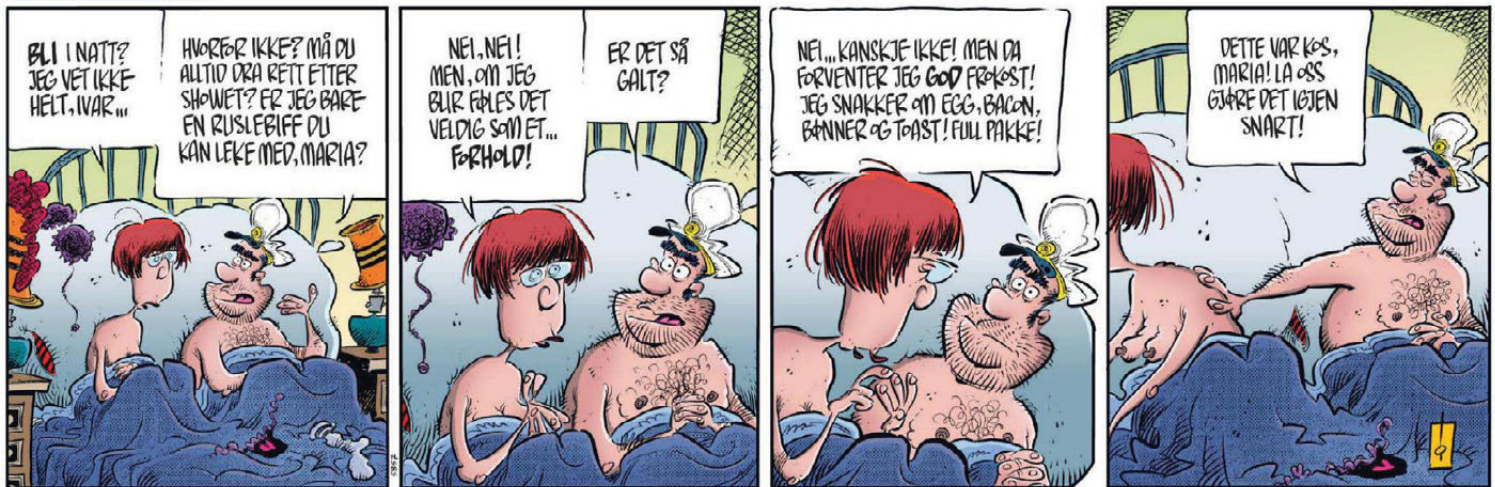
– Jo, jeg tenkte vel at det kanskje var på tide at du betaler den første pennyen du skylder meg ...

OPPGULP

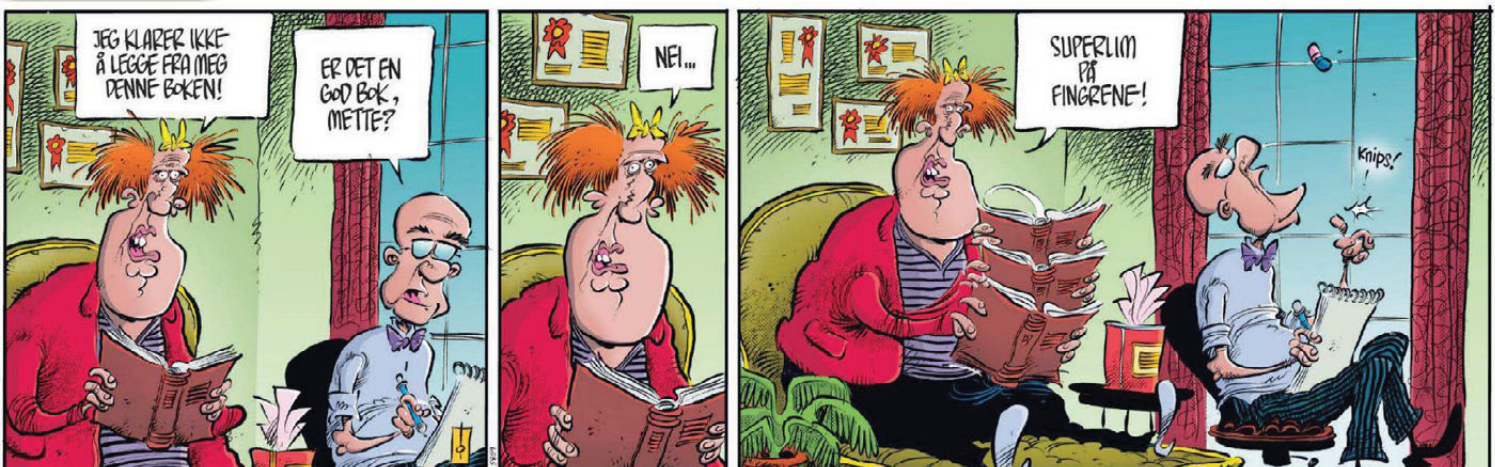
DEN BERYKTEDE SNÅSASNØMANNEN BLIR ENDELIG FANGET.

PANOLKS

PANOLKS

Værsågod, frue!

En hjelpende hånd - og en hånd som ikke bidro så mye til situasjonen

Undergangen er utsatt

– Når verden går under, vil jeg helst være i Øst-Europa.
– Hvorfor akkurat der?
– Fordi i Øst-Europa skjer alt tjuve år senere enn i resten av verden!

Jobbstress

– Jeg har sluttet i jobben som buss-sjåfør.
– Hvorfor det?
– Jeg taklet ikke alle de pågående folkene.

En interessant historie

– Mamma, sa lille Petter, – i dag så jeg pappa kjøre forbi lekeplassen. Og da jeg fulgte etter, så jeg at både han og tante Janne satt i bilen. De parkerte, og så kysset de, og han tok av tante Janne genseren og ...
– Denne historien er så interessant, sa mamma med hektiske røde flekker i kinnene, – at jeg synes du skal fortelle den ved middagsbordet i dag!
Da pappa kom hjem og de satte seg til bords, ble Petter oppfordret av mamma til å fortelle historien sin om igjen.
– I dag så jeg pappa kjøre forbi lekeplassen. Og da jeg fulgte etter, så jeg at både han og tante Janne satt i bilen. De parkerte, og så kysset de, og han tok av tante Janne genseren og hun tok av ham buksene. Og så begynte de å gjøre akkurat det samme som mamma og naboen gjorde da pappa var på seminar!

Rød i toppen

Læreren prøvde å forklare elevene hva blodomløpet var for noe.

– Hvis jeg hadde stått på hodet, ville blodet renne ned i det og dere hadde sett at jeg ble rød i fjeset, ikke sant? spurte hun.

– Ja, nikket elevene.

– Men hvordan har det seg at alt blodet ikke samler seg i beina når jeg står rett opp og ned?

Det ble et par sekunders pause før en gutt ropte bakerst i klassen:

– Det er fordi beina dine ikke er tomme!

FLISESPIKKER!

© Øyvind Sagåsen

ALLEREDE FØR BRYLLUPSNETTA TOK TIL, BEGYNTE AGATHE Å FÅ BANGE ANELSER.

Superhelt i sivil

En fyllik snublet ut av en bar ved stengetid.

Tilfeldigvis ruslet en nonne forbi, og fylliken tildelte henne straks et svingslag. Nonnen ravet sidelengs og fylliken fulgte etter henne mens knytteneve gikk som vindmøller.

Da hun gikk på trynet avsluttet han seansen med å sparke henne i rumpa.

Nonnen lå halvt i svime da han bøyde seg ned og hvisket inn i øret hennes: – Du er ikke så tøff uten Robin, hva, Batman?!

Klassisk forvandling

– Hvordan går det med datteren din, er hun fremdeles mørkredd?

– Nei, hun gikk som ved et trylleslag fra å være mørkredd til å være ute hele natta!

Vanskelig test

To karer som burde vite bedre, satte seg i den enes bil utenfor baren og begynte på en vinglete og møysommelig ferd gjennom byens gater.

Det gikk ikke lenge før de ble stoppet av en politipatrulje.

– Jeg mistenker fyllkjøring, sa konstabelen til sjåføren, – men dessverre har jeg ikke alkometeret med meg. Jeg vil derfor gi deg en regneoppgave i stedet. Hva er åtte ganger sju?

Sjåføren tenkte seg lenge om før han svarte: – Femtiseks.

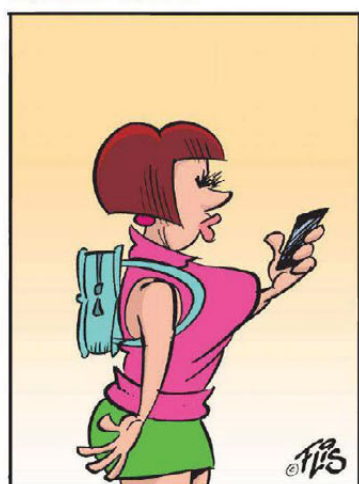
Sidemannen lente seg over mot førersiden og ropte med grøtete stemme ut av vinduet:

– Vær litt gem og gi ham en ny sjanse!

av Børge Lund © B.Lund/distr./strandcomics.no

Kort samtale

En handelsreisende strandet for natta i en småby og gikk på den eneste baren som fantes der.

– Har det blitt født noen store kvinner eller menn på dette stedet? spurte han sidemannen for å bryte isen.

– Nei, svarte mannen, – bare små babyer.

Pedagogisk triks

Ingrid kom hjem med vurderingskortet fra læreren.

– «Ingrid er sterk i de fleste fag,» kunne pappa lese, – «men hun maser litt mye. Heldigvis har jeg et triks jeg lærte på pedagogisk seminar, som jeg tenker å prøve på henne.»

Pappa signerte vurderingskortet og føyde til et PS på baksiden: – «Si ifra om trikset virker på Ingrid. For da skal jeg prøve det ut på hennes mor!»

Godt råd

Bjørn hadde med bikkja på handling, og da han parkerte, rullet han ned vinduet så dyret skulle få litt luft.

Da Bjørn gikk mot butikken, snudde han seg og hyttet strengt med fingeren mens han ropte: – Bli, hører du! Bli!

Ei blondine som passerte stoppet opp og så på ham.

– Det du burde prøve, sa hun, – er å bare sette på håndbrekket!

Lugging

Lille Oda fikk sitte på pappas skuldre fordi hun var sårbeint.

Men ikke lenge etter begynte hun å dra ham i håret.

– Slutt med det der, Oda, sa pappa, – det gjør vondt.

– Men pappa, svarte Oda, – jeg prøver bare å få tilbake tyggisen min!

Actionfylt videreutdanning

Det dreier seg om litt annet enn forelesningssaler og hjemmeundervisning når fremtidige ubåtsjefer skal videreutdannes.

Tekst: **Martin Jansen**

DEN ÅRLIGE ØVELSEN ARCTIC DOLPHIN har nylig vært gjennomført i Nord-Atlanteren. Det er den norske marinen som leder øvelsen som har som hovedfokus å utdanne ubåtsjefer og gi trening i antiubåtkrigføring. Øvelsen har også som formål å styrke det allierte samarbeidet i Nord-Atlanteren. Tyskland, Nederland, Frankrike, Danmark og Storbritannia deltok i øvelsen med ubåter, fregatter, støttefartøyer og helikoptre. USA deltok med etterretningsflyet P-8 Poseidon.

– Ubåtvåpenet er en av Norges viktigste kapasiteter, og øvelser som Arctic Dolphin sørger for at våre besetninger får den nødvendige erfaringen til å operere effektivt både alene og sammen med allierte. At vi øver i krevende vinterforhold langs norskekysten, styrker vår operative evne og vår rolle i

NATO, uttaler kommandør Jim Robertsen, sjef Ubåt-tjenesten.

At Tyskland deltok med ubåter blir oppfattet som ekstra viktig siden Norge har valgt Tyskland som strategisk samarbeidspartner for ny ubåtkapasitet. I mars 2021 ble det kjent at Norge hadde inngått kontrakt med det tyske verftet ThyssenKrupp Marine Systems om byggingen av fire ubåter til 45 milliarder kroner. Siden er antallet økt til seks. Det er den tyske 212a-klassen som danner fundamentet til Norges nye ubåt HDW-212. Tyskernes alternativ konkurrerte lenge med den franske ubåten Scorpène om å bli Norges nye ubåt. Byggingen av den nye ubåten begynte i 2023, med levering av første fartøy til Norge i 2029. □

DAS BOOT:
Å utdanne ubåt-
kaptein krever
litt mer enn
klasseroms-
undervisning.

FORSVARET / ØRJAN ANDREASSEN

LUFT OG VANN: Et dansk Sikorsky
SH-60 Seahawk og britisk Merlin-
helikopter (AgustaWestland AW101)
over den norske ubåten KNM Utstein
under øvelsen Arctic Dolphin.

ROYAL DANISH NAVY / MATHIAS CHRISTENSEN

KLASSIKER

NY I NORGE: Sunes Volvo ble solgt ny i Norge og registrert første gang 14. juli 1977. Første eier er ukjent, men den byttet ikke eier før ni år etter. Felgene måler 18 tommer i diameter og er skodd med 225/45-dekk, som fyller hjulhusene perfekt.

CHRISTOPHER SKJÆVELAND

1977 Volvo 244 DL:

Rånebil med stil

Mange foretrekker det originale. Sune Risa (22) har litt andre tanker om sin 1977 Volvo 244. ►

Tekst og foto: **Christopher Skjæveland**

SANS FOR 70-TALLET: Bilens eier, Sune Risa, er godt fornøyd med å ha kjøpt «ferdig» bil mer i tråd med hans ånd, da den forrige bruksbilen (fra 2004) ble for «ny».

Vi begynner med bilens eier, Sune Risa. 22 år gammel og utdannet bilmekaniker. For tiden videreutdanner han seg innen maskinteknikk på Stavanger Offshore-teknisk fagskole. Praktisk tilnærming til yrkeslivet har han fått gjennom familiebedriften S. Risa AS som produserer lastebilutstyr for brøytestikker, skiltvask, tunnelvask og brospyling. Faktisk er de ledende i verden på slikt utstyr, og det på tettstedet Undheim i Time kommune i Rogaland.

Bedriften ble startet av Sunes bestefar i sin tid og anleggsområdet deres danner basis for bildene du ser på disse sidene.

Noe attåt

Sune har tross ung alder allerede rukket å restaurere et par biler, blant annet en 73 Volvo 144 De Luxe. Den fikk ikke lov til å forbli helt original og ble tilført en frisk B20 med forgasser og turbo, et oppsett som ikke var helt rett frem. Sune liker, som veldig mange andre unge (og voksne) motorentusiaster, å sette sitt preg på kjøretøyet. Han er eier av denne flotte 1977 Volvo 244DL som vi trygt kan si har noe «attåt» både her og der. Bilen ble kjøpt slik den ser ut på bildene, så Sune kan ikke ta æren for byg-

ORIGINALEN: Volvo 244 DL.

get, noe han heller ikke akter å gjøre. Dog er den i hans øyne mer eller mindre perfekt, så da den ble lagt ut for salg, var han ikke snau med å handle. Det bør også nevnes at Sune kjøpte en 2004 Volvo V70 til hverdagsbruk, men den ble rett og slett for ny. Da var det bedre å bytte den ut med en 70-tallsklassiker fra samme merke.

Ungdomsbilen

Volvo 240 har for lengst blitt en inngrodd anstalt i ungdomskultu-

ren, mye på grunn av at foreldrene til dagens ungdom hadde slike biler i sin ungdom. En aldri så liten kulturarv der altså. Det involverer ofte tuning eller modifisering. En 240, gjerne i en litt dempet «protese-aktig» farge som her, er et perfekt lerret for egen bil-relaterte utfoldelse. Kanskje Volvo så dette i krystallkulen, for maken til ombyggingsmuligheter. Nyere turbomotorer? Ingen problem. Volumrik, buldrende V8? Null stress. Mulighetene er mange.

VELKOMMEN INN: Standard seter og mørke omgivelser. Legg merke til sportsratt- og instrumenter. Dette er ekte vare og relativt krevende å få tak på i dag.

PRODUSENTEN

Sunes 240 er intet unntak. Under panseret hviler en B230 motor med turbo hentet fra en 940. Konservativt oppgitt til 220-230 hester, betydelig mer enn hva den opprinnelige B21-motoren i sin tid greide. Motoren mater kreftene gjennom den originale manuelle kassen med fire trinn og elektronisk overdrive, som igjen sender kreftene bak til den originale bakakselen. Her er det skandinavisk robusthet som råder. Hva annet kan man forvente av Volvo?

FIFFIG DETALJ: Klokken som vanligvis sitter midt i dashbordet er byttet ut med en ladetrykksmåler. Ganske kult.

INSTRUMENTELT: Her er alt en aktiv fører trenger, visualisert gjennom analoge skiver. Kun noen få «idiotlys» består.

INGEN B21: Der det skulle sitte en B21, sitter det en turbomotor fra en Volvo 940. Selv om motoren er relativt moderne, passer den fint inn mellom dempertårene.

LITE LYS, MYE EFFEKT: Skal vi tro bileier er det lite lys å hente ut av Hella-lyktene. Dog gir de bilen et kult look.

Bilen er smakfullt senket med godkjent senkesett fra Koni med justerbare dempere, som er satt opp sånn midt mellom stiv og myk. Et kompromiss, for som Sune selv sier: – Får du vondt i ryggen av fartshumper, da er det for stivt.

Vi kunne ikke ha vært mer enig.

Bilen er skodd med 225/40-18 med fem-eikers lettmetallfelger. Hjulene bygger fint ut i hjulbuene og tross lavprofildekkene har den opprettholdt sin vante og særegne «Volvo-het» hva gjelder kjørekomfort. Foruten felger og senkesett er eksosen det neste som avslører at Sunes 244 har noe mer enn en slapp B19 eller B21. Røret måler tre tommer i diameter helt

til enderører. Innvendig finner man sportsratt og sportsinstrumenter, og selv den observante leser vil neppe legge merke til at klokken midt i dashbordet nå er en ladetrykksmåler.

Blinklysene foran er byttet fra oransje til klare, og tidsriktige Hella tusenmetere er selvsagt på plass.

– De lyser, men hjelper overhodet ikke på helhetsbildet en mørk høstkveld. Men de ser kule ut, da, sier Sune.

Introduisert for 50 år siden

Svært mange nordmenn har et nesten inderlig forhold til Volvo 240. Offisielt markedsført som 200-serien, ble den introdusert høsten 1974 (som

1975-modell) og var arvtageren etter 140-serien, som gikk ut av tiden i 1974.

Produksjonen varte til 1993 med til sammen 2,8 millioner solgte biler til slutt. Den var å få som enten 240 (firesylindret motor) eller 260 (seksylindret motor), og i en rekke forskjellige utstyrsvarianter (DL, GL, og L), samt karosseriformer som fire-dørs sedan, todørs sedan eller femdørs stasjonsvogn. Unntaket er 260 som et lite øyeblikk var å få som todørs coupé i form av 262C Bertone. I kjent stil er det siste tall i modellbetegnelsen som angir antallet dører.

240 gjennomgikk noen oppgraderinger opp igjennom årene, men var alltid trofast mot sin

IKONISK: Selv nakkestøttene i Volvo 240en er designkoner.

opprinnelige form. Av naturlige årsaker fokuserer vi på første generasjon. Et par år før lansering, utviklet Volvo sin VESC ESV i 1972. En prototyp for eksperimenter

EKTE VARE: Belte og beltespenne fra Volvo R-Sport. Ekke saker opprinnelig til Volvos fabrikkførere.

mentelle sikkerhetsløsninger i biler. Satt side ved side med en tidlig 240 er det lett å se familietrekkene. Med 240 ble «Volvoen» mer sofistikert. Den fikk MacPherson fjærben foran, mens den

opprettholdt hekkdesignen fra 140, dog med visse forbedringer. Styling ble sterkt forbedret ved hjelp av tannstagsstyring i stedet for den tradisjonelle snekka. Servostyring ble standard på 244GL, 264DL og 264GL.

Designet har hint av 140-serien, med den skråstilte fronten, inspirert av den tidligere nevnte VESC ESV. Designet vedvarte nærmest uforandret fra 1974 til 1977, med en liten face-lift for modellår 1978, og en litt større i 1979. 1978 var dessuten et viktig år: lakken ble mer rustbestandig. Tidlige biler ble bygget med den nå aldrende B20-en, mens B19 og B21 med overliggende kamaksel overtok etter kort tid.

Veien videre

Den modifiserte Torslander er i trygge hender hos Sune, men om den får være helt i fred vites ikke. Sune utelukker ikke mer motor. 300–400 hestekrefter står på ønskelisten, men det må ikke bli for mye slik at Sune ikke kommer av flekken og spoler bakdekk helt ned til korden. Nei, det må være anvendelige hestekrefter. Litt fornuft er det i galskapen også. Sune er ikke alene, og deler sin interesse med mange andre unge lovende motorentusiaster der ute. Mange har interesse for det originale og snakker nedsettende om de som modifiserer og tuner, men interessen for gammel bil er den samme. □

UNGDOMMELIG: Tross litt «kjiip» beige farge ser bilen langt mer ungdommelig ut takket være senkning og breifelger med lavprofildekk. Det er kanskje bak hintet til 140-serien er størst.

TEKNISKE DATA:

1977 Volvo 244DL

Motor:	B230F R4 med Turbo og innsprøytning. (Org: B21A)
Volum:	2316 cm³. (Org: 2127cm³)
Effekt:	Ca. 230 hk (Org: 195 hk ved 5500 o/min.)
Dreiemoment:	Ukjent. (Org: 170 Nm ved 2500 o/min.)
Kompresjon:	9.8:1 (Org: 9.3:1)
Gir:	4-trinns manuell med elektronisk overdrive.
Drivhjul:	Bak
Utvexling:	3.73:1, uten sperre
Bremses:	Servoassisterte, ventilerte skiver foran og bak
Lengde:	489 cm
Bredde:	171 cm

I VINDEN: Grønland opplever stor interesse.

Grønland på kartet

Det er ikke bare Donald Trump som ser til Grønland. Mulighetene for å besøke øya har faktisk aldri vært større.

GRØNLAND HAR LENGE vært et reisemål for de mest eventyrlystne. Men nå er det slutt på de litt tungvinte omveiene. En ny internasjonal flyplass og flere direkte ruter gjør Grønland lettere tilgjengelig enn noen gang.

Interessen for Arktis har aldri vært større. I møtet med klimaforandringer og en stadig mer

globalisert verden lokker Grønland med det motsatte: uberørt natur, lokal kultur og en opplevelse langt fra vår stressende hverdag – og alle andre reisemål, for den saks skyld.

Før jul åpnet en ny rullebane på Nuuk. Lengden på 2200 meter åpner for at større fly nå kan lande direkte i hovedstaden. Om sommeren vil reisende kunne fly hit uten mellomlandinger fra både USA og Skandinavia. United Airlines starter en rute fra Newark til Nuuk, SAS lanserer direkte ruter fra København og Air Greenland utvider sitt nettverk til både Billund og Aalborg.

Grønland tilbyr nordlys, kalvende isfjell og ikke minst mennesker som har tilpasset seg noen av de barskeste forholdene på planeten. I Nuuk kan du lære om inuitfolkets historie, fra tradisjonell fangstkultur til moderne, arktisk storbyliv.

Så gjelder det bare å komme seg dit før Trump!

ÅPNET FØR NYTTÅR: Med ny og lengre rullebane har det blitt enklere å komme seg til Grønland.

2,17

mill. km² stor er Grønland, verdens største øy

Action i ødemarka

Grønland byr også på hundesledeturer over isen, fotturer i uendelige fjellandskap, kajakkpadling mellom isfjell og hval-safari der knølhvalene bryter vannflaten rett ved båten. Moskusoksene vandrer fritt i innlandet, og for de som virkelig vil kjenne på villmarksfølelsen, er det mulig å krysse grønlandsisen.

Både SAS og Icelandair planlegger ruter til Grønland i sommer, og det er fint mulig å kombinere med en tur til Island, eller en reise videre til USA eller Canada.

CHRIS CHRISTOPHERSEN / NTB

Neste stopp Nashville

Icelandair lanserer i år ny direkterute mellom Reykjavik (Keflavik internasjonale lufthavn) og Nashville (Nashville International Airport).

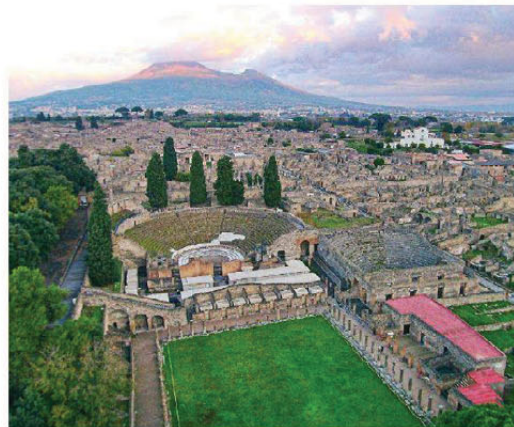
Ruten, som opprinnelig skulle starte i mai, er nå fremskyndet til 10. april på grunn av høy etterspørsel.

Ruten vil opereres fire ganger i uken – mandager, onsdager, fredager og søndager. I tillegg gir flyselskapet passasjerer mulighet til å benytte seg av sitt populære Stopover-program, som tillater et opphold på Island i opptil syv dager uten ekstra billettkostnad før reisen fortsetter.

Senere i høst planlegger Icelandair å begynne å fly til Istanbul også, og fra våren åpner selskapet ruter til Miami og utvider tilbudet til Orlando.

JACLYNE ORTIZ / NTB

WIKIMEDIA COMMONS

Bevart fortid

Pompeii, den gamle romerske byen nær Napoli, ble ødelagt av et voldsomt utbrudd fra Vesuv i år 79, og ble begravet under et tykt lag av aske og pimpstein. Det katastrofale utbruddet førte til at byen ble bevart i sin helhet, noe som i dag gir oss et unikt innblikk i livet i en romersk by for nesten to tusen år siden.

Det tar en hel dag å få sett alt, fra imponerende villaer og templer til et amfiteater som rommet 20 000 tilskuere. Casa del Fauno, en av de største private residensene i byen, er kjent for sine intrikate mosaikker, inkludert en berømt mosaikk av Alexander den store. Lupanare, byens bordell, gir innsikt i det gamle Pompeiis sosiale liv.

Museet Antiquarium of Pompeii, som nylig har blitt renoveret, huser en permanent utstilling av gjenstander som forteller hele historien om Pompeii frem til det skjebnesvangre utbruddet.

Unike fiskevann

Geitvassdalen ligger dypt inne på Hardangervidda, og er kjent for sine avsidesliggende fiskevann og lange turavstander. Området byr på klassisk høyfjellsnatur og er et attraktivt mål for fiskere og fjellvandrere som søker urørt villmark.

Fisket i vassdraget er privat, men det er mulig å kjøpe fiskekort for elvene mellom vannene, samt for enkelte vann utenfor vassdraget via Inatur.

For å nå Geitvassdalen må man beregne flere timers vandring, uansett startpunkt. De vanligste rutene går fra turistforeningshyttene Mårbu, Rauhellere og Mogen til Lågaros, fra tre timer og oppover.

Området byr også på overraskende mye dyreliv (rype, kongeørn, reinsdyr, rev, fjellrev og snøugle) til å være så høyt til fjells.

ROAR BORGERÅS

VINLAND: Med sine nydelige småbyer, slott, vinranker i åsen og fine veier er Moseldalen som skapt for bussturer. Bilder er fra Cochem Reichsburg.

**BUSS-
CHARTER:**
Turoperatørens
reiseledere er med
deg på hele
turen.

10

På jakt etter spennende reiser i hyggelig selskap, men klar for å overlate planleggingen til andre? Da kan organisert busstur være løsningen

praktfulle bussturer

HELGE STIKBAKKE

NORDSJØVEGEN: Obrestad fyr i Hå ligger bare kort avstikker fra Nasjonal turistveg Jæren.

Tekst: **Runar Larsen**

1 Edle dråper i Tyskland

Denne bussturen går via Kiel til hyggelig Rüdesheim som er base for oppholdet. Kulturlandskapet er nydelig, og på ferden gjennom de tyske vinområdene kommer deltagerne tett på naturen både fra vannveien og utkikkspunkt på land. Loreleyklippen, Koblenz og monumentet på Deutsches Eck hvor elvene Rhinen og Mosel møtes er spennende severdigheter. Opplev vinsmaking i landsbyen Assmanshausen, Moseldalen og Bernkastel-Kues.

Mer info: Seksdagerstur med Dag Aasbø Travel fra 11 990 kroner per person. Avreise fra Kristiansand via Oslo i august. Også Kjetils Bussreiser har Rhindalen og Mosel på programmet i mai. Syv dager til 13 950 kroner per person.

2 Nordsjøveien

Bussturen til Sørlandet, på Nordsjøveien langs fantastiske Jæren og til Stavanger, er en miks av

maritime gleder og landlig lykke. På programmet står blant annet en båttur over til øya Sør-Hidle, som skal være verdens nordligste palmeøy. Familien Bryn Hidlefjord har forvandlet en forblåst husmannsplass til en fargerik oase, kjent som Flor & Fjære. Finn Carlsen Turistbusser har et opplegg der ferden går innom Knudaheio, kunstnerhjemmet til Arne Garborg på Jæren, Lysefjorden, historiske Dalen Hotel i Telemark og en tur til Sputnik-museet i Drangedal. Peer Gynt Tours' opplegg omfatter Utstein Kloster, cruise på Lysefjorden og vandring i «Gamle Stavanger». Hjemturen går via Setesdal.

Mer info: Peer Gynt Tours har femdagers bussreise fra Oslo i juni og august med priser fra 14 500 kroner. peergynt.com. Finn Carlsen Turistbusser har femdagers bussreise fra Oslo til 14 310 kroner. Avgang i juli. feturistbusser.no

3 Til «Hjartet på rette staden» Busstur til England? Ja visst! Turen går til Göteborg og Stena ►

FLOR & FJÆRE

EKSOTISK ØY: Dette er faktisk i Norge, nærmere bestemt Flor & Fjære på Sør-Hidle.

TINA AXELSSON/IMAGEANK.SWEDEN.SE

SIMON PALMER

ENGLAND: Whitby er trolig den mest kjente badebyen på Englands østkyst.

Line, som tar seg av transporten videre til Kiel. Derfra går turen til havnebyen Hook of Holland i Nederland der fergen til Harwich i England venter. Videre på programmet står blant annet York og Jorvik Viking Center, «Hjartet på rette staden»-landsbyen Aidensfield, som i virkeligheten heter Goathland, veteranogtur i Pickering og deretter badebyen Whitby der lunsj på den kjente restauranten Magpie Cafe venter. Whitby er for øvrig byen som inspirerte Bram Stoker til å skrive sin berømte bok om Dracula. Turen går med Kjetils Bussreiser som i sitt rikholdige reiseprogram også har et 11-dagers opplegg til Sør-England.

Mer Info: York og Aidensfield, nidagerstur til 23 500 kroner. Avreise 15. mai. Bekymret for å gå glipp av nasjonaldagen? Den

skal behørig markeres med blant annet 17.maifrokost om bord i bussen, og dagen avsluttes i York som har vært erobret av norske vikinger. kjetilsbussreiser.no

4 Øyhopping i Sverige
Øyhopping med buss? Se mot Sverige. En rundreise med buss fra Oslo i juni som kombinerer de to spennende reisemålene Gotland og Åland lengst øst i Sør-Sverige. Etter en overnatting i Våxjö er andre dag forbeholdt Ölands natur og kulturlandskap, en tur innom den svenske kongefamiliens sommerslott Solliden, historiske Borgholm, vindmøllene i Lerkaka og steinmurene i Gråberg. Dagen avsluttes med ferge til Gotland, som er en av Østersjøens aller vakreste øyer. Guidet tur i verdensarvbyen Visby er et selvsagt høydepunkt, men turen

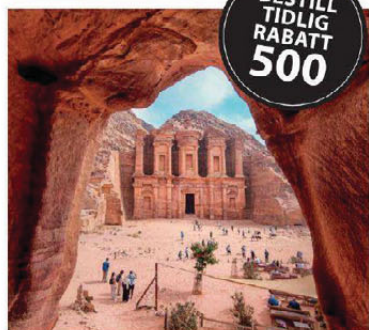
VISBY: «Hovedstaden» på Gotland har mange koselige smug du kan gjemme deg bort i.

går også ut til naboøya Fårö, som var Ingvar Bergmans favorittøy. Foruten historie og kultur er natur en stor del av opplevelsen. De karakteristiske steinformasjonene kjent som rauker er fascinerende. Gotland er også et yndet sted for kortreist mat, og tidlig på sommeren er lokal asparges en kulinarisk stjerne.

Mer info: Seksdagers gruppetur med komfortabel buss fra Oslo til de svenske øyene med Albatros Travel i slutten av juni fra 11 998 kroner per person. Albatros.no. Sjekk også Kjetils Bussreiser: Smaken av Gotland, seksdagerstur til 13 990 kroner i mai. kjetilsbussreiser.no ▶

Aktiv ferie – STORE VERDEN

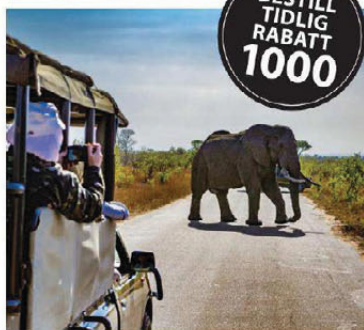
BESTILL
TIDLIG
RABATT
500

Vandretur i magiske Jordan

8/10 – 8 dager.
Fly fra Oslo Lufthavn

Jordan er et vakkert og gjestfritt land - og utvilsomt et minne for livet! Landet byr på fantastiske ørkenopplevelser, saltvannsbad i Dødehavet, bortgjemte canyons, frodige daler og imponerende Petra. Vi overnatter en natt i beduinleir, drar på jeepsafari i sanddynene og vandrer langs høydepunkter på Jordan Trail.

Pris fra kr. 25.990,- p.p.

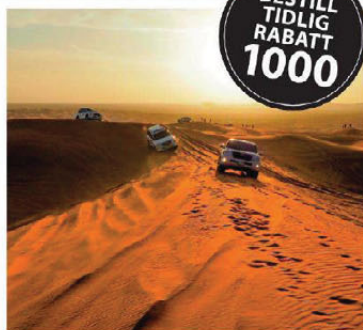
BESTILL
TIDLIG
RABATT
1000

Sør-Afrika med vandringer og safari

9/9 – 13 dager.
Fly fra Oslo Lufthavn

Bli med og nyt det gode livet i Sør-Afrika – som har storslått natur, fantastisk dyreliv, livlige storbyer, en sterk historie og en mangfoldig kultur. Spennende safarier i viltreservat, maleriske Cape Town med vandringer til Lions Head og Table Mountain og naturskjønne Cathedral Peak Nature Reserve er noe av det du får oppleve!

Pris fra kr. 46.990,- p.p.

BESTILL
TIDLIG
RABATT
1000

Vandringer og ørkenopplevelser i Ras Al Khaimah

27/10 – 10 dager.
Fly fra Oslo Lufthavn

Ras Al Khaimah er et eget lite paradisi! Det nordøstligste av De forente arabiske emirater byr på vakre fjellformasjoner som rager i landskapet, ørkensafari for å oppleve den ekte arabiske kulturen, kritthvite strender og magiske solnedganger. Vi skal også til den skjulte perlen Musandam-halvøya i Oman og til moderne Dubai.

Pris fra kr. 33.990,- p.p.

BESTILL
TIDLIG
RABATT
1000

Vandretur Sri Lanka

16/11 – 11 dager.
Fly fra Oslo Lufthavn

Opplev et ekte og vakkert Sri Lanka! Øya faller som en tåre fra det Indiske kontinentet, og byr på grønne teplantasjer og fargerike markeder, fjell og jungel, templer og historiske steder, krystallklart hav og paradisstreder. På våre vandringer følger vi deler av The Pekoe Trail, og vi skal også på safari i Udawalawe nasjonalpark.

Pris fra kr. 37.990,- p.p.

ØYVIND HEEN

5 Blomstrende Norge
Tulipanene i Keukenhof i Nederland er en sikker vårklassiker, men hva med å oppleve vår-Norge på sitt kanskje vakreste? Kjetils Bussreiser har et firedagers opplegg med fruktblomstringen i Hardanger og overnatting på staselig Ullensvang hotell. Turen inkluderer også besøk på saft- og ciderproduksjon samt dagstur til Bergen. Arne Johans Bussreiser har et firedagers opplegg til Loen der du kan oppleve vakre, men dramatiske Loenvatnet og båttur inn til Kjenndalstova. Briksdalsbreen og fjellgondolen Loen Skylift står også på programmet.

Mer Info: Firedagerstur til Hardanger i mai fra 10 990 kroner per person. kjetilsbussreiser.no, Firedagerstur til Loen og Loenvatnet i juni fra 11 900 kroner per person. arnejohns.no

VÅREN I NORGE: Fruktblomstringen i Hardanger er trolig våren på sitt allerede vakreste

6 Mjøsa rundt

Med Mjøsa i sentrum blir det smaksprøver og lunsj på Atlungstad Brenneri før overnatting på Wood Hotel i Brumunddal – verdens høyeste trehus. Dag to byr på omvisning og sang i Domkirkeodden på Hamar, før reisen går over Mjøsa med historiske Skibladner til Gjøvik. Turen avsluttes med lunsj og shopping på Hadeland Glassverk.

Mer info: Th. Liens Turistbuss har todagerstur med overnatting, mat og transport til 5990 kroner per person. Avgang i juni. Thlien.no ▶

COLIN DOBSON

NÆRTUR: Busstur Mjøsa rundt, inkludert reise med historiske Skibladner, gir minner for livet.

Eventyrlige reiser med Vista Travel

Inkl. fly, helpensjon,
drikkevarer og utflukter

OSL

ELVECRUISE PÅ RHINEN OG TOGTUR gjennom de sveitsiske alper med Glacier Express

- Glacier Express
- Musée National de l'Automobile - verdens største bilmuseum
- Colmar med sine pittoreske bindingsverkshus
- Strasbourg - med gamlebyen La Petite France
- Drikkevarer om bord inkludert, både til måltidene og i baren

Avreise: 14. september 2025
5 dager | fra kr 22 980

Inkl. fly, all-inclusive og
Normandieutflukt

OSL

ELVECRUISE PÅ SEINEN Med Paris og heldagsutflukt i Normandie

- Elvecruise på Seinen gjennom vakkert landskap
- Besøk til idylliske landsbyer
- Den historiske gamlebyen i Rouen
- Strender og klipper ved kysten
- To netter i Paris - lysets by
- Landgangsstrendene i Normandie
- Relevante foredrag av reiseleder Knut J. Støvne
- Førsteklasses elvecruiseskip med all-inclusive

Avreise: 25. september 2025
8 dager | fra kr 25 980

Inkl. fly, utflukter og
mange måltider

OSL

FASCINERENDE VIETNAM Fra nord til sør på første klasse

- Hovedstaden Hanoi med Ho Chi Minh-komplekset.
- Opplev Hanois gamle bydeler fra setet i en sykkelrosje.
- Cruise blant kalksteinsklippene og øyene i Ha Long Bay
- Palasser, mausoleer og pagoder i keiserbyen Hue.
- Marked, skreddere og koselige kafeer i Hoi An.
- Den pulserende millionbyen Saigon/Ho Chi Minh City.
- Utflukter til Viet Congs tunneller og Mekong-deltaet
- Håndplukkede 4- og 5-stjerners hoteller.
- 5-stjerners luksuriøst cruiseskip i Halong Bay

Avreise: 12. november 2025 | 17 dager | fra kr 35 980

Inkl. fly, utflukter og
mange måltider

OSL

JAPAN I HØSTFARGER Fra templer til moderne storby

Japan er et av Asias mest eksotiske reisemål, hvor både kultur og natur i særklasse venter deg som reiser til soloppgangens land.

- Tokyo – skyskrapere og templer
- Matsumoto med Japans eldste tre-slott
- Besøk på wasabi-gård
- Bo på et hotell i tradisjonell, japansk stil i fjellandsbyen Takayama
- Kyoto – Japans kulturelle vugge
- Bambusskogen i Arashiyama
- Høyhastighetstoget Shinkansen

Avreise: 10. november 2025 | 10 dager | fra kr 39 980

A: Haakon Vlls Gate 9, Oslo

T: 21 99 56 00 | E: info@vistatravel.no

www.vistatravel.no

Vista Travel har stilt lovpålagt reisegaranti

VISTATRAVEL

HAVGAPET: Røst er en fantastisk naturopplevelse.

7 Røst, Bodø og Kjerringøy
Turen starter i Parken i Åfjord og går via Trondheim før kursen settes mot Saltfjellet og overnatting i Fauske. Deretter går turen til Bodø, byens Jektfartsmuseum og Luftfartsmuseum, før en firetimers fergetur til Røst og Bryggehotelet venter. Tredje dagen blir det guidet tur på vakre Røst. Deretter venter RIB-tur utover til Skomvær fyr, som ligger helt ytterst i Vestfjorden. Dag fire blir det omvisning på Tørrfiskloftet før retur til Bodø. Femte dagen venter Kjerringøy og det kjente handelsstedet før snuten vendes sørover igjen via Saltstraumen.

Mer info: Seksdagers tur i juli med Arctic Buss. Priser fra 19 895 kroner per person. abuss.no

METTE JOHNSEN

MELLOM KATTEGAT OG SKAGERRAK: Er man i Skagen, så bør man ta turen ut på Grenen, den absolutte nordspissen av Jylland.

MARTIN BRENNES

8 Deilige Danmark

Selv om kronekursen ikke er særlig gunstig, er det fortsatt deilig å være norsk i Danmark. På gruppetur med buss er det dessuten penger å spare. Arne Johans Bussreiser har firedagers påsketur til Viborg med blant annet påske-marked på Dalsgård Antik på programmet. Overnatting på Golf Hotell Viborg. Kjetils Bussreiser arrangerer firedagers tur til Skagen i mai. Overnatting på Skagen hotell, Skagenmalerne og en tur til Grenen, der du kan stå med den ene foten i Kattegat og den andre i Skagerrak, er blant det som finnes på programmet.

Mer info: Arne Johans Bussreiser har busstur til Viborg i påsken med avreise 17. april. Priser fra 10 900 kroner. arnejohans.no. Kjetils Bussreisereiser tur til Skagen i mai går over fire dager. Fra 9995 kroner per person. kjetilsbussreiser.no

MARKUS TIEMANN FÜR LÜNEBURGER HEIDE GMBH

9 Nordtyske perler

Første etappe går med Kielfergen. Deretter er det klart for et fargerikt eventyr, hvor utfukt med hest og vogn i slettelandskapet i Lüneburger Heide garantert gir gode minner.

Base for første del av reisen er i Aurich, mens et av turens høydepunkter venter i Bad Zwischenahn

noen mil sørover. Park der Gärten er et gigantisk hage- og parkanlegg med blant annet 40 temahager, som gir blomstrende inspirasjon. Reisen fortsetter ut med båt til øyene i Ost-Friesland, hvor fine strender og hyggelige hager setter stemningen.

Mer info: LB-tur Telemark har

SPESIELT LANDSKAP:

Lüneburger Heide er et slettelandskap nordøst i den tyske delstaten Niedersachsen.

seksdagers busstur til Nord-Tyskland i slutten av august fra 14 900 kroner per person. lbtur.no

JESPER MOLIN

10 Nordens største kjøpesenter

Gekås i Ullared rett sør for Göteborg er Nordens største kjøpesenter og har et areal på størrelse med fem fotballbaner. Her kan du gjøre et godt kjøp på alt fra pyntegjenstander og vesker til mat og drikke. Det er mer enn shopping som står på programmet til Arne Johans Bussreisereiser tredagers tur i mars. Reisen omfatter også fergen fra Sandefjord til Strømstad og to overnattinger på hotell i Gekås og felles middag

Mer info: Tre dager fra 3990 kroner per person i mars. arnejohans.no

SHOPPINGTUR: Ullared er Sveriges største shopping-senter, så her kan du kanskje gjøre noen varp.

AVALON WATERWAYS

ELVECRUISE

Komfort på vannveien

Elvene har vært livsårer opp igjennom historien, både som transportvei og livgivende kilde til vann. Den statusen lever til en viss grad fortsatt, men i dag er de også en fantastisk måte å oppleve store deler av Europa på, med elvecruise.

Tekst: **Mats Ulshagen**

Stort bedre måte å reise på finnes ikke dersom du vil oppleve mest mulig på kortest mulig tid, men i et behagelig tempo og høy komfortnivå. En rekke land i Europa har svært gode forutsetninger for elvecruise, og det har de selvfølgelig utnyttet. Reiseoperatører som Vista Travel, Peer Gynt Tours og Escape Travel tilbyr en rekke cruise av forskjellig varighet, i forskjellige land. Man kan oppleve Paris og Normandie i Frankrike gjennom et seks dager langt cruise på Seinen. Dersom du også vil opp i høyden, kan du velge et fem dager langt cruise på Rhinen, i

grenseområdene mellom Tyskland, Frankrike og Sveits.

Fem land på åtte dager

Eller du kan ta et åtte dager langt cruise på Rhinen, fra Amsterdam til Basel. Dette fører deg innom Nederland, Tyskland, Frankrike og Sveits. Et cruise på Donau lar deg besøke fem land og fire hovedsteder i løpet av åtte dager; Serbia, Kroatia, Ungarn, Slovakia og Østerrike – med hovedstedene Beograd, Budapest, Bratislava og Wien. Lenger sør kan du seile gjennom den idylliske og UNESCO-vernedede Douro-dalen, fra Porto og til fjellene hvor Portugal møter Spania, og tilbake. Cruiset stopper også innom den gamle, spanske universitetsbyen Sala-

manca, som absolutt er verdt å oppleve.

Unik reisemåte

Elvecruise tilbyr en unik reisemåte, der man seiler gjennom historiske byer og kulturlandskap på en helt annen måte enn med klassiske cruiseskip. Mindre skip og færre passasjerer betyr også en mer intim og avslappet atmosfære om bord.

Elvecruise-båtene legger til kai midt i byene, slik at du kan bruke mer tid på å utforske landemerkene og mindre tid på transport. Ruter som seiler langs Guadalquivir, Rhinen eller Donau byr på en reise gjennom det kulturelle hjertet av Europa, uten de store folkemengdene. Elvecruise legger

GLI FORBI: Med et elvecruise på Donau glir attraksjonene forbi mens du kan nyte livet om bord. Utsikten fra elven gir et helt annet perspektiv enn fra land. Her seiler «Avalon Expression» fra Avalon Waterways forbi Schloss Schönbrunn i Østerrike.

også vekt på autentiske opplevelser – vinsmaking i Bordeaux eller Moseldalen, den gamle pavebyen Avignon, romerske ruiner i Trier eller flamenco i Sevilla, for å nevne noe.

Personlig preg

Utfluktene er gjerne inkludert og tilpasset destinasjonene, noe som gir reisen et personlig preg.

Prisene varierer etter sted og lengde, men for rundt 22 000 kroner er du et godt stykke på vei til et sekسدagers cruise på Donau med Peer Gynt Tours. Et femdagers vår-cruise på Rhinen med Vista Travel koster fra 15 980 kroner. Mer informasjon finner du på www.peergynt.com, vistatravel.no og escape.no □

Den bevisstløse piloten

Piloten i et privatfly med fem passasjerer ombord besvimte plutselig ved spakene, 8500 fot over ørkenen som strekker seg fra Los Angeles til Baja California. I to timer forsøkte passasjerene å vekke piloten til live igjen og holde flyet i luften, men ingen av dem hadde noensinne ført et fly før. Til sist skrev de testamente på en papirlapp.

**Vi gir deg saker
du ikke finner andre
steder – hver uke**

Livsfarlig veiarbeid

I et forfrossent vinterlandskap, nesten 4000 moh. i Himalaya kom Vi Menns Johnny Haglund over en teltleir med 26 veiarbeidere. De bygger vei gjennom et fjellpass i ett av verdens mest betente fjellområder – med livet som innsats.

Her skrives atom-oppskriften

Seks mil nordøst for spanske strender der nordmenn slikker sol, jobber eksperter på spreng for å kopiere solens oppskrift på å skape energi. Lykkes de, har forskerne løst vindmøllekrangler, kraftkriser og strømprisbråk for hele Europa én gang for alle.

FASTE SIDER

Sløseriombudsmannen
TimeOut
Blinkskudd
Kule sider
Ny viten
Bilmix
Grafikk
Yans 10 på topp
Kryssord
Sudoku
Vi Menn quiz
Reisemix

Her gror bare ild og mafia

Et inferno av ild, hete, røyk og støv. På et rundt 300 kvadratkilometer stort område gløder det konstant fra underjordiske kullbranner, slik det har gjort i over 100 år. Kullbrannene i den indiske delstaten Jharkhand utgjør et enormt miljøproblem. Den går under radaren til miljøvern-organisasjoner og klimaforkjempere, men ikke mafiagjengene.

Side 32

... og mye mer